

Verbatim records

XIII Riigikogu, V Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 22.03.2017, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:17 Väärtpaberituru seaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (359 SE) kolmas lugemine
2. 14:21 Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu (347 SE) teine lugemine
3. 14:26 Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (189 SE) teine lugemine
4. 14:31 Vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (361 SE) teine lugemine
5. 14:36 Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (290 SE) teine lugemine
6. 15:13 Looduskaitseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (373 SE) teine lugemine
7. 15:16 Metsaseaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (396 SE) esimene lugemine
8. 16:57 Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (397 SE) esimene lugemine
9. 17:11 Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (381 SE) esimene lugemine
10. 20:28 Tolliseaduse eelnõu (374 SE) esimene lugemine
11. 20:37 Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (386 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Alustame täiskogu V istungjärgu 9. töonädala kolmapäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda arupärimisi ja eelnõusid. Ain Lutsepp, palun!

14:01 Ain Lutsepp

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabaerakonna kaheksa liikme nimel annan üle arupärimise majandus- ja taristuminister Kadri Simsonile. See puudutab Nord Stream 2 ja Gazpromi ning Eesti seisukohti nende suhtes. Venemaa Föderatsiooni maagaasi ekspordi monopoli Gazpromi kavandatav torutrass Nord Stream 2 on geopoliitiline projekt, mille majanduslik põhjendatus on küsitav. Nord Stream 2 rajamine on vastuolus Euroopa Liidu energiastrateegiaga, mis näeb ette energiaallikate mitmekesisust ning riskide hajutamist.

14:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun vabandust, austatud Ain Lutsepp! Head kolleegid! Ei ole vist tarvis lisada, et teie ees esineb inimene, kellel on erakordselt sobiv mikrofonihiäl, kuid isegi temal on piirid. Palun vaiksemalt!

14:02 Ain Lutsepp

Ma saan hakkama, aitäh!

14:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun jätkata!

14:02 Ain Lutsepp

Samasugust seisukohta on väljendanud Eesti eelmised valitsused. Seetõttu tekitas imestust asjaolu, et 21. märtsil peaminister Jüri Ratas ja tema büroo ajakirjanike küsimustele ei vastanud. Seisukoha Nord Stream 2 kohta saime majandusministeeriumi asestantselt Ando Leppimani. See seisukoht kõlas nii: "Eesti hinnangul ühe tarnija märkimisväärne turuosa suurendamine Euroopa Liidu gaasiturul vähendab tarneallikate mitmekesisust, suureneb turukontsentratsioon, mis mõjub negatiivselt gaasi hindadele, ja tänu ühest tarnijast sõltuvuse suurenemisele väheneb Euroopa Liidu energiajulgeolek." Sellega nõustudes ootame valitsuselt selgeid poliitilisi seisukohti. Meil on neli küsimust, millele loodame selgeid ja täpseid vastuseid. Aitäh!

14:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Külliki Kübarsepp, palun!

14:03 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head kolleegid! Esitame arupärimise keskkonnaminister Marko Pomerantsile. Riigimetsa Majandamise Keskus ehk RMK on riigi tulundusasutus. Valitsus on RMK-le seadnud kõrged nõuded riigieelarve täitmiseks. Mitmed eksperdid on analüüsides jõudnud järelduseni, et alates 2017. aastast tekib RMK-l riigieelarveliste nõuete täitmisega raskusi. Probleemide leevendamiseks asutakse järjekordselt muutma metsa- ja looduskaitse seadust, mida me täna hakkame menetlema. Kehtiv seadus lubab suuremaid raiemahtusid, kui tegelikult ära kasutatakse. Põhiprobleem, miks tegelikud raiemahud on väiksemad, on puidu madal turuhind. RMK on suurim metsaomanik, kes on olnud pidevalt huvitatud raiemahtude suurendamisest. Keskkonnaministeeriumi eestvõttel on see saavutatud metsa- ja looduskaitse seaduses kehtestatud normide leevendamisega alates 2007. aastast. Raiemahtusid on suurendatud seaduste kaudu veel aastatel 2009 ja 2014. RMK eestvedamisel on tunduvalt kasvanud metsaraie. Mida rohkem saab puitu maha võtta, seda enam langeb ka puidu turuhind. See on omakorda väga soodne puidutööstusele. Raiemahud on kasvanud hüppeliselt, isegi üle arusaadava ja tunnetusliku piiri, mis on ühiskonnas suurendanud teadlikkust metsa kui meie ühisvara säilimisest. Arusaamatu on seejuures, et Keskkonnaministeeriumi eestvõttel oleme läinud vastuollu säästva arengu seadusega. Sellest lähtuvalt on arupärijatel ministrile kuus küsimust. Aitäh!

14:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel, palun!

14:06 Andres Herkel

Austatud härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Vabaerakonna kaheksa liiget esitavad täna veel ühe arupärimise. See on esitatud rahandusminister Sven Sesterile ja puudutab sellist meile kõigile väga olulist riigiettevõtet nagu Eesti Energia. Teatavasti on valitsus kokku kutsunud nimetamiskomitee, sest riigiettevõtete nõukogude koosseisu määramine käib edaspidi teistel alustel. Meid huvitab kõigepealt see, kas need nõukogud ka n-ö lahti parteistatakse, sest praegu on nad selgelt kaldu koalitsioonis olevate erakondade poole. Meid huvitab, kas Eesti Energias on kavas eraldada erinevad funktsioonid, st energia tootmine, kaevandamine, õlitootmine jne, ja midagi neist ka börsile viia. Lõpuks huvitavad meid asjaolud, mis on seotud õlitootmistehase Enefit280 oodatust madalama tootlikkusega, auditite ja segadusega, mis selle ümber on olnud, ning ka Vabariigi Valitsuse poolt Tootsi Suursoo ala Eesti Energiale mitterahalise sissemaksena eraldamine aktsiakapitali suurendamiseks, mille pärast on asjad kohtusse jõudnud. Veel tahame teada, kas on kahtlusi, et tegemist võib olla ebaseadusliku riigiabiga. Aitäh!

14:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Eerik-Niiles Kross, palun!

14:07 Eerik-Niiles Kross

Hea juhataja! Head kolleegid! Täna pidi Nikolai Gorohhov, kes on Sergei Magnitski perekonna advokaat, esindama Moskvast kohtus seda perekonda ühes asjas Vene riigi vastu. Üleeile pärastlõunal kukkus ta

segastel asjaoludel oma kodunt neljanda korruse aknast välja ja on kriitilises seisundis haiglas. Mäletatavasti võtsime eelmise aastal 8. detsembril siin suures üksmeeles vastu väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse muudatused, mis muu hulgas sätestasid õigusliku aluse Magnitski nimekirjas olevatele isikutele sissesõidukeelu kehtestamiseks.

Äsjased juhtumid Moskvast näitavad, et Magnitski asjas ja muudes sellesarnastes asjades ei ole olukord sugugi paranenud. Eestil on üldiselt kombeks mitte kommenteerida seda, kas isikud on sissesõidukeelu nimekirjas või mitte, aga me esitame siseminister Anveltile järgmise arupärimise. Kuna me teame, et Siseministeerium ei kommenteeri konkreetset, kes on sissesõidukeelu nimekirjas, siis me esitame Reformierakonna fraktsiooni kaheksa liikme nimel ministrile kehtiva nn Magnitski nimekirja, kus on 35 isikut. Siin on ka täpselt kirjas, mida keegi on teinud. Me küsime, kas selles nimekirjas leidub isikuid, kelle suhtes Eesti ei ole veel seadust täitnud ega nendele sissesõidukeeldu kehtestanud. Kui seal neid leidub, siis küsime, mitu neid on ja miks ei ole keeldu kehtestatud. Aitäh!

14:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud neli arupärimist ja juhatus menetleb neid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse alusel.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Istungist võtab osa 93 rahvasaadikut, puudub 8.

Enne kui me alustame tänaste päevakorrapunktide arutelu, küsin lugupeetud EKRE saadikutelt, kas ma saan õigesti aru, et teil on protseduurilisi küsimusi. Kui jah, siis palun, Mart Helme!

14:11 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Küsimused on seotud enne infotundi toimunud sündmusega. Me panime lugupeetud töö- ja tervishoiuministri toetuseks, tema alkoholismivastase võitluse toetuseks kõigi rahvasaadikute laua peale pudeli Jevgeni vett. See kuulutati toiduaineks ja võeti ära. Mul on nüüd küsimus: kas ka need kompvکید, mida meist väga paljud siin sahtlites hoiavad, on selle püha saali pühaduse rüvetamine ja me ei tohiks neid tulevikus enam seal hoida?

14:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Sellele küsimusele saab kindlasti mitmeti vastata, kuid ma alustan sellest, et tõenäoliselt on see klassikaline, mitte protseduuriline küsimus. Kui te olete tähele pannud, siis Riigikogu saali teie laudadele ei tooda isegi mitte seaduseelnõusid ega parandusettepanekuid, tuuakse ainult päevakorrad, rääkimata siis küpsistest, jäätisest või teistest sellistest toredatest asjadest. Ma olen nõus, teinegi kord ajab see meie elu jooma, miks mitte siis teie toodud vett. Vanema kolleegina annan ma teile sõbralikult nõu: kasutage ära selle saali väliseid võimalusi – fraktsioonis, koridoris, enne taksosse istumist. Ma arvan, et korralik keelekaste kulub ikka pika päeva jooksul ära. (Aplaus.) Martin Helme, palun!

14:12 Martin Helme

Kindlasti kulub. Aitäh! Mul on kaks küsimust ja need on ikka täiesti protseduurilised. Missuguse reegli alusel see vesi siit ära korjati? Minule teadaolevalt on siin varasemates koosseisudes jagatud jogurtit ja seda ei ole ära korjatud. Pudel vett on laual teil, kõnepuldil ja ministrite laual. Minule küll tundub, et siin leidis aset voluntaristlik arbitraarne käitumine. Mulle jäi selle motivatsioon täiesti arusaamatuks. Tegelikult oli see tõesti sõbralik žest, mis ei peaks kedagi nii ahastusse ajama ja selliselt reageerima panema, nagu Maria Alajõe seda tegi.

14:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison, palun!

14:13 Jaak Madison

Aitäh! Ma eeldan, et Riigikogu istungi juhataja suudab vastata ühele protseduurilisele küsimusele, mille esitas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esimees Martin Helme. Kui te ei soovi vastata ühele küsimusele, siis ma esitan teise küsimuse juurde, et te saaksite vastata mõlemale kompaktselt. Ma kordan: millisele Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse sättele tuginevalt otsustati eemaldada

laudadelt veepudel. Teie põhjendus oli, et Riigikogu saalis on keelatud toiduained ja muu taara. Miks on teie laua peal lubatud veepudel koos plasttaaraga ja miks on ministrite laual lubatud veepudel koos plasttaaraga? Kas see on tahtlik seadusrikkumine või rikkusite teie kodu- ja töökorra seadust? Palun selgitage seda!

14:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Need tänased pudelid korjati ära selle tõttu, et sel hetkel, kui need pudelid olid laudadel, oli siin kantselei direktor Maria Alajõe ja tema tuletas meelde, et selles saalis valitseb mitu reeglit ja on ka väljakujunenud tavad. Vastavalt sellele võttis ta vastu otsuse need pudelid ära korjata. Nii et see ja ilmselt ka minu esimene vastus on see, mis ma teile praegu ütlen. Jürgen Ligi, palun!

14:14 Jürgen Ligi

Aitäh, austatud esimees! Teist vanema kolleegina võin ma kinnitada, et teie esimene kommentaar oli väga tore. Palun ärge laske seda läbu siia saali ja palun ärge laske läbu ka mikrofonidesse! Võiks selle teema lõpetada, nii nagu te alguses ütlesite.

14:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna teid! Märt Sults.

14:15 Märt Sults

Aitäh! Ma olen absoluutselt nõus härra Ligiga, mis on haruldane. Aga ma tuletaksin EKRE-le meelde, et klaastaara on relv ja relvi ei tohi saali tuua. Kui Madisonid ja Martin Helmed ja Mart Helmed ei tea seda, siis vaadaku filme, kuidas klaastaaraga kõri läbi lõigatakse ja maksa pooleks lõigatakse.

14:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison.

14:15 Jaak Madison

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Kui selle otsuse võttis vastu praegu veel ametis olev Riigikogu Kantselei direktor Maria Alajõe vastavalt oma volile ja teie nõusolekule, kas ma võiksin siis paluda, et ta laseks ära korjata kõik kommikarbid sahtlitest ja võtta ära veepudeli ka teie laua pealt, et järgida ühtseid reegleid ja siin saalis oleks võrdsus? Me ei taha ju ebavõrdsust. Või teisel juhul, ehk te saate anda meile selgituse, millisele kodu- ja töökorra seaduse punktile tuginedes ta sellise otsuse langetas.

14:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Kindlasti ma räägin proua Alajõega sellel teemal. Mis puudutab kas või sahtlites olevaid maiustusi, siis need on tõenäoliselt mõeldud ikkagi manustamiseks kas enne või pärast istungit selles saalis. Henn Põlluaas, palun!

14:16 Henn Põlluaas

Aitäh! Väga kahju, et kolleeg Ligi suhtub oma kolleegidesse nii halvasti ja arvab, et kui neile satub siin saalis kätte veepudel, siis hakatakse läbustama. Või siis, nagu Keskerakond leidis, et äkki võib tegemist olla relvaga. Ma küsin selle taustal nii: kuidas Alajõe jõudis sellisele tulemusele, et ministrid erinevalt Riigikogu liikmetest võivad läbustada ja nendele jäeti veepudelid alles?

14:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Vastus saab olla ikkagi seesama, mis ma olen siia maani teile öelnud: meie töölaudadele siin selles suures saalis tuuakse ainult päevakord. Soovitan endiselt tegeleda teiste teemadega väljaspool suurt saali.

Head kolleegid! Kas me võime selle küsimuse lugeda ammendatuks? (Saalist vastatakse: "Jaa!") (Aplaus.)

1. 14:17 Väärtpaberituru seaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu (359 SE) kolmas lugemine

14:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Alustame tänaste päevakorrapunktide menetlemist. Härrased EKRE fraktsioonist! Ma arvan, et me võime siin küsida veel palju küsimusi, kuid vastused ja ka reaktsioon teie kolleegide poolt on umbes seesama. Niisiis teen ettepaneku alustada tänase päevakorra menetlemist.

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud väärtpaberituru seaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu 359 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimisi? Kuna seda soovi ei ole, siis on juhtivkomisjoni ettepanek viia läbi eelnõu 359 lõpphääletus. Alustame hääletuse ettevalmistust.

Austatud Riigikogu, kuna see eelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 91 rahvasaadikut, puudub 10.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud väärtpaberituru seaduse ja Finantsinspektsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõu 359. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt hääletas 87 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Seaduseelnõu on seadusena vastu võetud.

2. 14:21 Äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu (347 SE) teine lugemine

14:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (juriidilise isiku ja tema juhatuse või seda asendava organi asukoht) eelnõu 347 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

14:21 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 347 oli teisel lugemisel 13. märtsil. Tähtaja jooksul tegi muudatusettepaneku Eesti Pangaliit. Eelnõu kohta tehtigi ainult üks muudatusettepanek ja see puudutab nimelt kontaktisiku määramise ajaperioodi. Kui äriühing ei ole määranud kontaktisikut, annab registripidaja kontaktisiku määramiseks tähtaja, mis ei tohi olla lühem kui üks kuu ega pikem kui kolm kuud. Kui selle tähtaja jooksul jääb kontaktisik määramata, järgneb äriühingu sundlõpetamine või välismaa äriühingu filiaali registrist kustutamine. See oli muudatusettepaneku sisu.

Komisjoni arutelul võeti põgusalt jutuks veel järgmised küsimused. Nenditi, et tulenevalt äriregistri toimimise põhimõtetest saab ettevõtte kohta andmeid edastada vaid ettevõtja ise, äriregister saab iseseisvalt algatada valekande õigeks muutmist ning seda vajaduse korral ka praktiseeritakse. Justiitsministeeriumi esindaja juhtis tähelepanu, et kontaktisik saab ühepoolset käsunduslepingu ehk selle esindussuhte üles öelda, mis annab võimaluse loobuda ka kohustustest. Komisjoni liikmelt tuli küsimus, kas tekib võimalus seda olukorda kurjalt ära kasutada. Ministeeriumi nõunik selgitas, et kontaktisik on ettevõtte passiivne esindaja ning tema roll on vastu võtta ettevõttele suunatud dokumendid ning edastada need ettevõtjale. Kontaktisikul pole õigust sõlmida ettevõtja nimel lepinguid. Leevendati ka seda kartust, et kontaktisik ei olegi näiteks kontaktisik. Nimelt on äriregistris info ka juhatuse liikmete kontaktandmete kohta, samuti on äriühingul kohustus avaldada äriregistris oma e-posti aadress. Nii et alati jääb võimalus pöörduda otse juhatuse liikme poole ja kõik topelt üle kontrollida.

Muudatusettepanekut otsustati arvestada täielikult. Tehti ettepanek võtta eelnõu 22. märtsi istungi päevakorda, teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 5. aprilliks. Kõikide otsuste puhul oli komisjonil konsensus. Täna kuulamast!

14:23 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Avan läbirääkimised. Tanel Talve, palun!

14:24 Tanel Talve

Suur tänu, lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma tahan lühidalt juhtida teie tähelepanu sellele, et selle eelnõu puhul ei olnud tegemist mingisuguse väikese bürokraatliku nüansiga, vaid me räägime ikkagi e-residentsusest, ja see on minu hinnangul väga tõsine ja tähtis teema. Kui te olete tähele pannud, siis igal nädalal kajastab mõni välismeedia väljaanne Eesti e-residentsuse teemat. See on peale NATO sõjaväelaste siiatoomise üks väheseid asju, mis välismeedia uudisekännist üldse ületab ja Eestit ka välismaal heas valguses näitab. Samas tuletan teile meelde, et jätkuvalt on probleem näiteks selles, et Eestis tegutsevad pangad ei soovi Eestis registreeritud e-residentide loodud osaühingutele pangakontosid avada. Võib-olla on ka siin võimalik äriseadustikku veelgi kohandada. Samas kutsun üles vaatama e-Eesti teemat tervikuna, sest e-residentsus on ainult üks osa kogu sellest suurest pildist. Ma pean siin silmas näiteks e-valimisi. On väga tähtis, et me muudaksime selle süsteemi veelgi turvalisemaks, veelgi usaldusväärsemaks ja läheks e-valimiste teemaga kindlasti edasi, mitte ei teeks selle asja arendamisel ise veel lisatakistusi.

Riigireformi, head kolleegid, ei ole minu hinnangul võimalik läbi viia edukalt ja tulemuslikult, kui me ei tee suurt hüpet meie e-teenuste maailmas. Ka siin on palju probleeme, kohalikud omavalitsused on oma andmebaaside ühendamise ja muude asjadega tõsisest raskustest. Sellele tuleks meil siin samuti tähelepanu pöörata, et meie kohalikud omavalitsused n-ö digieelsesesse aega tagasi ei langeks. Nii et veel kord: ma väga loodan, et me võtame e-Eesti teema ühel hetkel ka siin olulise tähtsusega riikliku küsimusena arutuse alla ja saame siis juba täpsemalt sellest suurest pildist rääkida. Aitäh teile!

14:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Nüüd läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Eelnõu kohta on esitatud üks muudatusettepanek. Selle esitas õiguskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 347 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. 14:26 Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu (189 SE) teine lugemine

14:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu kodaniku seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse muutmise seaduse eelnõu 189 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nutti!

14:26 Mart Nutt

Austatud härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Nimetatud seaduseelnõu teise lugemise arutelu toimus 16. märtsil k.a. Peale komisjoni liikmete ja nõunike olid kohale kutsutud ka külalised, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalala asekancler Rait Kuuse, õigus- ja personaliosakonna õigusnõunik Nele Nisu ning Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Ruth Annus. Nimetatud eelnõu on olnud menetluses päris kaua, juba möödunud aasta kevadest. Eelnõu eesmärk on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/54/EL ülevõtmine Eesti seadustesse. Nimetatud eelnõu esialgses versioonis olid ka täiendavad sätted, mis puudutasid võrdse kohtlemise seaduse muid asjaolusid ja tekitasid arutelu käigus nii mitmeidki küsimusi. Põhiseaduskomisjonile sai aga teatavaks, et nimetatud direktiiv tuleb üle võtta 16. aprilliks 2017. See ei pea küll jõustuma selleks kuupäevaks, aga seadus, millega direktiiv üle võetakse, peaks olema selleks kuupäevaks vastu võetud. Vastasel juhul, kui Riigikogu seda ei tee, on olemas alus, et algatada rikkumismenetlus, mis läheb Eestile küllaltki kalliks

maksma, rohkem kui 365 000 eurot. Seetõttu oli komisjon valiku ees, kas püüda nimetatud eelnõu vastu võtta sellel kujul, nagu ta on algatatud, ja arutada läbi ka kõik esitatud muudatusettepanekud, või piirduda üksnes direktiivi ülevõtmisega ning jätta ülejäänud sätted hilisemaks, st menetleda neid mõne teise eelnõu raames. Põhiseaduskomisjon oli üksmeelne, et kõige olulisem on praegu direktiivi ülevõtmine. Teiste sätetega me võime tegelda pikemalt ka edaspidi.

Eelnõu esimese versiooni kohta on EKRE fraktsioon esitanud hulga ettepanekuid. Arvestades, et meil on mõistlik alusteksti muuta, tegime EKRE fraktsioonile ettepaneku oma muudatusettepanekud tagasi võtta ja esitada need uuesti peale teise lugemise katkestamist. Nii et põhiseaduskomisjoni ettepanek on teine lugemine katkestada. EKRE fraktsioon oli sellega nõus ja seetõttu on EKRE fraktsiooni ettepanekud tagasi võetud.

Põhiseaduskomisjon sõnastas oma kahe ettepaneku kaudu eelnõu uue sisu. Esimesse ettepanekusse on siis peaaegu täies ulatuses kantud uus tekst. Teine ettepanek puudutab seaduse jõustumist. Seadus oli algselt kavandatud jõustuma 21. mail 2016, nüüd jäetakse see säte seadusest välja, sest see tähtaeg on möödunud.

Eelnõu on praegusel kujul väga tehniline. Põhiseaduskomisjon tegi konsensuslikult järgmised otsused. Kõigepealt tehti ettepanek võtta nimetatud eelnõu arutelu täiskogu päevakorda 22. märtsiks, st tänaseks. Selle poolt olid Ken-Marti Vaher, Jüri Adams, Annely Ott, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Ivari Padar, Jaak Madison, Mart Nutt ja Peeter Ernits. Teine ettepanek oli teine lugemine katkestada, mis oli samade komisjoni liikmete osalusel tehtud konsensuslik otsus. Kolmandaks tehti ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 30. märts 2017 kell 17.15. Niisiis on põhiseaduskomisjoni ettepanek eelnõu lugemine peale muudatusettepanekute läbivaatamist katkestada. Aitäh!

14:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole. Kolleegide soovi korral avan läbirääkimised. Sulgen läbirääkimised neid avamata. Nagu ettekandja teile mainis, on esitatud kaks muudatusettepanekut. Mõlemad on juhtivkomisjonilt ja arvestatud täielikult. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 189 teine lugemine katkestada. Määrان eelnõu 189 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. märtsi kell 17.15.

4. 14:31 Vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (361 SE) teine lugemine

14:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 361 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Aivar Koka!

14:32 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2017. aasta 9. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogus toimus 2017. aasta 8. veebruaril ja esimene lugemine lõpetati.

Eelnõuga sätestatakse vedelkütuse tarnijatele kohustus lisada bensiini ja diislikütusesse biokütust. Eesmärk on täita Euroopa Liidu nõue, mis paneb liikmesriikidele kohustuse tagada transpordikütustes aastaks 2020 biokütuse sisaldus vähemalt 10% ulatuses. Eelnõu näeb ette biokütuse osakaalu tõstmise transpordis kasutatavas kütuses etappide kaupa selliselt, et ettenähtud ajaks oleks eesmärk saavutatud. Majanduskomisjon arutas vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 361 oma istungil 2017. aasta 13. ja 14. märtsil, kus vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati kõik eelnõu menetluslikud otsused. Istungil osales eelnõu algataja esindajana Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energietika osakonna ekspert Rein Vaks. Samuti olid istungile kutsutud MTÜ Eesti Öliühing juhataise liige Toomas Saks, OÜ Orlen Eesti juhataise liige Siret Liivamägi, Neste Eesti AS-i juhataise liige Ivar Kohv ja AS-i Kroodi Terminal juhataise liige Kaido Renn, kes olid juhtivkomisjoni poole pöördunud oma ettepanekutega. Kõik komisjoni poole pöördunud olid seisukohal, et seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääv aeg on liiga lühike selleks, et adressaadid suudaksid neile pandud kohustusi täita. Eesti Öliühing tegi ettepaneku seadusega kehtestatava kohustuse tekkimine aasta võrra edasi lükata. Neste Eesti AS väljendas toetust valitsusele esitatud

eelnõule nii oma kirjalikus seisukohas kui ka komisjoni istungil suuliselt ning kinnitas valmisolekut seadusest tulenevat kohustust täita.

Eelnõu on tehniliselt ja keeleliselt korrastatud Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonnas ning keeleteimetaja märkustest tulenevad muudatused on eelnõu teksti sisse viidud. Komisjonil oli kaks ettepanekut ja neid mõlemaid hääletati. Konsensuslik otsus oli see, et tark ei torma ega kiirusta ja nõuded lükati ühe aasta võrra edasi. Aga lõpptulemusena, aastaks 2020 oleme Euroopa Liidu ees oma tingimused täitnud. Aitäh!

14:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Esimese küsimuse ettekandjale esitab Andres Ammas.

14:35 Andres Ammas

Lugupeetav istungi juhataja! Lugupeetav ettekandja! Sellest seletuskirjast, mille te meile kenasti praegu ka ette lugesite, ei saa päris täpselt aru, kas kõik nõustused sellega, et oleks tark mitte tormata ja nõuded aasta võrra edasi lükata. Kas ka Neste Eesti AS nõustus sellega või oli neil teistsugune seisukoht? Kas nemad olid valmis hakkama kohe seda nõuet täitma?

14:35 Aivar Kokk

Vahe ongi selles, et ainult Nestel on olemas talvekütuse biolisansid. Mitte ühelgi teisel praegu Eesti turul tegutseval hulgi- ega jaemüüjal seda ei ole. Ja et Eesti turul ei tekiks selline olukord, kus ühel ettevõttel on monopol ja kõik teised peavad tema käest ostma, siis palusid ülejäänud kütuseettevõtted lükata nõude kehtestamine aasta võrra edasi, et ka neil oleks siis see biolisansid olemas.

14:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem teile küsimusi ei ole. Kas soovite avada läbirääkimisi? Läbirääkimiste soovi ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Nagu ettekandja teatas, on kaks muudatusettepanekut. Esimene on majanduskomisjonilt ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku esitas Aivar Kokk ja juhtivkomisjoni otsus on analoogiline: arvestada täielikult. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 361 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

5. 14:36 Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu (290 SE) teine lugemine

14:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu 290 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Aivar Koka!

14:37 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Läheme elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemise juurde. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus eelmise aasta 19. septembril. Esimene lugemine toimus 9. novembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks oli 23. november. Selleks ajaks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut.

Menetluse kestel pöördus eelnõuga seondult majanduskomisjoni poole oma ettepanekutega suur hulk elektrituru osalisi ja sellega oma tegevuse tõttu seotud isikuid, kes tegid ettepanekuid eelnõu muutmiseks või esitasid vastuväiteid mõne teise pöörduja kirjas toodud argumentidele. Komisjoni poole pöördusid Eesti Energia AS, FootonVolt OÜ, Eesti Taastuvenergia Koda, MTÜ Eesti Päikeseelektri Assotsiatsioon, Maailma Energeetikanõukogu Eesti Rahvuskomitee, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit, Skinest Energia AS, Hõbeoja OÜ, AS Graanul Invest, Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO), SA Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühing, Erakond Eestimaa Rohelised, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon, Tuuletehnoloogia Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Horizon Tselluloosi ja Paberi AS. Eelnõu algataja esindaja edastas komisjonile jooksvalt oma seisukohad kirjades sisaldunud ettepanekutele ja komisjon omakorda teavitas nendest seisukohtadest komisjoni poole pöördunuid. Kõik oma ettepanekuga komisjoni poole pöördunud isikud said soovi korral võimaluse kohtuda

juhtivkomisjoni ettekandjaga ning osaleda komisjoni 7. märtsi istungil, et oma seisukohti tutvustada ja põhjendada.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist laekusid töö korras mõned ettepanekud, lisaks sõnastas eelnõu algataja esindaja komisjoni istungil ja töörühmas aset leidnud arutelude tulemusena mitu ettepanekut. Muudatusettepanekute ettevalmistamine aruteluks juhtivkomisjonis toimus 14. ja 21. veebruaril komisjoni töörühmades, kuhu olid kaasatud eelnõu algataja esindajad. Eelnõu teksti toimetati lugemiste vahel ka keeleliselt.

Majanduskomisjon arutas eelnõu esimese ja teise lugemise vahelisel ajal kokku kolmel istungil, 6. veebruaril, 16. märtsil ja siis ühel korral veel. Oli ka parandusettepanekud ja mitmed neist on tekitanud vahepeal erinevaid mõtteid ja arusaamu. Kuna eelnõu arutelu on nii pikale veninud, siis on osa tehtud parandusettepanekutest suunatud just tähtaja pikendamisele. Päikeseelektripaneelide paigaldajatel ja koostootmisjaamadesse investeringuid tegevatel ettevõtjatel oli palve, et seda lükataks edasi vähemalt pool aastat, et kõik, kes on juba alustanud investeerimist, jõuaksid oma investeringutega lõpuni. Komisjonis toetati seda konsensuslikult. Kui muidu oleks tähtaeg lõppenud 2018. aasta 1. jaanuaril, siis nüüd on kokku lepitud, et see lükatakse edasi 2018. aasta 1. juuli peale. Ühelgi ettevõtjal ei saa siis tekkida hiljem probleemi, et ta on teinud suuremahulise investeringu, kuna ta on teadnud, et praegu kehtib selline seadus. Tuuleenergeetika poole pealt oli palve, et tähtaega lükataks edasi üks aasta. Siin me lisasime selle võimaluse, et kõik tuulepargid, kes soovivad ühte, kahte või kolme tuulikut juurde ehitada, saavad seda teha. Kui siia maani oli tuulepargi võimsus 100 megavatti, siis uue eelnõu kohaselt on see 150 megavatti, et ühtpidi anda ettevõtjatele võimalus järgmistel aastatel tuuleenergiasse lisainvesteringuid teha ja teistpidi oleks Eesti riigil võimalus taastuvenergiat statistikakaubanduse kaudu ka müüa. Kui Riigikogu eelnõu sellisel kujul vastu võtab, siis on võimalik tekitada Eesti ettevõtlusesse kuni 60-miljoniline tulubaas.

Ja veel üks teema, mis selle eelnõu menetlemisel juurde tuli. Siia maani oli eramajadel võimalik lihtsustatud korras liituda 15-kilovatilise võimsusega seadmega. Me teame aga, et ligi 70% elanikkonnast elab kortermajades ja kortermajade katusepinnad on nii suured, et sinna saab paigutada tunduvalt suuremaid, kuni 50-kilovatilise võimsusega päikesepaneele. Seetõttu ongi siis tehtud selline parandusettepanek, et lihtsustatud korras on võimalik oma hoonetele lisada 50-kilovatilisi päikesepaneele.

Eelnõus on ka muudatus, et kui statistikakaubanduses soovitatakse biomassi kasutada, siis Eestist on võimalik osta kokku maksimaalselt 500 000 tihumeetrit, ilma et seda peaks kellegagi kooskõlastama. Põhjus on väga lihtne. Me näeme, mis toimub prügimajanduses. Kuna sellist otsest kohustust Eesti Energial ei ole, siis on tal palju kasulikumi ja odavam osta jäätmeid kuskilt mujalt ehk prügi tuleb laevadega sisse. Puiduga oleks juhtunud täpselt sama asi. Nagu te teate, tuuakse Inglismaale puidubiomass sisse näiteks Lõuna-Ameerikast, Rootsis kasutatakse päris palju Aafrikast toodavat biomassi. Me seadsime sellise klausli, et lubatav kogus on 500 000 tihumeetrit, ja see on kõigi puidutöötlemisettevõtete, väikemetsatootjate ja ka keskkonnaministri esimehega läbi räägitud. See 500 000 oli number, mille kohta öeldi, et selle puhul probleemi ei teki. Kui maht on suurem, siis võib tekkida probleeme ja sellepärast me olemegi seadusesse paranduse teinud. Kui algul oli nii, et valitsus otsustab ükskõik mis numbri üle, siis nüüd on öeldud, et 500 000 on see kogus, mida tohib statistikakaubanduses müügi puhul kasutada. Kui kogus peaks olema suurem, siis tuleb teha analüüs ja analüüsi tulemusel valitsus kas nõustub või ei nõustu lisa andmisega. Me teame, et kui näiteks Eesti Energia läheks praegu statistikakaubandusse, siis oleks tal vaja 2,5 miljonit tonni biomassi. Nii et ta peaks igal juhul, ka esimese tihumeetri puhul küsima valitsuselt luba. Suure tõenäosusega läheks ta siis otse ja võtaks talle vajaliku väljastpoolt, Eestist ta seda juurde küsima ei hakkaks.

Ma tahan märkida siin veel üht olulist punkti. Eile tekkis osal koostootmisjaamade ettevõtjatel mure seoses sellega, mida Elering väidab. Toome konkreetse näite. Väos ehitatakse praegu elektrijaama teist plokki ja Eleringi väide oli umbes selline, et kui teine plokk valmis ehitatakse ja liitumiskoht on täpselt samas kohas kus esimesel plokil, siis ta seadusmuudatust ei arvesta. Meie parandusettepanekus on selgelt öeldud, et iga uus ehitis – seda on ka Väo teine plokk –, kui see saab valmis enne 2018. aasta 1. juulit, läheb selle seaduse alla. Üks riigile kuuluv ettevõtte ei saa kuidagi lugeda seadust teistpidi, kui seda loevad majanduskomisjoni liikmed või majandusministeeriumi ametnikud, kes on väga selgelt kümneid kordi vastanud, et selle seaduse alusel kõik, kes ehitavad uusi osasid, mis valmivad enne seatud tähtaegu, saavad toetust vana süsteemi järgi. Tuuleenergia puhul on tähtaeg 2020. aasta 31. detsember ja ülejäänud puhkudel 2018. aasta 1. juuli. 2020. aasta 31. detsember on tähtaeg ka kõigil

neil – eramajadel, kortermajadel ja väikeettevõtetel –, kellele me nüüd anname võimaluse 50 kilovatti taastuenergiat toota. Aitäh!

14:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuste vooru avab Artur Talvik.

14:46 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea kõneleja! Mulle jääb ikkagi täiesti arusaamatuks, miks just tuuleenergia puhul pikendati ühe aasta võrra seda perioodi, mil valminud tuulepargid saavad taastuenergiat toetust. Mulle isiklikult tundub, et see tuleb Eesti Energia kohtuvaidlusest, mis on seotud nn Tootsi tuulepargiga. Ja seetõttu, et Eesti Energia saaks oma tuulepargi kaudu taastuenergiat toetust, on seda aega aasta võrra pikendatud. Kas nõustute selle väitega või lükkate selle ümber?

14:47 Aivar Kokk

Ühelt poolt võiks nõustuda, sest ka see tuulepark on üks neist, mis võib selle perioodi jooksul valmida. Kuid rõhutan siin just seda teist poolt, et kuna me tuulepargi mahu poolt tõstisime 100 megavati pealt 150 peale, siis see annab kõigile tuulepargi arendajatele võimaluse ka sedasama meedet kasutada. Varem ei oleks seda võimalust olnud. Meile on väga oluline taastuenergiat tootmise kasv, sest põlevkivi tootmine tahes-tahtmata ühel hetkel seoses keskkonnasäastega väheneb. Kõik võimalused, mida taastuenergiat tootmise kasv annab, on väga head. Praegu me toodame keskmiselt umbes 3,6% rohkem, kui on Euroopa Liidu nõue, ja seda me saaksime juba nüüd statistikakaubanduses edasi müüa. Mida rohkem on sellist võimalust, seda parem on. Ja 2030. aastaks tingimused ju muutuvad ja numbrid kasvavad. Praegu me oleme seadnud eesmärgi 2020. aastaks, aga 2030. aastaks seatud eesmärk on tunduvalt ambitsioonikam. Ma usun, et ka sina kui rohelise energia pooldaja leiad, et see on koht, kus me peame tagama kõik võimalused selleks, et taastuenergiat tootmist rohkem arendataks. Kui sa küsid aga konkreetselt seda ühte kohta, siis see pikendamine ühe aasta võrra ei olnud mitte ainult Eesti Energia palve, kuigi ka Eesti Energia soovis seda. Kui sa vaatad seda materjali, mis on selle eelnõu juures, ja koosoleku protokoll, siis seal on kirjas – ma võin peast öeldes numbriga eksida, aga oli vist neli-viis-kuus organisatsiooni –, kes pikendust palusid. Kogu selle arutelu jooksul, milles osalesid kõik asjaosalised organisatsioonid, ei vaieldud mitte keegi selle vastu, et tuuleenergia puhul pikendada tähtaega üks aasta ning päikese- ja koostootmisjaamadel pool aastat. Täpselt nii, nagu nad küsisid, meie ühtegi päeva juurde ei pannud. Meie soov on, et need ettevõtjad, kes on juba investeringutega alustanud, ei peaks ühel hetkel saama karistatud sellega, et siin Riigikogus tehakse ühel hetkel seadusmuudatus, millega nad ei ole arvestanud.

14:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Erki Savisaar, palun!

14:50 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud komisjoni esimees! Oma kõnes te küll rääkisite sellest, aga selguse mõttes küsin ikkagi üle. Kuidas on nende uute tootmisplakkidega? Kui näiteks juba olemasolev tuulepark lisab uue tuuliku või seesama Väo ehitab endale uue tootmisplaki ja nad liituvad võrguga sellesama liitumispunkti kaudu, mis neil on välja ehitatud, kas neil on siis ka õigus taotlema toetust praegu kehtiva määra alusel?

14:50 Aivar Kokk

Jah, seadusandja on selle eelnõuga väga selgelt oma soovi avaldanud. Kui see koostootmisjaama uus plakk valmib enne 1. juulit 2018, saavad nad praeguste reeglite järgi toetust, ja tuulikute puhul saadakse kuni 2020. aasta 31. detsembrini. Meil on siia veel üks klausel juurde pandud, kui te loete. Nagu te teate, on alati probleem liitumisega. Paljud ettevõtjad on toonud välja selle probleemi, et nad tahaksid midagi teha, aga kuskil ei jõua alajaam valmis. Eelnõusse on sisse kirjutatud selline klausel, et tuulik peab andma elektrit ja koostootmisjaam peab andma elektrit. Aga kui näiteks Elering ei ole määratud ajaks

oma alajaama valmis saanud, siis ka sel juhul hakkab ta sellest hetkest, kui vool jõuab alajaama, saama toetust praeguste tingimuste alusel. Ma arvan, et see on üks oluline parandus. Tihti juhtub nii, et endast sõltumata sa ei saa voolu anda, sest alajaam ei ole valmis.

14:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Artur Talvik, palun!

14:52 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea komisjoni esimees! Kas selle toetuskeemi toimimise aastase pikendamisega on kaasnenud ka riigiabi analüüs? Millised olid riigiabi analüüsi tulemused, kui selline üldse tehti?

14:52 Aivar Kokk

Aitäh, väga hea küsimus! Peale teist lugemist, kui me täna teise lugemise lõpetame, läheb see seaduseelnõu Euroopa Liidu Nõukogusse. Alles siis, kui sealt tuleb vastus, et ühtegi sinu viidatud küsimust ei teki, läheb eelnõu kolmandale lugemisele. Kui vastatakse, et siin kuskil on tegu riigiabiga, ja öeldakse, mis punktis see on, siis läheb eelnõu komisjoni tagasi ja kõik algab otsast peale.

14:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised eelnõu sätete aruteluks. Jaanus Marrandi, palun!

14:53 Jaanus Marrandi

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Elektriturseaduse muutmise seaduse eelnõu nr 290 on kahtlemata suur samm edasi. Me kõik mäletame seda aega, kui siin aastaid tagasi – vahetult enne valimisi, nagu selliseid otsuseid teatavasti ikka vahel palavikuliselt tehakse – otsustati taastuenergia toetuseks suhteliselt jäigalt 53,7 eurot megavatt-tunni kohta. See oli üsna palju vaieldud toetusmäär. Kõikvõimalikud süüdistused langesid poliitikute peale. Ja meie majanduslikku olukorda vaadates see ongi ehk küsitav. Teisalt aga käivitas see üsna olulisel määral taastuenergia tootmise, andis sellele väga tugeva hoo sisse. Nüüd oleme olukorras, kus me tõepoolest oleme 2020. aasta eesmärgid täitnud, aga peame tunnistama, et selline taastuenergia toetuse määr – 53,7 eurot megavatt-tunni kohta – on oma aja ära elanud. Seda ütlevad tegelikult ka Euroopa Liidu regulatsioonid, mille kohaselt riigiabi luba niisuguseks toetamiseks oli 1. jaanuarini – pange nüüd tähele! – 2015. See eelnõu on meil saalis lugemiseks juba eelmise aasta 19. septembrist. Me oleme selle kallal üsna pikalt tegutsenud, aga selle aja jooksul ei ole me kahjuks suutnud saavutada seda, et riigiabi luba oleks juba ette teada. Nüüd oleme olukorras, kus me peame teise ja kolmanda lugemise vahel ootama n-ö kooskõlastust Euroopaga. Kogu see aeg, kui seda küsimust on menetletud – kokku on seda tegelikult arutatud ju seitse aastat –, on ettevõtted olnud väga ebakindlas olukorras. Ei tea, mis juhtub, mis hakkab toimuma. Selline ebakindlus oleks vaja ära lõpetada. Selles suhtes on see eelnõu, nagu ma ütlesin, väga suur samm edasi. Hea asi on siin päris kindlasti näiteks see, et taastuenergiat hakatakse ostma vähempakkumiste kaudu. See on ka Euroopa Liidu soovitus ja me peame n-ö näitama Euroopa Liidule seda üleminekuaega. Selles eelnõus ongi nüüd sätestatud üleminekuajad. Aga selle juures on üks päris oluline mure, mida tegelikult Artur Talvik oma küsimustes juba väljendas. Me oleme käsitlenud taastuenergia toetust kogu aeg tehnoloogianeutraalsena, olgu siis tegemist biogaasi, biomassi või tuuleenergiaga, kuigi nende energiaallikate investeeringuvajadus on erinev, võimalused on erinevad. Tuul on neist kõige kasumlikum, see kõige rohkem uuenenud valdkond ja vajaks justkui kõige vähem toetusi. Mujal maailmas, kus juba toimuvad vähempakkumised taastuenergiale, ei ole toetuse määr, ma kordan üle, mitte 53,7, vaid Taanis on näiteks 15. Taastuenergiat oleks praegu võimalik turult osta kindlasti 20–30 euroga megavatt-tunni kohta. Ja iseäranis selgelt on see niimoodi tuule puhul. Seetõttu ei saa olla nõus sellega, et kui me muidu oleme käsitlenud eri allikaid kogu aeg n-ö tehnoloogianeutraalselt, siis nüüd me teeme väga selge valiku: me eelistame tuuleenergiat, andes siin kolmeaastase üleminekuaja. Kui me tõele au anname, siis on olukord tõepoolest niisugune, et laienema ja investeeringuid tegema on valmis ainult Eesti Energiale ehk riigile kuuluv Tootsi tuulepark.

Keskkonnauuringud võtavad aega. Ja kui me ükskord oleme olukorras, kus seda 12 aastat kõrgena püsinud toetust saab ainult riigiettevõttele kuuluv tuulepark, siis see ei ole mõistlik asjade käik. Palun kolm minutit lisaaega!

14:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit lisaaega!

14:58 Jaanus Marrandi

Kujutame nüüd endale ette, et kõige viimane tuulepark valmis 2012. aastal. See tähendab, et 2024. aastaks ei ole enam ühtegi sellist tuuleparki, mis seda suurt toetust saaks. Võib-olla tuleb kuskilt mõni juurde, aga tõenäosus on üsna väike. Kujutage nüüd ette, et kuni 2033. aastani makstakse suurt toetust, ülemäärast toetust, see kõik tuleb meie energiatarbijate taskust ja seda makstakse riigiettevõttele. Teine teema on see – konkurentsivabadust silmas pidades on see minu arvates võib-olla veelgi keerulisem teema –, kui seesama ettevõtte müüakse näiteks turul maha. Siis me oleme loonud sellise olukorra, kus riigi poolt tuleb rahavoog ettevõttele, mis erastatakse. Ja see on veelgi ebameeldivam konkurentsivabaduse põhimõtte rikkumine. Tegelikult me peaksime sellele asjale otsa vaatama, et saavutada selline *win-win* olukord, kus suureneb turuvabadus, suureneb konkurentsivabadus ja tarbijahinnad langevad. See oleks olukord, kus kõik võidavad. Kindlasti aitab tarbijahinna langusele kaasa üks väga oluline põhimõte, mille pärast selle eelnõu menetlemisega on tõepoolest kiire – see on statistikakaubanduse seadustamine. Statistikakaubandus võimaldaks meie taastuvenergeetikat ka teiste riikide maksumaksjate rahaga turgutada ehk see rida, mis on kõikide tarbijate taastuvenergia arvetel, ei tuleks enam meie tarbijate taskust, vaid näiteks Luksemburgi või mis tahes muu riigi maksumaksjate taskust. See on kindlasti asja positiivne pool. Aga arutatava eelnõu juures on, ma kordan veel üle, see tehnoloogianeutraalsuse küsimus. Oleks mõistlik anda täpselt samasugune üleminekuaeg ka tuuleenergia puhul.

On veel üks küsimus, mis võib tekitada ka olukorra, kus me peame selle seaduse juurde tagasi tulema. See on see, millest rääkis siin ka komisjoni esimees, et praegu ei ole väga üheselt mõistetav, ei ole päris õigusselge seadmete n-ö täiendamise või asendamise küsimus. Kas või seesama Vao koostootmisjaama näide. Seetõttu ei ole üldse välistatud, et me peame tulema eelnõu juurde tagasi nii riigiabi loa küsimuste kui ka vähese õigusselgusega sätte pärast. Ja seda juba lähemal ajal. Täna tähelepanu eest!

15:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu! Siinkohal ma kasutan istungi juhataja eesõigust võtta vaheaeg. Me jätkame oma tööd kümne minuti pärast, kell 15.12.

V a h e a e g

15:12 Aseesimees Taavi Rõivas

Jätkame läbirääkimisi. Kas on veel kõnesoove? Ei näi olevat. Sulgen läbirääkimised ja läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde.

Eelnõu kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud samuti majanduskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek, esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Viienda muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 290 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

6. 15:13 Looduskaitseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu (373 SE) teine lugemine

15:13 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmine päevakorrapunkt on keskkonnakomisjoni algatatud looduskaitseseaduse § 20 täiendamise seaduse eelnõu 373 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

15:13 Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Tuletame meelde, et selle seaduse täiendamise eesmärk on viia looduskaitseseaduse § 20 kooskõlla põhiseadusega ja leevendada nende maaomanike olukorda, kes on riigilt oma maa järelmaksuga erastanud ning riik on hiljem nende maale seadnud intensiivseid looduskaitselisi piiranguid.

Eelnõu algatas Riigikogu keskkonnakomisjon 19. jaanuaril aastal 2017. Esimene lugemine toimus 14. veebruaril 2017 ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrati 1. aprill kell 16. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Küll aga tegi keskkonnakomisjon ise ühe muudatusettepaneku. See muudatusettepanek kõlab järgmiselt: "Kui kinnisasja omanikul on tekkinud võlgnevus hüpoteegimaksete tasumisel, on maksete tasumise peatamine lubatud juhul, kui enne maksete tasumise peatamist tekkinud võla tasumiseks on sõlmitud maksegraafik ja võlga tasutakse selle maksegraafiku alusel."

Keskkonnakomisjon otsustas oma 14. märtsi k.a istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu 22. märtsi 2017. aasta päevakorda, teha ühtlasi ettepanek teine lugemine lõpetada ja juhul, kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, suunata eelnõu kolmandale lugemisele. Kõik need otsused tegi keskkonnakomisjon konsensuslikult. Aitäh!

15:15 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Kas soovitakse sõna võtta? Ei soovita, sulgen läbirääkimised.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Eelnõu kohta on esitatud üks muudatusettepanek, selle esitas keskkonnakomisjon ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 373 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

7. 15:16 Metsaseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (396 SE) esimene lugemine

15:16 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 396 esimene lugemine. Ma palun algatajate nimel ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

15:16 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Tere päevast, hea eesistuja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Siin ta siis on, metsaseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu. Teile on esitatud tutvumiseks Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel ning koostöös teiste ministeeriumide ja huvirühmadega valminud metsaseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille olulisimate muudatustega soovime soodustada lageraiele alternatiivsete raieliikide – turberaiete ja valikraiete – kasutamist ning alandada üksikute viljakate kasvukohatüüpide kuusikute raievanust. Lisaks laiendab seadus oluliselt kaitstavate vääriselupaikade ulatust ning aitab metsaregistris tehtavate muudatuste abil kaasa paremale riigivalitsemisele.

Viimane suurem debatt metsanduse üle selles saalis toimus aastal 2011, kui kiideti heaks metsanduse arengukava aastani 2020. Oleme Keskkonnaministeeriumis metsapoliitikat rakendades sellest dokumendist lähtunud. Viimasel poolaastal ühiskonnas toimunud arutelu metsanduse üle on olnud kirklik, kuid ka õpetlik, mis võimaldab meil saadud kogemusi ka järgmise arengukava koostamisel arvestada. Pean eelkõige silmas metsahuviliste ringi täienemist. Kuna metsanduse üle peetud arutelude teemad on olnud oluliselt laiemad kui seadusmuudatused, mida ma teile täna tutvustan, siis pean vajalikuks peatuda ka mõnel olulisemal neist.

Eesti metsade kaitse ja kasutamine lähtub Euroopas ja ÜRO-s kokku lepitud säästva metsanduse

indikaatoritest. Nende kriteeriumide kohaselt ei tohi metsaraie metsanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks pikas perspektiivis ületada juurdekasvu, samas lühiajaliselt on see lubatav. Eesti metsade raiet iseloomustab pigem kõikuv trend: mingil perioodil kasutame oluliselt vähem puitu, kui seda aastas juurde kasvab, ning mõnel aastal oleme jõudnud aastase juurdekasvu piirile. Näiteks hiljuti avalikustatud OECD raporti kohaselt oli meie majandusmetsade raie ja juurdekasvu suhe 2014. aastal 91%, samas 2007. aastal oli see näitaja 47%. Metsaseadusega on seatud raamid, et tagada nii metsade kaitse kui ka kasutamise tingimused. Tänapäeva metsandust suunatakse lisaks keelamisele ja käskimisele ka maksude ja toetustega ning üha enam metsaomanike nõustamise kaudu. Raiemahtu ja metsaomaniku otsust mõjutavad kohalik majanduskeskkond, hind puiduturul ja omaniku isiklik suhtumine metsa. Olukorras, kus Riigikogus kokku lepitud metsakasutuse mahtudest kasutatakse perioodil 2011–2020 keskmisena ligikaudu 65%, ei ole põhjust luua metsaomanikele lisakitsendusi ressursi kasutamisel, vaid anda neile tuge õigete otsuste langetamiseks.

Ühiskonnas ehk enim kirgi tekitanud punkt seadusest on kuusikute raievanus. Tegemist on spetsiifilise probleemiga majandusmetsa viljakates kasvukohtades. Kehtiva seadusega seatud raievanused ei võimalda alati majandusmetsade viljakate boniteediklasside kuusikuid optimaalses eas kasutusele võtta. Seetõttu väheneb puistute tootlikkus ning juure- ja tüvemädanik halvendavad puidu kvaliteeti. Praegu peavad raiutavad kuusikud olema minimaalselt 80 aastat vanad. Eelnõu kohaselt saaks lubatud raievanuseks olema 1A boniteediklassis 60 aastat ning 1. boniteediklassis 70 aastat. Metsaomaniku jaoks on suur vahe, kas ta saab oma metsast palki või vaid küttepuud, milleks tüvemädanik puid muudab. Oluline on siin teada ka seda, et lisavõimalus raieks tekib metsaregistri andmetel ligi 4200 hektaril ehk vähem kui 0,2% Eesti metsadest.

Lageraie ja selle talumine on midagi, millega paljud inimesed ei soovi lähedalt kokku puutuda. Siin on palju teha ka metsaomanikel. Näiteks RMK on käesolevast aastast võtnud kohustuseks informeerida omaavalitsusi ning asumipiirkondade piirinaabrit kavandatavatest raietöödest. Kogukondade huvi korral arutatakse läbi sobivate metsamajandustööde valikuvõimalused ja kasutatakse majandusvõtteid, mis võimalikult vähe häirivad kohalike inimeste elukorraldust. Seadusmuudatustega oleme astumas sammu lähemale sellele, et soosida lageraie kõrval ka muude raieviiside kasutamist, eelkõige turbe- ja valikraiet. Selliste raieviiside laialdasem kasutamine metsaomanike poolt mõjub looduskeskkonnale leebemalt ja tekitab ühiskonnas vähem vastuolusid.

Peale metsaomanikele paremate võimaluste loomise, nende toetamise ja nõustamise tegeleb riik aktiivselt ka loodusväärtuste kaitsega. Metsanduse arengukavas kokkulepitu kohaselt oleme võtnud ka eesmärgi rangelt kaitsta ohustatud ja Eestile omaste liikide hea seisundi säilimiseks vajalikke metsaalasid 10%-l metsamaast. Keskkonnaministrina olen otsustanud eraldada salu- ja laanemetsade range kaitse vajakute katmiseks täiendavad 27 000 hektarit. Vastavad alad on leitud riigimaadel ning RMK on peatanud seal metsade majandamise. Selle tulemusel saab riigimetsades rangelt kaitstavaid metsi kokku olema juba ligikaudu veerand metsamaast. Metsaseaduse muudatustega võimaldatakse kaitset kõigil vääriselupaiga kontseptsioonile vastavatel aladel ja lähtutakse eelkõige ökoloogilistest väärtustest, mitte ala suurusest ega selle paiknemisest väljaspool kaitstavaid loodusobjekte. Muudatustega kaotatakse senine suuruse piirang 7 hektarit ning vääriselupaikadeks loetakse ka kaitsealadel asuvad vääriselupaigad. Lisaks riigimaadele muudetakse vääriselupaikade kaitse kohustuslikuks avalik-õiguslike juriidiliste isikute maadel.

Peagi hakatakse seadma metsanduse uusi sihte kümneaastaseks perioodiks ehk koostama metsanduse arengukava aastateks 2021–2030. Arengukava koostamiseks vajalike probleemvaldkondade kaardistamisega on juba alustatud. Sellele järgnevad taustauuringute tellimine ja teostamine ning lahenduste otsimine. Nagu kaasamise hea tava ette näeb, arutatakse uusi eesmärgi ja lahendusi kõikide huvirühmadega, osalema kutsutakse seni kaasatud metsanduse töörühmade esindajad ja ka lisandunud huvigrupid. Erilist tähelepanu kavatsemegi sel korral pöörata just selliste huvirühmade ja kodanikuühenduste kaasamisele, kes seni on metsanduse arengut kõrvalt vaadanud. Riigikogu ette plaanime arengukava eelnõu tuua aastal 2020.

Kokkuvõtteks märgin, et kuigi metsale ei ole inimest tarvis, on tänapäeva ühiskonnal üha suurenev vajadus metsa ja sealt saadavate hüvede järele. Selleks, et kõike seda pakkuda, on otstarbekas metsa paremini kaitsta, kuid ka tänapäeval viisil majandada. Metsaseaduse muudatused on kavandanud just mõlemat eesmärki silmas pidades. Täna tähelepanu eest!

Ettekandjale on ka ohtralt küsimusi. Esimesena Külliki Kübarsepp, palun!

15:24 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma teen alustuseks ühe märkuse. Kas oleks võimalik kirjutada tehtavad muudatused ja seletused lihtrahva keeles, et ka see seadusandja, kes ei ole igapäevaselt arutatava teemaga kursis, saaks aru, mida soovitakse muuta? Seepärast ma palungi selgitada muudatusettepanekut nr 13. Kas selle ettepaneku alusel kaob nn malelaua efekt, kus lageraiet ei ole võimalik teha piiratud ala ulatuses, vaid piltlikult öeldes peab üks metsasalk jääma järgmisele raielangile?

15:25 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Peab vaatama, mida seletuskiri selle kohta ütleb. "Punktiga 13 antakse võimalus teha uuendusraiet metsakaitseeksperimenti akti alusel aladel, kus puuduvad inventeerimisandmed. Kehtiva sõnastuse kohaselt on loodusõnnetuse tõttu hukkunud puistute likvideerimiseks vajalikud kehtivad inventeerimisandmed. Loodusõnnetus võib aga kahjustada ka metsaosasid, mis ei ole kaetud kehtivate inventeerimisandmetega. "Eesti maaelu arengukava 2014–2020" meetme 8 "Metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamine" raames antava metsaelu arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeeringutoetuse saamiseks kehtib jätkuvalt nõue, et metsakahjustuste kõrvaldamiseks ja metsa taastamiseks võib toetust taotleda metsamaa kohta, mille inventeerimisandmed on kantud metsaregistrisse."

15:26 Aseesimees Taavi Rõivas

Heidy Purga, palun!

15:26 Heidy Purga

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Kas te võiksite täpsemalt selgitada, kuidas arvutatakse välja lubatud raiemahu suurusjärgud? Ma täpsustan: kas selle arvutuse puhul võetakse raiemahtusid arvesse liigiti, näiteks kuusk-kuusk või hoopiski kuusk-võsa, või arvutatakse seda ka mingit kolmandat moodi?

15:26 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Näiteks riigimetsade puhul on keskkonnaminister andnud välja vastava määruse, kus raiemahud on esitatud puuliigiti: mändi nii palju, kuuske nii palju, kaske nii palju jne.

15:27 Aseesimees Taavi Rõivas

Heimar Lenk.

15:27 Heimar Lenk

Aitäh, lugupeetud esineja! Kõik läheb nagu ladusalt, millest te räägite. Kõik on nii kena, mets areneb ja metsamajandus areneb jne, jne. Aga palun öelge, millest on tulnud ühiskonnas selline massiivne protest metsanduspoliitika vastu? Alustame härra Mikita raamatutest, liikumistest, pikettidest ja artiklitest, mida lugedes ehmatad ja hoiad pead kinni, et mis Eesti metsast saab. Kas need teie üllad kavatsused on jäänud ühiskonnale selgitamata või milles on asi?

15:27 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Kui ma oskaksin kõike seda õiglaselt hinnata, siis ma oskaksin teile ka vastata. Olen ise Mikita raamatute suur austaja, aga kõige selle puhul, mis puudutab tunnetust ja usku, on argumente väga raske leida või kuidagi mingisugusesse debatti astuda. Mina saan lähtuda reaalistest parameetritest, mõõtetulemustest ja arengukavadest. Ja nende järgi sellist probleemi ju ei ole. Aga ma kordan veel kord, et ma ei oskagi öelda, mis siin võiks olla ratsionaalne lahendus. Ka täna infotunnis me nägime ju, et Riigikogu liikmed saavad ühest või teisest pügalast väga erinevalt aru.

15:28 Aseesimees Taavi Rõivas

Artur Talvik, palun!

15:28 Artur Talvik

Aitäh, eesistuja! Hea minister! Muudatusettepanekust nr 22 võib sisuliselt välja lugeda, et kui väga mitmel omanikul on kõrvuti maad, siisageraiet võib selle seaduse järgi hakata tegema ikkagi väga suurel alal. Kujutame ette, et ühel on näiteks seitse hektarit, teisel pool on seitse hektarit, kolmandal pool seitse hektarit jne. Missugune on see piirang? Mis on selle seaduse järgi kõige suurem võimalik lageraieala?

15:29 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Selle muudatuse põhjus tuleneb reaalsest olukorrast, kus üks piirinaaber on esitanud metsateatise, aga tegelikult raiet ei tee. Seetõttu ei saa ka teine piirinaaber oma plaanitavat raiet teha, vaid peab ootama selle piirinaabri järele. Siin arutelude käigus, n-ö kuluaarides on välja pakutud ka selline võimalus, et võib-olla peaks olema mingisugune arv kordi, kui metsateatise võib esitada, jättes raiumata. Eks me näe, kuidas keskkonnamisjonis need debadid lähevad. Seaduseelnõu koostajad on lähtunud eeldusest, et ka selle uue korra kohaselt jääb keskmine raielangi suurus sinna 1,5 hektari kanti ning selliseid suuri lagedaid massiive ei teki.

15:30 Aseesimees Taavi Rõivas

Urmas Kruuse, palun!

15:30 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Metsa raiumine kütab kindlasti kirgi üles ning see on ka objektiivne ja adekvaatne reageering. Aga kas vastab tõele, et viimastel aastatel on Eestis probleeme istikute kättesaamisega, selleks et taastoota seda väärtust, mis meie riigil ja rahval on? Neid signaale on tulnud mitmest kohast. Kas selle probleemiga võetakse ka midagi ette?

15:31 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Olukord on riigimetsades ja erametsades erinev. Riigimetsa Majandamise Keskus kasvatab omale vajaliku hulga istikuid ette ja erametsa omanikud hangivad neid n-ö turutingimustes kas Eestist või väljastpoolt. Me oleme tõepoolest jõudmas või jõudnud olukorda, kus on istikutenappus, ehk teisisõnu, soov metsa istutamise kaudu uuendada on suurem kui võimalus istikuid saada. Mis võimalused siin on? Kindlasti Eesti metsamaterjali tootjate panustamine sellesse, sest klientuur paistab olemas olevat. Muidugi aitavad siin kaasa ka metsa uuendamise toetused.

15:32 Aseesimees Taavi Rõivas

Einar Vallbaum, palun!

15:32 Einar Vallbaum

Austatud eesistuja! Hea minister! Ma sain juba eelmise küsija küsimuse peale vastuse kätte. Mul oli sama laadi küsimus: kas jätkub istikuid? Kui palju meil istikuid sisse tuuakse ja kes neid kontrollib?

15:32 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Selle kohta, milline peab olema sissetoodav metsamaterjal, on olemas ministri määrus, kus need nõuded kirjas on. Seda geograafilist areaali on vähendatud, kui ma õigesti mäletan, on seda piiratud kahe laiuskraadiga. Niisiis oleme jõudmas olukorda, kus Leedu istikuid ei peaks Eesti turule jõudma. Siin on ka üleminekuperiood ette nähtud, see ei juhtu üleöö. Pärast seda peakski siis metsastamine saama tehtud ennekõike kas Eesti enda või lähiümbruse metsamaterjaliga. See asi on reguleeritud küll.

15:33 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Herkel, palun!

15:33 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Te puudutasite ka metsanduse arengukava uuendamist. Eilses telesaates väljendus Tarmo Tüür umbes niiviisi, et kuusikud on meil selges üleraies ja 15 miljoni

tihumeetri piir, mis metsanduse arengukavas on, tuleb ära muuta. Kas teie olete ka kaalunud seda, et seda piiri muuta? Vaadates seda, kui palju praegu raiutakse, tundub küll, et see piir on liiga avar.

15:34 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Mis puudutab selle arengukava perioodi kuni aastani 2020, siis ma olen enam kui kindel, et võimaliku 15 miljoni tihumeetrise raiemahu realiseerimisest pole ühelgi moel põhjust rääkida, selleks puuduvad igasugused eeldused. Küllap see suurusjärg jääb sinna 10 miljoni kanti või natukene peale. Mis puudutab puuliigiti raiumist, siis endiselt raiutakse enim ikkagi mändi, sest seda puud esineb meil kõige rohkem. Aga ma olen kindel, et järgmise metsanduse arengukava kontekstis vaadatakse peale üldise eesmärgi ehk üldise raiemahu täpsemalt ka seda, mis puudutab juba raiet puuliigiti.

15:35 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Ammas, palun!

15:35 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Oma ettekandes ütlesite, et meil on metsa juurdekasvu ja raiemahu suhe väga hea ja õige. Kaido Kama ütleb oma artiklis, mille üle me teiega juba infotunnis mõtteid vahetasime, et see väide, mida noorem mets, seda suurem juurdekasv, võib viia absurdini, et kui 20–30-aastane mets maha raiuda, siis on see juurdekasvu ja raiemahu suhe nagu veel soodsam. Autori mure on, et vana mets saab ükskord otsa. Tema artikli põhiline mõte oli ju see, et me raiume siiski juba praegu metsa tulevaste põlvete arvel. Infotunnis jõudsite ajapuuduse tõttu napilt öelda, et te ei ole autori seisukohtadega nõus. Praegu on meil aega natuke rohkem käes. Kas te oleksite nõus oma väidet laiendama ja ütleva, milles Kaido Kama teie arvates eksib, ning oma mõtteid natuke põhjalikumalt avama?

15:36 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma arvan, ei ole põhjust eeldada, et hakatakse raiuma 20–30-aastast metsa. Raiutakse ikkagi küpseid metsasid, lähtudes sellest, kuidas nad ajaliselt küpseks saavad. Ka riigil on ju olemas ülevaade, millises vanusejärgus meil milliseid puistuid on. Ja jällegi, kui tuua kas või see riigimetsade majandamise näide, siis raiutaksegi üldiselt sellise tempoga, et saja aastaga saab riigimetsadele tiir peale. Nii et ma ei oska seda muret kaasa muretseda sellel lihtsal põhjusel, et ei ole plaanis hakata lapspuid – umbes niimoodi Kaido Kama neid nimetab – eraldi raieküpseks tunnistama.

15:37 Aseesimees Taavi Rõivas

Külliki Kübarsepp, palun!

15:37 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Eelmise küsimuse puhul me ei saanud vist kumbki aru, millest me rääkisime ja kuhu oma jutuga jõudsime. Mina viitasin metsakaitseeksperimentidele. Minu meelest eelnõu suurendab nende võimekust ja osatähtsust. Milline on siis nende mõju raietele? Minu teine küsimus, mille ma praegu tahan esitada, on selline: kas muudatusettepanekuga nr 6 kinnitatakse seda tõsiasja, mis on määrustes, et füüsilisest isikust metsaettevõtja ei kvalifitseeru enam mitte kuidagi erametsa meetmetest toetuse saajate hulka? Minu teada on neid üle 101 000 ja nendest ainult 7600 on metsaühistute liikmed. Kas mainitud muudatus kinnitab seda praktikat, et füüsilisest isikust metsaettevõtjad jäävad toetuse saajate nimistust välja?

15:38 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Vastan küsimuse mõlemale poolele. Tõepoolest, mis puudutab esimest vastust, siis me rääkisime eri asjadest. Katsun nüüd selles orienteeruda. Ma vähehaaval püüdsin seda ka enne teha, aga ma ei ole nagu naisterahvad, kes jõuavad kahte asja korraga teha, st keskenduda mitmele küsimusele ja samas vastata. Aga ilmselt me saame ajapikku sellest puudusest ka üle.

Mis puudutab nüüd seda konkreetset küsimust, siis ühelt poolt fakt on see, et metsaühistu liikmete arv on aegade jooksul oluliselt kasvanud ja seetõttu me tõepoolest soovime tekitada olukorra, kus metsaomanikud kuuluvad metsaühistusesse. See on neile kasulik mitmel põhjusel. See on see koht,

kust nad saavad teadmisi. Teiseks, mis on ka väga oluline, see aitab ühiste turustamisvõimaluste kaudu kindlasti kaasa nende tulude kasvule.

Teine küsimus oli selle kohta, kas me põlistame selle olukorra igavesest ajast igavesti. Seda ma ei oska kuidagi kinnitada. Praeguses sõnastuses ettepanek on kindlasti seotud ka sellega, kui palju on võimalik sellesse valdkonda vahendeid suunata. Ma pigem julgen öelda, et see ei ole mõeldud niimoodi, et nii peaks ka edaspidi jääma. Eks tuleb vaadata, millised on arengud.

15:39 Aseesimees Taavi Rõivas

Krista Aru, palun!

15:39 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma jätkan kolleeg Heimar Lengi küsimusest. Sõites mööda Eestimaad, näeme kõik neid lageraielanke. Kas Riigimetsa Majandamise Keskusel või Keskkonnaministeeriumil on ülevaade, kui suur protsent metsamaast orienteerivalt on üldse viimase kümne aasta jooksul lageraie alla jäänud? On see protsent suurenenud või vähenenud? Millised on tendentsid ja kui suur osa see metsamaast on?

15:40 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Jällegi, et mitte asju sassi ajada, siis ma ütlen, et põhiline raieliik on tõepoolest uuendusraie, lageraie. Ülejäänud raieliigid on vähemuses. Lageraie on ka see, mida inimene märkab. Kui kusagile on tehtud mingisugune häil, siis ega eriti aru ei saa, et see seal on. Nii et jah, ennekõike tehakse uuendusraiet. Andmed on riigil olemas, aga mul pole seda spikrit praegu käepärast, andmete leidmine võtab natuke aega.

15:40 Aseesimees Taavi Rõivas

Raivo Põldaru, palun!

15:41 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Võib-olla ei osanud te kolleeg Lengi küsimuse koha pealt vastata, miks metsade raie pärast muret tuntakse. Kas üks põhjus võib olla näiteks selles, et eeskirjade muutudes kasvab ka metsade juurdekasv? Kui varasemad eeskirjad rääkisid umbes 5,6 tihumeetrist hektari kohta aastas, siis nüüd on see muutunud 6,7 tihumeetriks. Kas üks asi, mis tekitab muresid, ei või olla see, et seadused muutuvad? Kui jutt on sellest, et erametsades istutatakse vähe puid, siis ei maksaks võib-olla omanikke väga süüdistada ja seda televisioonis maha öelda, pealegi, kui istikuid napib.

15:41 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Saan öelda kaht asja. Ma ei ole erametsaomanikke süüdistanud, seda esiteks. Teiseks, ma ei teinud seda ka eile televisioonis. Teine aspekt on see, et minu arvates oleme tänaseks päevaks jõudnud riikliku metsastatistikaga olukorda, kus meil pole põhjust rääkida mingisugusest metoodika muudatusest. Tuleb lähtuda sellest, mis meil 2015. aasta kontekstis on. Ja ma arvan, et ka järgnevatel aastatel me saame lähtuda sellest samast loogikast. Igal juhul on tegemist olukorraga, kus ka majandusmetsades on juurdekasv suurem, kui on raiemaht.

15:42 Aseesimees Taavi Rõivas

Keit Pentus-Rosimannus, palun!

15:42 Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seda päris mitmekuist arutelu ja avalikku debatti jälginuna tundub mulle, et suusad on läinud osapoolte vahel risti ja kired väga üles seetõttu, et see arutelu on endiselt väga tihumeetri- ja raiumiskeskne. Nii nagu eile rahvusringhäälingu telesaates korduvalt rõhutatud sai, ei ole mets ainult tihumeetrid, vaid on palju laiem, terviklik looduseskeskkond, ökosüsteem. Minu arust küsimus, mis ka

tänases sissejuhatavas ettekandes jäi vastamata, on see, kuidas neid väärtusi edaspidi hinnatakse. Ja see vastus ei pea olema ega tohigi olla lihtsalt emotsionaalne, vaid tuginema ikkagi loodusteadlaste seisukohtadele ja arvamustele.

15:43 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Minule kui keskkonnaministrile on kõigi väärtuste vajalikkus ja olemus väga selge. Muide, kui te loete metsaseadust – see on puhas juura –, siis metsade majandamise hulka käib ka metsa kaitse. Kõlab omamoodi absurdina, aga nii see paraku on. Kui me räägime sellest, et on olemas majandusmetsad ja teiselt poolt räägime, et on olemas kaitsealused metsad, pindalaliselt 10% on rangete piirangutega ja piiranguvööndi režiimiga metsad veel otsa, siis on meil veerand metsadest kaitse all. See ongi mõeldud selleks, et tulevastele põlvedele elurikkus säilitada. Ja selles osas on ka arutatava seaduse valguses tehtud veel üks täiendus – see 10% ei ole oluline mitte lihtsalt ühe üksiknäitajana, vaid Eestis esinevatest metsaliikidest, kõikidest metsatüüpidest peaks pindalaliselt olema 10% tulevastele põlvedele säilitatud. Sealt ka need täiendavad 27 000 hektarit kokku nii laane- kui ka salumetsi. Mis puudutab ökosüsteemide tarbimist, siis ma arvan, et see jutt saab Eestis moodsaks kahe-kolme aasta pärast. Kui me räägime, ma ei tea, linnulaulust, seenelkäigust, virgestusest või ka puhkevõimalustest, siis see ei ole kindlasti piiratud ainult loodukaitsealuste territooriumidega. Majandusmetsas saab väga edukat käia nii seeni korjamas, puhkamas kui ka mingeid muid tegevusi harrastamas. Nii et Eesti seadustest lähtudes on inimestel võimalik päevavalguses nii riigimetsa kui ka piiramata eramaale astuda ja vaadata, mis seal tegelikult toimub.

15:45 Aseesimees Taavi Rõivas

Meelis Mälberg, palun!

15:45 Meelis Mälberg

Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Hea minister! Mina tahaks teid tunnustada. Tahaks tunnustada ministrit ja Keskkonnaministeeriumi, et olete metsaseaduse siia saali toonud. See on tekitanud ühiskonnas palju laialdasema arutelu, kui selle seaduse reguleerimisala eeldab, aga te ei ole esimese vastureaktsiooni peale seda eelnõu tagasi võtnud, nagu see tänasele valitsusele kahjuks tihti sümptomaatiline on. Kõik asjad võetakse kiiresti tagasi ja siis tullakse nendega uuesti välja. Aga minu küsimus on selle kohta, et Eestist veetakse välja umbes 3 miljonit tihumeetrit ümarpuitu. Mida me saaksime teha, mida saaks seadusandja teha, et see puit väärindataks Eestis kohapeal?

15:46 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma kasutan veel umbes 25 sekundit proua Keit Pentus-Rosimannusele vastamiseks. Metsas on veel ka palju seda, mida inimesed silmaga ei näe ega mõista. See ongi kogu see elurikkus, mis ei jää silmavaate ulatusse ja on võib-olla kusagil seal maa all. Kindlasti peavad oskajad inimesed ka selle eest seisma.

Aga nüüd teie küsimuse juurde, härra Mälberg. Saab teha seda, et puitu kohapeal väärindataks ehk toormaterjali ekspordi asemel luuakse Eestis lisaväärtust, teenides jälle – kõlab küll koledasti – suuremat maksutulu, mis ei peaks olema kuradist, luues töökohti ja kasvatades meie rahvuslikku rikkust. Ja nii nagu ma olen aru saanud, on Eestis olemas ettevõtjad, kes selliseid plaane ka peavad, lähtudes kõikidest õigusaktidest, mis keskkonna valdkonnas neid plaane kuidagi katavad. Oleks tore selle võimaluseni jõuda. Mida see tähendab? Lähtudes keskkonnamõjude hinnangust, tuleb kõigepealt jõuda mõistlike asukohalahendusteni ja sealt edasi parima tehnoloogia abil, mis praegu saada on, rajada tõesti selline ettevõtte, mis võimaldaks seda toodangut kohapeal väärindada. Ja jällegi, ei taha hirmutada inimesi sellega, et nüüd on Eesti metsadest vaja see puit täiendavalt välja tuua. See ümarpuit või paberipuit, mis praegu välja läheb, tuleb Eestis väärindada. Loomulikult võib olla ka impordivajadus, aga see tähendabki, et puitu tuuakse kusagilt väljastpoolt Eesti metsi, näiteks Lätist.

15:48 Aseesimees Taavi Rõivas

Artur Talvik, palun!

15:48 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Erinevalt eelmisest kõnelejast mina muidugi ei tunnusta teid, aga tunnistan, et te olete osaliselt ka kahvli ja seotud arengukavaga, mis võeti vastu 2011. aastal. See paneb teid teatud mõttes sundseisu. Aga põhjus, miks ma teid ei tunnusta, on ka see, et te ei anna konkreetseid vastuseid. Ma küsisin enne muudatusettepaneku 22 kohta, kust võib väga selgelt välja lugeda, et lageraiete suurus võib kasvada ikka väga suureks. Te ütlesite, et jah, keskmine raielank on 1,5 hektari suurune. Aga kui panna palju suuremaid lanke kõrvuti, siis võib mitme lennualja suurusel aladel lagedaks raiuda. Mis on siis ikkagi see lageraie maksimumpiir?

15:49 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Jään hetkel teile selle vastuse võlgu, aga ma kindlasti vastan teile. Mis puudutab kahvli või mingisugust muud asja, siis mul on oma töös ja elus väga lihtne põhimõte: tuleb lähtuda teadmusest ja tänapäeva teadussaavutustest. Kui Eestis on olemas kõrgkoolid, kus õpetatakse vastavaid erialasid, siis minu meelest on kaks varianti: kas vastuvõtt nendele erialadele lõpetada või neid teadmisi kasutada. Teine on parem variant. Metsanduses on olnud selleks lipulaevaks Eesti Maaülikool. Mis puudutab ökoloogilisi aspekte, siis on ring palju laiem, siia kuulub näiteks ka Tallinna Ülikool, mida hiljaaegu käsitleti lihtsalt kui üht õpetajaid tootvat kõrgkooli. Ka neil on olemas oma ökoloogiainstituut. Tartu Ülikooli teadlased on samuti sellesamas metsanduse eelnõusse panustanud. See eelnõu on jõudnud siia Riigikokku seetõttu, et inimesed, kes on arutelulaua ääres olnud, on seda aktsepteerinud. Selle laua ääres on olnud näiteks Eestimaa Looduse Fondi praegune esimees, samuti Tartu Ülikooli tunnustatud teadlane ja ökoloog Asko Lõhmus. See eelnõu ei ole tulnud siia lihtsalt mingisuguse jonniga või, ma ei tea, mingisuguste poliitiliste kombinatsioonide tulemusel. Tõepoolest, laua ääres on olnud inimesed, kellega me oleme arutanud, milliseid muudatusi on võimalik ellu viia ja milliseid mitte, milline peaks olema kompensatsioon jne. Kuusikute raievanuse kontekstis ökoloogid tunnistavad selle probleemi olemasolu ja ütlevad, et see tuleb lahendada, aga meil on salu- ja laanemetsades kaitsevajak ja seetõttu tuleb 27 000 hektarit täiendava kaitse alla võtta. Seda protsessi, nagu me lubasime, oleme alustanud.

15:51 Aseesimees Taavi Rõivas

Urmas Kruuse, teine küsimus, palun!

15:51 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Eile kõlas juba mainitud saates selline informatsioon, et metsauuenduse toetused on langenud kahelt miljonilt ühele miljonile. Teiegi viitasite oma kõnes sellele, et kui istikuid ei jätku, siis ei jätku neid üldjuhul erametsaomanikele, sellepärast et riik suudab neid endale ette kasvatada vastavalt sellele, kui palju ta maha raiub. Kas see on teadlik poliitika, et erametsaomanikud jäetakse teatud toetusest ilma ja just selles kõige keerulisemas valdkonnas, mis puudutab metsa uuendamist.

15:52 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Vastus on ei. Aga eks ta on oma olemuses selline, kuidas öelda, erinevate asjaolude kompleks. Ühelt poolt on ka Keskkonnainvesteeringute Keskuse vahendid vähenenud. Hea küll, maaelu arengukava vahendid küll mitte. See on ühelt poolt. Teisest küljest, mis puudutab istikutepuudust, siis ei ole leitud sellist head mehhanismi, mis tagaks nende istikute tootmise turu jaoks piisavas mahus. Ühelt poolt ei ole metsaomanikud valmis tegema eellepinguid pikema perioodi peale ja teisest küljest ei ole kohalikud metsamaterjali tootjad olnud valmis ehku peale oma toodangut suurendama. Siin on mitu aspekti. Rohkem raha aitaks muidugi kaasa. Ja kindlasti on see teema, mille juurde ka ühel hetkel taas tullakse. Nii et mingisugust teadlikku erametsaomaniku ahistamist ei ole.

15:53 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Herkel, palun!

15:53 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma arvan, et me kõik saame siin aru, et metsanduse tulukus aitab silmapaistval määral täita meie riigieelarvet. Ja muu hulgas on riik hoogsalt kasvatanud RMK

tulude suunamist riigieelarvesse. Et seda eelnõu ja kogu diskussiooni nüüd konteksti panna, siis ma küsin niiviisi: kas te saate meile etteulatavalt anda ülevaate, kui palju RMK omanikutulust on eelolevail aastail, ütleme, sellesama metsanduse arengukava lõpuni aastal 2020, aasta-aastalt riigieelarve tulude poolele planeeritud?

15:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Ma vastasin sellele infotunnis. Hetkel on mul see spikker on kadunud, aga mälu järgi ütlen, et kahel järgmisel aastal on suurusjärg 30 miljonit eurot ja siis ta jõuab aastaks 2021 jälle tagasi kuhugi sinna 18–20 miljoni suurusjärku.

15:54 Aseesimees Taavi Rõivas

Liina Kersna, palun!

15:54 Liina Kersna

Suur tänu, hea juhataja! Austatud minister! Ma jätkan istikute teemal. Näiteks, kui Võrumaa metsaühistu tellis 2014. aastal 104 000 istikut, siis sellel aastal on juba broneeritud 275 000 ja väidetavalt on neil hetkel puudu 60 000 kuuseistikut. Kui me ei suuda nii palju istutada, kui me metsa maha raiume, siis me ju ei taastooda metsa ka nii palju, kui peaks. Kas riik üldse saab toetada või peaks kuidagi toetama, et neid istikuid oleks piisavalt?

15:55 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Lihtne vastus on jaa. Ja seda riik ka teeb. Nagu ma siin härra Kruusele vastasin, küsimuste ring on hoopis laiem: ühe poole valmidus ette broneerida ja teise poole valmidus ette kasvatada. Kolmas ring on seotud veel sellega, kas need puuduvad istikud peaks siis kasvatama RMK ja missuguse hinnaga, kuna tegemist on suure organisatsiooniga ja seetõttu efektiivseimaga. Tekib küsimus, miks peaks siis see eraistikukasvataja pingutama, kui RMK on lõpuks kevadel võimeline seda materjali hoopis teistsuguse hinnaga müüma ja seetõttu n-ö turgu rikkuma. Põhimõtteliselt on lähtutud ennekõike ikka olukorrast, et RMK kasvatab enda jaoks ja jätab siis erataimekasvatajale ka selle võimaluse. Nii et vastus on: jah, peab. Kui te loete metsaseadust, siis metsa uuendamiseks loetakse ka metsa looduslikku uuendamist. Tõepoolest, eesmärk on kasvatada erametsades istutamise teel seda osakaalu 40%-ni, aga ka looduslik uuenemine on uuenemine. Seda kontrollib Eestis Keskkonnaamet. Viimati oli 2014. aastal selline põhjalikum kontrollreid, mille tulemusena võib öelda, et 94% Eestimaa erametsadest, kus uuendus pidi tehtama, on seda sõltumata viisidest ka tehtud. Ja kindlasti, kui tegu on loodusliku uuendamisega, siis edasi on nüüd jällegi see metsaomaniku tarkuse koht, kas ta laseb sellel lehtpuul seal omapäi tegutseda või asub oma metsa hooldama, mis on ka väga keeruline, raske ja kulukas ettevõtmine.

15:57 Aseesimees Taavi Rõivas

Krista Aru, palun!

15:57 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma rõõmustan koos teiega, et Eestis on maaülikool, on metsateadus ja on tublid loodusteadlased ja ökoloogid. Rõõmustan ka selle üle, et nende seas on arvamuste paljusust. Mina olen saanud just loodusteadlastelt väga palju kirju küsimusega, millel ikkagi põhineb kuusikute raieea lühendamise 60 aastale. See kõlab nagu revolutsioon loodusseadustes. Nad ei taha kuidagi sellega leppida ega öelda, et raieea lühendamine on väga hea. Kuusik ei ole nende meelest küps.

15:57 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma siis räägin ka natuke sellest, mis mulle meeldib ja mis ei meeldi Eestimaa teadlaste juures. Mulle tegelikult meeldiks – näiteks ka Eesti Maaülikooli juures, las inimesed kuulavad nüüd tähelepanelikult –, kui ühes teaduskonnas või õppetooli juures või mismoodi see asi tänapäeval moodsalt korraldatud on, oleks arvamuste paljus. Aga ühel hetkel, kui asjad on omavahel läbi vaieldud, peaks siis tulema välja n-ö ühisarvamusega, kus neid erinevaid arvamusi on arvesse võetud. Mulle

meeldiks selline arvamuste paljus. Siis on ülikooli lipp kõrgel hoitud ja kõik ilusad aspektid, nii majanduslikud kui ka ökoloogilised, arvesse võetud. See on selline Eesti, milleni mina tahaksin jõuda. Aga nüüd kuusikutest. Teatavasti nii nagu põllumajandusmaa, nii ka metsamaa jaguneb erinevatesse boniteedi- ehk viljakusklassidesse. Need hakkavad sealt 1A-st peale ja siis tulevad 1, 2, 3, 4 ja 5. Ja loogika on selline, et mida suurem number, seda viletsam maa ehk puu kasvamine võtab rohkem aega ja tulemus metsa näol on niru. Nüüd, kuidas on tekkinud kuusikud boniteediklassidesse 1A ja 1? Tegemist on ennekõike endise põllumajandusmaaga karbonaatsetel muldadel, kus ennesõjaaegse põllu asemele on hakanud – eelkõige arvatavasti sellel põhjusel, et tavapärane põllupidamine on lõppenud – inimeste sekkumise tõttu mets kasvama. Seal kujuneb olukord, kus mulla viljakus on väga hea ja puud saavutavad oma diameetri mõttes täiuse 60. eluaastaks, aga raiuda võib neid praeguse kokkuleppe põhjal 80-aastaselt. Ega selles ei olekski mingisugust muud probleemi kui see, et vahepeal jõuavad puu sisse minna mitmesuguseid haigused. Juurepess on üks klassikaline näide. Ivori Padar lubas pärast kutsuda kõik juurepessi käes kannatavate metsade omanikud kohvikusse sõprusrühma tegemisele. Puidu väärtus lihtsalt langeb selle 20 aastaga. Ja nagu ma olen öelnud, 80 aasta pärast on hea boniteediga kuusikust järel ainult küttepuu, aga 20 aastat varem raiudes oleks tegemist väärtusliku ehitusmaterjaliga.

Helme juunior ütles infotunnis, et nüüd, kui see vanus tuuakse 60 aasta peale, hakatakse mingisuguseid peeneid puid raiuma. See ei ole õige. Kuuekümnendaks eluaastaks saab puu 26-sentimeetrise rinnadiameetri kätte, võib-olla mõnes lahjemas metsamaa tüübis 80 aastaga. Aga omanik näeb, kuidas selle 20 aastaga tema puu kaotab väärtuse. See olukord oli, on ja jääb majandusmetsades, seetõttu siin mingisugust *heureka*'t ei ole. Veel kord ütlen, et Tartu Ülikooli ökoloogid tunnustavad probleemi olemust, aga ütlevad, et midagi peab loodusele ka tagasi andma, ja sealt tuleb see 27 000 hektarit salu- ja laanemetsi.

16:01 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Ammas, palun!

16:01 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Ühes metsandust käsitlevas artiklis – tollessamas ajalehes, mida te ei loe, aga mida teile aeg-ajalt refereeritakse – võrdleb ajakirjanik Nils Niitra keskkonnaministreid ja nende ametisoleku perioode. Ta ütleb, et metsade kaitse eesliinil oli 2003.–2006. aastani ametis olnud Villu Reiljan. Tema ajal seadused karmistusid. Järgnes lühike Rein Randveri ministriperiood ja siis tulid järgmised keskkonnaministrid tükk aega Reformierakonnast. Niitra hinnangul muutus riiklik lähenemine metsandusele just Reformierakonna juhtimise all saagimiskeskseks. Teie olete nüüd varsti kaks aastat ametis olnud ja tõenäoliselt olete kaks aastat veel. Mis te arvate, kuidas teie ametiperioodi hiljem kajastama või nimetama hakatakse? Kuidas te vähemalt tahaksite, et seda nimetama hakataks?

16:02 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Jaa, ootan huviga. Mina suhtun ka eri inimestesse, erialade esindajatesse väga erinevalt. Aga ma ootan huviga. Ma lähtun oma igapäevases töös järgmistest printsiipidest: teen seda südamega, lähtun, nagu ma olen öelnud, Eesti teadussaavutustest ja võtan kõiki asju tõsiselt, aga alati rõõmsa meelega. Kuidas sellele nüüd koondhinnang antakse, eks me saame kunagi seda mõlemad teada.

16:03 Aseesimees Taavi Rõivas

Eerik-Niiles Kross, palun!

16:03 Eerik-Niiles Kross

Hea juhataja! Hea minister! Ma märkasin rõõmuga, et te nimetasite Asko Lõhmust kui ühte metsanduse asjatundjat, kes on selle seaduseelnõu tegemisel kaasa löönud. Ilmselt olete kursis, et detsembris 2016 avaldasid Asko Lõhmus ja Raul Rosenväld, kes on ka üks maaülikooli metsanduse mees, Postimehes üsna hävitava artikli "Keskkonnaministeerium varjab mittesäästlikku metsaraiet". Seal on terve hulk igasuguseid etteheiteid, kuidas erinevad meetodikad annavad võimaluse statistikaga mängida. Ma ei hakka seda kõike kordama. Kas ministeeriumis on nüüd seda kriitikat arvesse võetud? Seal on näiteks

öeldud, et säästlik raie võimaldaks raiuda ainult 70% juurdekasvust. Ametliku statistika järgi me raiume üle 90%, kuigi vist viimasel aastal 60%, nagu te ütlesite, või 55%. Kuidas sellega nüüd on, kas rahu on majas?

16:04 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Suudan vaid ennast korrata: Eestis on olemas üks ametlik statistika, Eesti riiklik metsastatistika, ja sellest tuleb lähtuda. Nagu ma ka teie kolleegile Arule vastasin, on mõtete paljus väga kena asi, aga võib-olla olekski siis hästi mõistlik, kui vastava eriala inimesed püüaksid omavahel ühisele arusaamale jõuda, mis sellel metoodikal veel viga on või kas sellega on päriselt midagi peale hakata, ja tuleksid siis nende mõtetega lagedale. Mina saan lähtuda sellest, et meil on vähemalt aasta 2015 kontekstis teiste riikidega võrreldav korrektne metsandusstatistika. Mõlema kodanikuga suhtlen vabalt, vaatamata sellele, milliseid arvamusi nad esindavad, ja nemad on oma eriala spetsialistid. Viimati, kui me tegime 3. märtsil kaasamisürituse või seda plaanisime, siis ütles ka härra Rosenvald, et tal on hea meel, kui suheldakse.

16:05 Aseesimees Taavi Rõivas

Arno Sild, palun!

16:05 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Võib-olla minu küsimus väljub natukene teie ministeeriumi haldusalast, aga ma küsin siiski. Küllaltki suur protsent puidust läheb meil praegu veel ekspordiks ümarpuiduna, st puitu ei ole töödeldud ega väärintatud. Mis te arvate, kas probleem on selles, et meie tööstus ei ole sellisel tasemel, ei jõua raiumisega sammu käia, või on põhjuseks hinnapoliitika või veel midagi muud? See oleks ju väga oluline, kui me suudaksime ümarpuidu eksporti vähendada.

16:06 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Olen teiega nõus. Mis on olnud põhjused? Julgen eeldada, et tegemist on väga mahuka investeeringuga, mille tegijaid siin Eestimaal väga palju ringi ei kõnni.

16:06 Aseesimees Taavi Rõivas

Peeter Ernits, palun!

16:06 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Selle seaduseelnõu eesmärk on metsamaade tootmispotentsiaali jätkusuutlikum kasutamine. Kuusikud on niigi suure surve all ja raievanuse vähendamine muudab seda survet veel suuremaks. Te ütlete, et vahetuskaubaks peab nüüd 270 ruutkilomeetrit kaitse alla võtma. Kui palju kuusikuid läheb siis selle 270 ruutkilomeetri hinnana kirve alla?

16:07 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Võib vastata kahtepidi, mõlemad vastused on korrektsed. Täiendavalt ei lähe ühtegi, sellepärast et ka selle 4200 hektari puhul, kus hea boniteediga kasvualade kuusikutes raievanust alandatakse, on raieküpsuse ehk 80 aasta saabudes võimalik need kuusikud maha raiuda. Seega juurde ei tule midagi. Kui nüüd raievanust alandatakse, siis saab needsamad kuusikud ära raiuda varem ja see pindala on 4200 hektarit (üks küljepikkus 40 km ja teine 10 km), aga nagu te aru saate, ei kavatse keegi hakata sellist raielanki siia riiki tegema.

16:08 Aseesimees Taavi Rõivas

Jürgen Ligi, palun!

16:08 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra minister! Te vastasite Andres Ammasele, et teie teete oma tööd südamega. Mina ütlen, et metsateemal on mu süda üsna metsas, aga pea mõtleb kaasa. Kui ta väitis, et minu erakonna ministrid on olnud n-ö saagimiskesksed, mida te siis ütleksite mu peale, kui palju see numbrites kinnitust leiab? Ma pean silmas raiumise, saagimise ja juurdekasvu proportsiooni.

16:08 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Mul võib minna ka juba n-ö käest ära, kes on mis aastatel valitsenud, aga teie kaua aega poliitikas olnud inimesena saate selle asjaga hakkama. Ma ütlen niipalju, et metsaseaduse muudatused on lähtunud väga erinevatest asjaoludest. See rangus, mis kunagi seal 90-ndatel tekkis, ei tekkinud mitte sellepärast, et inimestel oli tohutu teadlikkus ja kirk metsi kaitsta, vaid sellepärast, et majanduskeskkond oli hoopis ebakultuursem. Oli vaja seada igasuguseid tõkkeid, et takistada ebaseaduslikku puidukaubandust. Kui ühiskond läks tsiviliseeritumaks, arenes, siis sai ka seadusesse leevendusi teha. Nii et see on käinud ajaga kaasas ja on hästi loogiline.

Kõige jõhkramalt on raiutud Eesti riigis metsa juurdekasvuga võrreldes aastal 2001, kus metsade juurdekasv oli 11 miljonit ja raiuti 12 miljonit. Mina ei olnud siis veel poliitikasse tulnud, ütlen teile südame rahustuseks. Ma ei käi kõike seda 14 aastat läbi, aga 2007. ja 2008. aastal oli selline olukord, kus raiemaht oli sellel perioodil kõigi aegade madalaim: raiuti 5 miljonit ja kasvas 11 miljonit. Ma ei tea, kas Reformierakond ja kõik teised erakonnad, kes on valitsuses olnud, peaksid ennast nüüd hästi või halvasti tundma, aga alates 2008. aastast on raiemaht hakanud kasvama. Loomulikult pole ta mitte kunagi ületanud juurdekasvu. Selline stabiilne tase saavutati aastal 2012, mil raiemaht oli orienteerivalt 10 miljonit ja juurdekasv 12 miljonit. 2014. aasta andmed – raiumine samamoodi suurusjärgus 10 miljonit tihumeetrit ja juurdekasv 13 miljonit millegagi. See on seesama paber, mida te infotunnis tähelepanelikult uurisite. Sinna võite teha uued jutid, panna kirja peaministrid, nende valitsusajad ja keskkonnaministrid ning siis saada mingi tohutu hea analüüsi.

16:11 Aseesimees Taavi Rõivas

Rainer Vakra, palun!

16:11 Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Koos kirjutasime koalitsioonilepingusse väga selge põhimõtte, et me ei raiu Eesti metsa rohkem, kui juurde kasvab. Äkki te selgitaksite seda korra ka siin Riigikogu suures saalis. Hüpotetiline näide: kui homme tõuseks metsa hind kolm kuni viis korda, siis see tähendaks ka survet kõigile eraomanikele, kellel vaieldamatult tekib suurem soov metsa müüa. Millised konkreetsed punktid täna arutatavas metsaseaduses tõmbavad selle piiri, et me tõepoolest ühel hetkel ei avasta, kuidas vaatamata kõigele on metsa rohkem raiutud, kui seda juurde kasvab. Mis need konkreetsed meetmed on, kuidas riik selle tagab? Käime selle koha veel korra üle.

16:12 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Printsiiip on õige, selles me oleme kokku leppinud. Tõepoolest, riik ei suuda praegu üldises mõttes seda kontrollida, mis puudutab raiemahtusid erametsades. Tal on küll informatsioon ja ta suudab kontrollida seda, mis toimub Riigimetsa Majandamise Keskuses. Ja kui peaks tekkima mingisugune selline olukord, nagu te kirjeldasite, siis saaks ta muuta oma raieplaani, aga seetõttu peaks leppima ka sellega, et kõiki toredaid asju tuleks teha väiksemas mahus, mis puudutab riigitulusid.

16:13 Aseesimees Taavi Rõivas

Peeter Ernits, palun!

16:13 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Kas ma kuulsin õigesti, et ütlesite, et loomisel on mingi juurepessu toetusrühm? Küsimus on aga selline: kuidas järjest nooremate kuusikute raiumine, olgu nad siis mingisuguse haiguse küüsis või mitte, mõjutab näiteks sellist kaitsealust liiki nagu kanakull? Kas talle teie programm või see eelnõu meeldiks? Juhtumisi armastavad need linnud just seda metsa ja seda tüüpi, millele te tahate n-ö kallale minna. Mis te sellest arvate?

16:13 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Mina ütlesin lihtsalt seda, et Padar on lähedal sellele, et teha juurepessu all kannatavate metsaomanike sõprusrühm, mitte et ta seda kuidagi fännaks. Aga vastus küsimusele võiks olla selline, et kui tekib 27 000 hektarit puutumatut laane- ja salumetsa, siis peaks sellel kanakullil ka ikka olema võimalik ringi vaadata hoopis avarama pilguga, ta ei pea piirduma selle 4200 hektariga.

16:14 Aseesimees Taavi Rõivas

Jürgen Ligi, palun!

16:14 Jürgen Ligi

Aitäh, härra minister! Need andmed tulid nüüd nii ruttu, et ma ei jõudnud jälgidagi. Palun kinnitage mu sõnu, et Reformierakonna keskkonnaministrid on olnud juurdekasvukesksed! Mind hirmutas natuke see teie koalitsioonilepingu punkt, mis ütleb, et raiumine ei tohi ületada juurdekasvu. Aga Reformierakonna keskkonnaministrite ajal oli kogu aeg nii, et juurdekasv ületas raiumist.

16:15 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Ma ei teagi, mitu aastat te õigel teel olete olnud, aga ikka liiga kaua.

16:15 Aseesimees Taavi Rõivas

Jaak Madison, palun!

16:15 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Viimase paari kuu jooksul on keskkonnakaitsjad ja looduskaitsjad tõesti tõstnud esile selle eelnõu eri aspekte ning üleüldse rääkinud metsa praegusest olukorrast ja tulevikust ja looduse seisust. Üles on kerkinud ka hoopis omaette teema, mis puudutab metsades pesitsevate lindude liigirikkust ja metsa ökokeskkonda. Üks küsimus, mis on tekkinud ja millele ma hea meelega sooviksin vastust, on näiteks selline. RMK-l on paika pandud raierahu aeg kevadsuvisel üleminekuperioodil, kui liigirikkus on just kõige suurem, kuid erametsadele see ei kohaldu. Mis põhjusel on selline erinevus riigimetsade ja erametsade vahel – see suhe on Eesti metsades umbes 50 : 50 – ning kas ei võiks reguleerida nii, et raierahu võiks olla ka erametsas kohustuslik?

16:16 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Aus vastus on – nagu ikka, kõik mu vastused ongi ausad –, et seda põhjust ma ei tea. Ma arvan, et tegemist võiks olla hea tavaga, mille ka erametsa omanik on aktsepteerinud ja vastu võtnud.

16:16 Aseesimees Taavi Rõivas

Helir-Valdor Seeder, palun!

16:16 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Mul ei olnud plaanis küsida, aga ma siiski küsin, kuna siin arutatakse, millised on olnud juurdekasvuministrid ja millised saagimisministrid. Kuulasin neid protsente, mida te nimetasite, ja et vist 2007. ja 2008. aastal oli raiemaht lausa ainult 40–50% juurdekasvust. Kui ma ökonomistina püüdsin neid protsente kokku liita, siis ma sain tulemuse, et viimase kümne aasta jooksul peaks Eestimaal olema metsamassiiv vähemalt viie-kuuekordistunud. Ringi sõites ma seda ei märka. Kinnitage seda, mida ma ei märka. Kas metsamassiiv on tõepoolest Eestis viimase kümne aastaga kasvanud viis, kuus või isegi seitse korda suuremaks, kui oli kümme aastat tagasi, võttes aluseks statistikat ja raiemahtu?

16:17 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma võin teile öelda, et see arvutus pole õige. Saan teile kinnitada lihtsalt seda, et sõjaaegse olukorraga võrreldes on metsamaa oluliselt kasvanud. Me oleme jõudnud 1,4 miljonilt hektarilt umbes 2,3 miljoni hektari kanti. Nii et seda kuuekordsust kusagilt küll välja ei tule.

16:17 Aseesimees Taavi Rõivas

Valdo Randpere, palun!

16:17 Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma võib-olla olen selle küsimuse vastuse maha maganud, äkki on sellest juba räägitud. Aga kuna ma tõesti ei ole seda tänases diskussioonis tähele pannud ja kuusikute küll mitte raiumise, vaid saagimise iga on tekitanud hästi palju tundeid, siis küsin, kuidas seesama küsimus on lahendatud näiteks Soomes, Rootsis või Lätis?

16:18 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Mul ei ole seda informatsiooni, milline olukord on nendel võrdväärse boniteediga kuusepuistutes.

16:18 Aseesimees Taavi Rõivas

Valeri Korb, palun!

16:18 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Eestis liigub üks väike ärimeeste meeskond, kes lubab ühe miljardi euro eest ehitada tehase, mis hakkaks tegelema paberi tootmisega. Minu küsimus ongi sellega seotud. Kas tulevikus sellele suurele ettevõttele, kui ta meil Eestimaal ehitataks, jätkub metsa? Kas Eestis jätkub metsa, et saaks selle paberitehase mõttega välja tulla?

16:18 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Lihtne vastus: ei jätku. On kaks asja. See paberipuit, mis praegu läheb ümaralt välja, jõuab ilmselt sellesse tehasesse, võib-olla toimub Eesti turul praeguste tarbijate puhul veel mingisugune ümberjaotus ja kindlasti tuleks siis tegelda ka metsa impordiga. Aga see ei saa olla niimoodi, et majandamine iga hinnaga – et nüüd on olemas ettevõtjad, kes pakuvad täiendavat miljardit investeringuteks, ja Eesti riik unustab kõik oma jutud metsade säästlikust majandamisest. Sellist olukorda ei tule.

16:19 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh, austatud ettekandja! Rohkem teile küsimusi ei ole. Palun nüüd komisjoni ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

16:20 Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus algatas metsaseaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse 2. märtsil 2017 ja selle eesmärk on, nagu ka minister ütles, tagada metsade kaitse ja nende säästev majandamine. Keskkonnakomisjon on arutanud eelnõu kahel istungil, 13. märtsil ja 20. märtsil k.a. Komisjoni 13. märtsi istungil tutvustasid Keskkonnaministeeriumi esindajad eelnõu ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Samal istungil tegi komisjon ettepaneku määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks 5. aprilli kell 16. Komisjoni 20. märtsi istungil kuulati ka metsaühistute ja metsandusvaldkonna konsulentide seisukohti erametsanduse hetkeolukorrast.

Mida siis lühidalt kokku võttes komisjonis arutati? Kõigepealt me leppisime konsensuslikult kokku, et teeme ettepaneku võtta eelnõu täiskogu tänase istungi päevakorda, esimene lugemine lõpetada ning, nii nagu ma juba ütlesin, seada muudatusettepanekute tähtajaks 5. aprill kell 16 ja määrata eelnõu ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Rainer Vakra. Need otsused lähtusid põhimõttest, et kuigi Vabariigi Valitsus selle seaduseelnõu algatas, siis tegelik töö keskkonnakomisjonis alles läheb lahti. Kuni 5. aprillini on võimalik kõigil Riigikogu liikmetel ja fraktsioonidel, aga ka inimestel väljastpoolt meie maja oma ettepanekuid teha. Keskkonnakomisjonis ei ole mitte ainult selle eelnõu menetlemisel, vaid on üldiselt kokku lepitud selline kord, et kui keegi meile kirjaliku ettepaneku teeb, ka väljastpoolt Riigikogu, siis me kindlasti kutsume ta keskkonnakomisjoni ja anname talle võimaluse oma ettepanekut ka verbaalselt selgitada. Sellest tulenevalt on meil ka plaanis peale 5. aprilli, kui on laekunud muudatusettepanekud, teha mitu kohtumist asjassepuutuvate huvigruppidega ja kindlasti ka nende meie Riigikogu liikmetega, kes keskkonnakomisjonile ettepanekuid teevad.

Keskkonnakomisjonis olid valdavalt analoogsed küsimused, mida te äsja kuulsite siit suurest saalist. Kolleeg Meelis Mälberg küsis näiteks, kas me ei võiks võtta eeskuju Soomest ja raievanuse üldse ära

kaotada. Selle peale vastas minister Marko Pomerants, et seda ta väga võimalikuks ei pea, ning lisas, et Eesti ja Soome erametsandus ei ole võrreldavad, kuna Eesti metsaomanik on veel liiga noor. Valeri Korb tundis huvi samamoodi kriitikat saanud kuusikute raievanuse vastu ja minister vastas samamoodi nagu enne siit kõnepuldist.

Arutasime veel üht teemat, millel me siin suures saalis eelmise tunni jooksul väga ei peatunud, nimelt säilikuude maht – väga keskkonnaalane mõiste. Teemapüstitus iseenesest oli järgmine. Praegu on seadusest tulenevalt kohustus jätta viiehektarisel langil hektari kohta viis tihumeetrit säilikpuid ja üle viie hektari suurusel langil hektari kohta kümne tihumeetri ulatuses säilikpuid. Statistika järgi on see arv aga 17. Meil tekkis küsimus, miks ei nähta ühe võimalusena ette säilikuude mahu suurendamist. Aga ma usun, et selle juurde jõuab keskkonnakomisjon veel tagasi tulla. Ütleme, neid punkte, mida arutada, keskkonnakomisjonil kindlasti on. Loodan, et kõik Riigikogu liikmed löövad selles protsessis sama tuliselt kaasa nagu täna ministrile küsimusi esitades. Aitäh!

16:24 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Teile on ka küsimusi. Palun, Lauri Luik!

16:24 Lauri Luik

Aitäh! Hea Rainer, aitäh sulle põhjaliku ülevaate eest sellest, mis teil komisjonis toimus. Ma tean, et sa oled siin komisjoni esindajana, aga ma soovin kasutada siiski võimalust ja küsida, mis on sinu isiklik seisukoht selle eelnõu suhtes.

16:24 Rainer Vakra

Mulle meeldivad alati need küsimused, mis on sellised julgustavad, et räägi oma isiklikust seisukohast. Härra Luik, ma muidugi vastan teile isiklikust seisukohast. Ma olen veendunud, et selles seaduses on väga palju häid punkte, alates sellest, et lõpuks ometi võetakse 27 000 hektarit laanemetsi kaitse alla. Siin on väga mitu põhimõtet, millest on varem räägitud, jäänud käsitlemata. Mis puudutab näiteks istutamise temaatikat tervikuna, mille kohta siin enne küsiti, kas riigil on võimekust nende istikute olemasolu tagada, siis olen kohtunud mitme vastava valdkonna eraettevõtjaga, kes ütlevad, et kui turul on nõudlust, siis nad suudavad kasvatusprotsessi oluliselt kiirendada ja neid taimi kasvatada. Kindlasti on see üks arutelu koht. Loomulikult vaatab komisjon täie tõsidusega ka kõiki neid ettepanekuid, mis teie esitate, olgu selleks siis raievanuse küsimus või muud punktid. Nii et ma arvan, et komisjon saab selle eelnõuga tõsist tööd teha ja vaeva näha.

16:25 Aseesimees Taavi Rõivas

Monika Haukanõmm, palun!

16:26 Monika Haukanõmm

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Infotunnis küsisin keskkonnaministrilt küsimuse seoses RMK tegevusega Viimsi poolsaarel. Ka teie kommenteerisite sama juhtumit ajakirjanikele ja viitasite sellele, et eelnõu, mida me täna käsitleme, tuleb meie laudadele ja et üks eelnõu eesmärk on kaasata raielubade menetlemisse rohkem kohalikke omavalitsusi ja asjahuvilisi inimesi. Mis puudutab Viimsit, siis seal nägid kohalikud toimuvat tõesti alles siis, kui pilpad lendasid. Te ütlesite ka seda, et seadusega tuleb tiheasustusaladel sundida erinevaid osapooli leidma senisest enam kompromisse omaniku huvide ja metsakaitsjate vahel. Püüdsin leida seda kohta, mis siis seda teie lootust toetaks. Kas te võite öelda, millise seaduspunktiga me selleni jõuaksime?

16:27 Rainer Vakra

Aitäh! Jätakuvalt pean tunnistama, et Rainer Vakra ei ole osalenud Vabariigi Valitsuse liikmena selle eelnõu koostamisel. Minu võimalus, nii nagu ka teil, tekib peale seda, kui me täna esimese lugemise lõpetame. Kuni 5. aprillini on ka minul võimalik muudatusettepanekuid esitada ja vastav muudatusettepanek on virtuaalkujul minu arvutis juba olemas.

16:27 Aseesimees Taavi Rõivas

Martin Helme, palun!

16:27 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Hea kolleeg! Mina ei tea, mis kujul mis ettepanek teil seal on, aga ma tean seda, et nii Sotsiaaldemokraatlik Erakond kui ka teie ise olete väga reljeefselt võtnud sõna metsade kaitseks. Ja ükskõik, kuidas me seda seadust hindame, kas me hindame seda heaks või halvaks, on praegu meie ees oleva seadusmuudatuse tegelik tulemus see, et metsa raiumine muutub lihtsamaks ja kergemaks. Kuidas te neid kahte positsiooni kokku klapitate?

16:28 Rainer Vakra

Ma ei ole midagi kuidagi reljeefselt maalinud või öelnud, vaid tulenevalt oma esimesest, keskkonnavalasest kõrgharidusest, mis on saadud Tallinna Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnast ja millele tegi rõõmsalt reklaami ka siin enne puldis olnud minister, usun ma kindlalt, et Eesti metsad on sotsiaalse ja ökoloogilise väärtusega. Mul on hea meel, et see debatt tervikuna on Eesti ühiskonnas jõudnud sinnamaani, et väga palju inimesi on minu seisukohaga nõustunud. Kui ma rääkisin sellest viis või kümme aastat tagasi, siis toodi pidevalt ette vaid majanduslikku kasu ja sellega seotud numbraid. Nii et ma arvan, et tänu meie ühistele pingutustele on ühiskonnas nüüd see murdehetk olnud. Sama hästi ma saan ka öelda, et needsamad 27 000 hektarit oleks võinud kaitse alla võtta juba 10–15 aastat tagasi. Esitasin ka metsandusnõukogus selle küsimuse, miks me alles nüüd oleme siia punkti jõudnud. Ma arvan, et see asi on paremaks muutunud tänu meie ühisele survele, mida me oleme avaldanud. Aga ma kordan veel kord mõtet, mida konsensuslikult toetas ka keskkonnakomisjon, et nüüd on meil kõigil võimalik ettepanekuid teha. Mina olen jätkuvalt seisukohal ja püüan teha kõik endast oleneva selleks, et seadusi teeks lõppkokkuvõttes ikkagi Riigikogu, mitte Vabariigi Valitsus, ja ma loodan, et te tulete mulle selles appi.

16:29 Aseesimees Taavi Rõivas

Raivo Põldaru, palun!

16:29 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mõtted on segased. Hea asi on eelnõus see 27 000 hektarit, mida te kiidate. Samas on heas asjas võib-olla ka halbu asju sees, sest kui ma loen seletuskirja, siis ütleme niimoodi, et nende muudatustega toetatakse peamiselt metsanduse arengukavas käsitletud tegevust, mis on suunatud metsamaa tootmispotentsiaali jätkusuutlikumale kasutamisele. Tähendab, vana seadus nagu enam ei toetanud seda tootmispotentsiaali, sellepärast on vaja nüüd teha need muudatused. Ma arvan, et komisjon vist toetas seda, kui te täna siin seda ette kannate.

16:30 Rainer Vakra

Aitäh! Mulle tundub jätkuvalt, et tegemist on kas minu kehva ettekandmisega või siis on inimesi, kes ei kuula. Ma kordan hästi rahulikult mõtte uuesti üle. Vaadake, seadusi, mida on algatanud Vabariigi Valitsus, tehaksegi sellisel moel. Kuni 5. aprillini on meil kõigil võimalik teha oma ettepanekuid selle eelnõu kohta ja vormida see seadus täpselt selliseks, nagu Riigikogu otsustab. Nagu ma ütlesin vastuseks ka heale kolleegile Luigele: jah, eelnõus on asju, millega ma olen nõus, ja on asju, millega ma isiklikult ei ole nõus. Seda, mis siia sisse jääb ja mis mitte, otsustavad lõppkokkuvõttes Riigikogu 101 liiget.

Kutsun taas kord kaasa mõtlema ja leidma lahendusi, mismoodi seda eelnõu saaks parendada. Ja mis puutub metsanduse arengukavasse, siis jah, ka minu kindel seisukoht on, et mida varem me uue arengukava vastuvõtmise protsessiga pihta hakkame, seda parem, sest lõppkokkuvõttes on metsanduse arengukava ja metsaseadus omavahel väga seotud. Kui me näiteks nüüd võtaksime vastu arengukava, kus oleks ette nähtud, et raiemahtu tuleb praegusega võrreldes kaks korda vähendada, siis loomulikult tuleks need võimalused ette näha juba ka siinsamas metsaseaduse ja looduskaitseseaduse muutmise eelnõus.

16:31 Aseesimees Taavi Rõivas

Jüri Adams, palun!

16:31 Jüri Adams

Härja komisjoni esimees! Selle eelnõuga seoses on tekkinud Eestis ju poliitilisi probleeme. Mind huvitab pigem, kuivõrd te neid hindasite või ei hinnanud, mitte ainult täppisviimistluse teemad. Osa Eesti haritlaskonnast on tõstatanud põhimõttelised nõuded, mida võiks kokku võtta loosungiga "Peatage harvesterid!". Teisest küljest on väljendatud sügavat umbusku Keskkonnaministeeriumi ametnike ja allasutuste n-ö poliitika kujundamise suhtes. Selles mõttes on teema ilmselt tunduvalt laiem kui ühe tavalise eelnõu puhul. Kas komisjon on menetluse praeguses järgus jõudnud poliitilisi riske ja perspektiive hinnata?

16:32 Rainer Vakra

Aitäh! Täpselt nii, nagu ma ütlesin, on mul hea meel, et see ei ole enam mitte üks nn ultraroheliste südame-mure, vaid see on ka Eesti kultuuriinimeste mure. Ma arvan, et see on Eesti Vabariigis viimaste aastate jooksul üks enim ja täiesti mõistlikul kujul tähelepanu pälvinud keskkonnateema üldse. Loomulikult peab ka keskkonnakomisjon arvestama kõikide poliitiliste otsuste puhul sellega, mida need kaasa toovad. Keskkonnakomisjoni esimesel istungil me otseselt selliseid poliitpunkte eraldi ei käsitlenud. Küll aga olen mina osalenud selle teemalistel meelevaldustel ja ka nende petitsioonide esindajatega kokku saanud. Ja ma ütlen jätkuvalt, et neil on palju mõtteid, mida tuleks siia eelnõusse juurde kirjutada. Ma tean, et ka ministeeriumi poole pealt on veel mõningaid häid mõtteid tulemas. Praegu ma julgen öelda, et tuleb üheksa korda mõõta ja üks kord lõigata. Seda seadust on võimalik veel lihvida.

16:34 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Avan läbirääkimised. Esimesena palun kõnetooli Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Artur Talviku!

16:34 Artur Talvik

Hea eesistuja! Hea minister! Head kolleegid! Metsandusseaduse muutmine on algatanud Eestis ühe sisulise ja põhimõttelise debati. Üks Eesti mainekujunduse objektidest, kui nii võib öelda, on mets. Ükstaspuha, missugust Eestit tutvustavat klippi või juttu või raamatut me vaatame, ikka alustatakse sellest, kui võimas on meie mets, kui äge on meie mets. Ma olen ise teinud klippe, kus meie uhkes metsas kännu otsas istub vend, kompuuter süles, ja suhtleb suure maailmaga, olles ümbritsetud sellest võimast keskkonnast. Aga nüüd on see keskkond muutunud hambutuks ja see hambutus on häirinud sellist, võib öelda, ürgset Eesti loomust. See on häirinud väga paljusid Eesti elanikke, kes on saanud praeguse käitumise tõttu kurjaks. Ja see pole lihtsalt emotsioon, vaid meie inimesed näevad iga päev, kuidas mets ei ole enam tegelikult see keskkond, kus mõistlikult majandatakse, vaid metsa vaadatakse kui rahanumbrit.

Ma olen mõelnud, kus on selle probleemi või konflikti kese. Täna seaks ma olen veendunud, et see kese on Keskkonnaministeeriumis. Keskkonnaministeeriumis sellepärast, et just nimelt see ministeerium on kasvanud viltu. Ta ei tegele sellega, millega ta tegelema peaks, ehk meie keskkonna tasakaalus hoidmisega, keskkonnaseisundi eest seismisega. Just Keskkonnaministeeriumist tuleb mentaliteet, et kui ma vaatan metsa peale, siis hakkavad eurod kõlisma. Just Keskkonnaministeeriumist tulevad igasugused leevendused, mis on kiivas suurtööstuse huvide poole. Ma ei ütle, et need huvid on erametsaomanikel, need on just nimelt suurtööstusel, sest mida rohkem me raiume, seda odavam see puu on ja seda kasumlikum on suurtööstusel metsa kasutada. Kahetsusväärset on sealtsamast Keskkonnaministeeriumist tulnud ka metsanduse arengukava, mis 2011. aastal välja tuli. Ma tahaks öelda, et ükskõik missugune minister Keskkonnaministeeriumisse tuleb, kõik nad sattuvad ühe endise metsatöösturite eest seisja, kantsler Talijärve konksu otsa. Ja see on kindlasti üks väärarusaamade, valesti mõtlemise allikas. Praegune minister ülendab nimetatud kantsleri veel lisaks RMK ehk meie suurima metsaorganisatsiooni ...

Ma palun lisa-aega!

16:38 Aseesimees Taavi Rõivas

Kolm minutit lisa-aega.

16:38 Artur Talvik

... justkui metsa eest seisva, kuidas nüüd öeldagi, tulundusühingu nõukogu etteotsa. See mentaliteet, mida Keskkonnaministeerium loob, ongi viinud selleni, et me oleme läinud ka oma suhtumises metsa tasakaalust välja. Ministeeriumi omakorda survestab valitsus, kes tahab mitmesuguseid lubadusi rahaliselt katta. Sealtnaudu on surve alla sattunud ka RMK, kellelt nõutakse aina suuremaid dividende, ja loomulikult saab Vabariigi Valitsus metsatööstusest riigieelarvesse ka palju maksutulu. See debatt, mis on toimunud ja mida Keskkonnaministeerium on vedanud, on hämmastavalt demagoogiline. Väga palju on mängitud numbritega, väga palju on mängitud uute statistika tegemise meetoditega. Väga palju apelleeritakse ühtede teadlaste arvamusele, ja kui teised teadlased tulevad ja ütlevad, et oot-oot, siin on midagi totaalselt valesti, siis öeldakse, et meil on ainult ühed teadlased, kes õigust teavad ja õigesti räägivad. Me oleme sattunud harvesteride aega ja seda survet, mis Keskkonnaministeerium meile peale paneb, võib nimetada harvesteride surveks. Selle olukorra tagajärjel oleme jõudnud seisundisse, kus selleks, et üldse metsa kaitsta, peab ta panema rangelt kaitse alla ja vastukaaluks on meid ees ootamas suuremad metsapõllud. Vabaerakond ei ole selle poolt, et metsas üldse majandamist ei toimuks. Arutatavas seaduseelnõus räägitakse, et turberaie hakkab tegema kogu seda olukorda paremaks. Tuletan meelde, et kui sa lähed harvesteriga turberaie tegema, siis pinnas, mille harvester seal metsa all ära lõhub, taastub umbes kümne aastaga. Olukord, millest ma rääkisin, on kehvake. Ja selleks, et Keskkonnaministeeriumis oleks aega asjade üle järele mõelda ning aega mõelda ka selle üle, kuidas Keskkonnaministeerium saaks jälle Keskkonnaministeeriumiks, mitte ei oleks Rahandusministeerium, teeb Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku lükata see seaduseelnõu tagasi. See annaks ministeeriumile aega süveneda, nii nagu metsameestel on aega mõtlemiseks, kunas metsa raiuda ja kunas mitte. Aitäh!

16:42 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena palun Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Andres Metsoja!

16:42 Andres Metsoja

Hea eesistuja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Ma tänan selle debati eest täna siin suures saalis ja võimaluste eest kohtuda erinevate seltskondade ja huvigruppidega, rääkimaks väga olulisest teemast, Eesti metsast ja seal toimuvast. Mulle väga meeldib metsas. Ma usun, et meile kõigile meeldib metsas rohkem kui lageraielangil. Aga me peame elus aru saama, et see on üks ring, mis algab sünni ja lõpeb surmaga, kuid seal vahel on väga palju etappe, kus inimesel tuleb tegutseda ja toimetada ning teha seda tööpoolest oma parema äranägemise järgi.

Ma käin sageli vanades talukohtades, kus inimtegevus on lõppenud ja kus talude sisselangevate katuste all elavad ilvesed. Nendes kohtades on omamoodi väga ilus ja teistpidi nukker, aga ma näen iga aastaga, kuidas tegelikult loodus võtab inimeselt tagasi. Ja ta teeb seda halastamatult. Mul on väga hea meel, et ma elan just sellises kohas, kus looduse jõud dikteerib inimese üle vägagi võimsalt. 1990-ndad olid kahtlemata see aeg, kus raiuti – raiuti kõike, ükskõik mil moel, ning püüti saada metsast kätte seda rikkust ja raha, millega oma elujärge parandada. Väga vähe pandi tagasi. Mina noore inimesena kindlasti neid aegu tagasi ei igatse, vaid arvan, et see, mis Eesti metsas praegu on juhtunud, on õige tee. Mind natukene üllatab selle metsaarutelu juures võib-olla see, kui me looduskaitsest rääkides räägime tihti sellest, et me läheme omaniku tulu kallale ja peame riigina talle midagi kompenseerima. Samal ajal me ei usalda omanikku selles kontekstis, kui ta viib meid metsa ja näitab, et tegelikult on see kuusik määratud surema. Ometi on see omanik või tema eelmised põlvkonnad sinna investeerinud. Ta tahaks seda raiuda, aga ei saa, vaid peab ootama, kuni selle puidu väärtus kahaneb, võttes selle kuusiku peale siis patoloogi. See on minu meelest see küsimus, millist riiki me tahame näha. Ma arvan, et selle eelnõuga me astume sammu õiges suunas, kui me tegelikult usaldame rohkem omanikku.

Olen RMK nõukogu liige ja olengi saanud käia Järvamaal just selliseid kuusikuid vaatamas. See on tegelikult probleem. See ongi tegelik probleem, kus me peame omanikku või selle vara haldajat usaldama ja tegema kõige targemaid otsuseid, sest nii nagu me ei suuda loodust paberil kaitsta, ei suuda me paberil mõistlikult metsa majandada. Me saame ette anda reeglid, aga seal vahel on usaldus. Ja on tõsi, nagu ka härra Vakra siin täna juba korra mainis, et majandusruum on tööpoolest see, mis seab need reeglid. Me võime ette kirjutada nii ja naa, aga majandusruum paneb ette reeglid. Soovitan veel kord kõigil mõelda selle peale, mis on Eesti Nokia. Ja ma julgen veel kord öelda, et see on

Eesti mets. Usaldame metsaomanikku, lihtsustame reegleid, vähendame bürokraatiat! Ma usun, et koostöös me näeme ka kümne aasta pärast Eestit väga metsasena, ja ma usun, et see on see tegu, mida me täna siin tegema peame. Aitäh!

16:47 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena palun Eesti Reformierakonna fraktsiooni nimel Keit Pentus-Rosimannus! Kolm minutit lisaega.

16:47 Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Arutelu Eesti metsade tuleviku üle on olnud viimaste kuude jooksul hästi tuline. Opositsiooni poole pealt vaadates võib ja tuleb paraku väga lühidalt öelda, et valitsus on Eesti metsa tuleviku aruteludes ebaõnnestunud. Ma toon täna siin välja kolm põhjust, miks see meie hinnangul nii on.

Esiteks, valitsus ei ole metsa tulevikku puudutavaid pingeid suutnud maha võtta ja mure Eesti metsade tuleviku pärast, mis on ühiskonnas hästi teravalt esile kerkinud, ei ole leevendust saanud. Iseenesest võib küsida ja ilmselt tulebki küsida, milles see mure väljendub. Ja kui jälle väga lühidalt kokku võtta, siis võiks seda kirjeldada nii, et see on hirm selle ees, et Eesti metsad raiutakse otse öeldes tühjaks. Ja raiutakse tühjaks sellepärast, et valitsus tahab oma poliitika katteks järjest rohkem riigimetsast raha kätte saada. See on hirm, et seesama raiumine, metsa mahavõtmine saab kuidagi kõrgemaks eesmärgiks, kui seda on looduskeskkonna ja metsalooduse hoidmine ja säilitamine. Iseenesest on ju kuidagi üleolevalt lihtne vastata, et hirm on üldse üks väga halb nõuandja ja emotsioonid teenäitajana ei õigusta ennast kunagi. Aga minu meelest on veel halvem, kui seda hirmu, mis olemas on, mis reaalselt ühiskonnas eksisteerib, kuidagi lihtsalt ignoreeritakse. Valitsuse ülesanne on olnud need hirmud maha võtta, aga sellega ei ole hakkama saadud.

Teine põhjus. See metsaseaduse muudatus, mis meie ees laudadel on ja mida me siin täna arutasime, puudutab ju sisuliselt 90%-liselt riigimetsa. Ja ometi on kogu selle arutelu tulemuse teravik kuidagi suundunud erametsaomanike vastu. Kunstlikult on tekkinud olukord, kus erametsaomanikud on asetatud justkui teisele poole, võrreldes nendega, kes soovivad loodust hoida. Otse öeldes, mu meelest on see erametsaomanike suhtes väga ebaõiglane. Need on inimesed, kes on metsa hoidnud, kes on metsa elujõulisuse eest hoolitsenud, kes on pannud sinna oma aega, energiat ja raha. Minu meelest tuleb neid erametsaomanikke, kes mõistavad, mis on säästlik metsamajandamine, kelle jaoks mets ei ole mitte lühiajaline äriprojekt, vaid põlvkonnalt põlvkonnale pärandatav, edasi antav väärtus, hoida nagu silmatera. Neid tuleb toetada ja neid tuleb hinnata. Aga tuleb jällegi öelda, et nende arutelude käigus ei ole suudetud seda paraku teha. Riigi tugi, mis on erametsaomanikele suunatud, tulgu see siis näiteks üksikute väikeste tükkide keeruka hooldamise asemel ühistu toetamise näol, on oluline ja valitsuse sellise näpuviibutuse või kuidagi kunstliku vastasseisu tekitamise asemel me tahame seda kindlasti palju rohkem näha.

Kolmandaks, nagu ma ütlesin ka oma küsimuses, mis oli ministrile suunatud, on kogu valitsuspoolne arutelu ja teemakäsitlus endiselt väga tihumeetri- ja raiumiskeskne, aga mets ei ole ainult tihumeetrid. Mets on elus, terviklik looduskeskkond ja see on selline looduskeskkond, mis iseenda eest seista loomulikult kuidagi ei saa. Kuidas ikkagi sedasama väärtust, mida mets endast tervikuna kujutab, nendesamade kasvavate tihumeetrite kõrval arvesse võtta? See vastus ei pea olema ega tohi olla emotsionaalne. Nagu ma juba enne ütlesin, see peab põhinema loodusteadlaste teadmistel ja võib-olla on see sisuline vastus kuskil ka olemas. Aga jällegi, kogu selle arutelu käigus ei ole need vastused valitsuse poolt kõlama jäänud.

Kokkuvõtteks: kui me metsaomanikest räägime, siis Eestis on miljon metsaomanikku. Riigimets ei ole mitte kuidagi valitsuse oma, vaid see on igaühe oma. Ja on täiesti loogiline, et igaühel meist, kes me riigimetsa kaudu metsaomanikud oleme, on õigus, on põhjust tunda huvi ja südant valutada sellesama metsa hoidmise ja tuleviku pärast. Muidugi on õigus nendel, kes ütlevad, et metsas kasvaval puidul on väga oluline osa meie majanduses. See on nii, aga kuskil on see piir, mille ettetulemisel tuleb öelda, et tuleviku peale mõeldes, kaugema tuleviku peale mõeldes on meie looduskeskkonna hoidmisel, elukeskkonna hoidmisel suurem väärtus, kui seda on palgikoormal, mis siit minema laevatatakse. Aitäh!

16:52 Aseesimees Taavi Rõivas

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Aga enne annan siiski veel kord sõna keskkonnaministrile. Palun!

16:52 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ma saan aru, et kodukord on seda võimaldanud ja võimaldab ka edaspidi ministril läbirääkimistel osaleda. Artur Talvikule vastus selle raielangi maksimaalse suuruse kohta, mis piirinaabrite puhul võib tekkida. Ka praegu ei ole sellist maksimumpiiri, aga see olukord, mida te kirjeldate, on päriselus ebarealistlik. Seda esiteks. Teiseks, raielangi suurusest sõltumata on selle omanikul metsa uuendamise kohustus. Nii et lihtne on raiuda, aga peab olema ka valmisolek see mets uuesti taastada. See oli selline sisuline vastus.

Nüüd sellest, mis puudutab juttu metsa mitmesugustest väärtustest. Mina keskkonnaministrina suudan sellele kõigele alla kirjutada. Ei ole mõtet siin ka väga umbmäärane olla, et ma ei tea, kas üks väärtus on suurem kui teine. Lähiaastatel suudame kindlasti päriselt ka metoodikate alusel nii metsamajanduslikud väärtused kui ka sotsiaalsed väärtused, linnulaulu olemasolu panna jällegi mingisugustesse rahalistesse kategooriatesse, sest see on see universaalne kaup, millega me oskame asju võrrelda.

Artur Talvikule üleskutse: palun lõpetada Keskkonnaministeeriumi kantsleri solvamine! Ma olen kindel, et tegu on inimesega, kellel on eetilised arusaamad õigel kohal. Ja veel üks soovitus: olla eri valdkonna keskkonnaküsimustes järjekindel. Stiilinäiteks võiks olla Linnamäe tammi juures jõe võimalik avamine lõhelistele.

16:54 Aseesimees Taavi Rõivas

Nüüd sulgen töepoolest läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu nr 396 esimene lugemine lõpetada. Aga nii Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt kui ka Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt on laekunud ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me paneme need ettepanekud loomulikult hääletusele. Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ning Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 396 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 26 Riigikogu liiget, vastu oli 42, erapooletuid ei olnud. Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõu 396 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 5. aprilli kell 16.

8. 16:57 Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (397 SE) esimene lugemine

16:57 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 397 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandeks kõnepulti keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

16:57 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Jääge meiega! Ka see on väga huvitav eelnõu, muide. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu on teie ees. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud juhataja! Teile on esitatud tutvumiseks Keskkonnaministeeriumi eestvedamisel ning koostöös teiste ministeeriumidega valminud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu – selline on juriidiline keel, sellega tuleb teil leppida.

Eelnõuga muudetakse keskkonnaseadustiku üldosa seadust, keskkonnaseire seadust, keskkonnatasude seadust ja tööstusheite seadust ulatuses, mis on vajalik uue andmekogu – keskkonnaotsuste infosüsteemi, lühikese ja lennuka nimega KOTKAS – loomiseks ja käivitamiseks. KOTKAS-e loomisega alustati juba 2014. aasta lõpus ja seda arendatakse kahes etapis. Täna on lõpule jõudmas esimene etapp. Selle raames valmib keskkonnakompleksloa teenuse tagamiseks vajalik funktsionaalsus. Selle etapi tulemusena saab KOTKAS-e kaudu lihtsa vaevaga esitada kompleksloa taotlust, koostada ja

esitada keskkonnatasu deklaratsioone, keskkonnakasutuse statistilisi aruandeid ehk välisõhu, veekasutuse ja jäätmealase tegevuse aruandeid ning lubadega seotud omaseire andmeid. Oluliselt lihtsam on ka taotlust sisustada, sest selles süsteemis on olemas sisseehitatud kontrollid, kasutatakse eeltäitmist, on olemas liidestused teiste andmekogudega, kaardiliides ja taotlemise juhendid. Loast tulenevate kohustuste täitmise kohta võimaldab süsteem saata automaatseid meeldetuletusi. Lihtsamaks muutub keskkonnakasutuse statistiliste aastaaruannete esitamine. Kokkuvõtlikult öeldes toob see taotlejale kaasa taotluse koostamise hinna alanemise. Ametnikud saavad hallata lube, viia läbi menetlusi, hallata lubadega seotud dokumente ning jälgida loaga seotud kohustuste täitmist, nagu keskkonnatasude arvestus, aastaaruanded ja seire. Luuakse ka kvaliteedikontrolli moodul. Rõhutan, et kõne all oleva eelnõuga tehakse muudatused KOTKAS-e asutamiseks, st keskkonnaseadustiku üldosa seadusesse lisatakse alus KOTKAS-e asutamiseks (kõlas juba nagu "asustamiseks"), et töödelda ja säilitada komplekslubadega seotud andmeid, samuti tehakse esimese etapi rakendamiseks vajalikud muudatused eelnevalt nimetatud seadustes. Nagu ma juba ütlesin, toimub KOTKAS-e arendamine kahes etapis. Teises etapis – see peaks kestma kuni aastani 2019 – viiakse ka teised keskkonnaloa (st jäätmeload, õhusaasteload, vee erikasutusloa ja maapõuevaldkonna loa) ning nende registreeringud ja menetlused järk-järgult üle KOTKAS-e süsteemi. Teises etapis asendatakse senised viis infosüsteemi (KLIS – keskkonnalubade infosüsteem, OSIS – välisõhu saasteallikate infosüsteem, JATS – jäätmearuandluse infosüsteem, VEKA – veekasutuse aastaaruannete infosüsteem ning HEIAN – heitveeanalüüside infosüsteem) KOTKAS-ega. Samuti liidetakse KOTKAS-ega kiirgusallikate register. Teise etapi lõpus liidetakse KOTKAS-ega ka jahipiirkonna kasutusõiguse lubade menetlemine ja jahitunnistuste registreerimine, kasvuhoonegaaside ja kiirgustegevuslubade menetlus ning kiirgusallikate register. Teise etapi elluviimiseks vajalikud seadusmuudatused töötatakse välja jooksvalt, arvestades, et KOTKAS-e teise etapi prognoositud lõpptähtaeg on 2019. aasta. KOTKAS-e loomine on keskkonnavaldkonnas suur samm bürokraatia ja halduskoormuse vähendamise poole. See haakub riigivalitsemise reformi eesmärgiga vähendada ettevõtjate halduskoormust riigiga suhtlemisel ja nn nullbürokraatia projekti eesmärkidega, seda ennekõike eeltäidetud aastaaruannete, andmete ühte kohta koondamise ja KOTKAS-e kaudu toimuva infovahetuse tõttu. KOTKAS-e kaudu loataotluste esitamine koormab taotlejaid vähem, kuna taotlemine odavneb, taotluste kvaliteet paraneb ja taotluste menetlemine kiireneb. Kui rääkida KOTKAS-e kasutajatest ja sellest kasusaajatest peale Keskkonnaministeeriumi ja tema allasutuste ametnike, siis Eestis on kompleksluba omavaid ettevõtjaid ligi 260 ja kompleksloa taotlusi koostavaid konsultatsiooniettevõtteid kümnekond. Tegu on nimelt keerulise protsessiga, mille jaoks peab abi küsima. KOTKAS-e teine etapp puudutab juba laiemat kasutajaringi, kuna nn valdkondlikke keskkonnalube – vee erikasutusloa, jäätmeload, välisõhusaasteload – on Eestis antud ligi 4000. Kui rääkida kõne all oleva seaduse muutmise seaduse eelnõust täpsemalt, siis tuleb öelda, et see koosneb viiest paragrahvist. Paragrahv 1 sätestab keskkonnaseadustiku üldosa seaduses tehtavad muudatused. Nagu ma ennist ütlesin, need on vajalikud selleks, et andmekogu asutada, ja selleks, et andmed saaks praegu kasutuses olevatest andmekogudest viia üle KOTKAS-esse. Paragrahv 2 sätestab keskkonnaseire seaduses tehtava pisimuudatuse. See on tingitud sellest, et komplekslubadega seotud omaseire andmeid hakatakse edaspidi säilitama KOTKAS-es. Tegemist on loaga seotud andmetega, mistõttu on vaja need ka infotehnoloogiliselt seostada konkreetse loaga, mis omakorda võimaldab efektiivselt ja vaevata saada tervikliku pildi loa alusel toimuvast tegevusest. Paragrahv 3 sätestatakse keskkonnatasude seaduses tehtavad muudatused. Need muudatused on vajalikud selleks, et KOTKAS-es oleks üheselt mõistetav ja rakendatav keskkonnatasude arvestamine ja deklareerimine ning seda ennekõike jäätmete kõrvaldamise osas, samuti peab olema üheselt mõistetav see, kellel on keskkonnatasu arvutamise ja tasumise kohustus. Paragrahv 4 sätestatakse tööstusheite seaduses tehtavad muudatused. Need muudatused on tingitud just sellest, et esimeses etapis viiakse KOTKAS-esse keskkonnakompleksloa ja edaspidi – on planeeritud, et 1. juulist – esitatakse keskkonnakompleksloa taotlusi KOTKAS-e kaudu. Paragrahv 5 sisaldab seaduse jõustumise sätteid. Kokkuvõtteks märgin, et kõik eelnevalt nimetatud seadusmuudatused on vajalikud selleks, et Keskkonnaministeerium saaks piltlikult öeldes lendu lasta uue andmekogu KOTKAS ning seeläbi vähendada bürokraatiat ja aidata kaasa keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Täna tähelepanu eest!

Esimese küsimuse ministrile keskkonnaseadustiku üldosa kohta esitab Krista Aru. Palun!

17:05 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Ma usun, et me kõik tervitame KOTKAS-e õhkutõusmist ja lendamist nii esimeses kui ka teises etapis. Minu küsimus on natuke üldisem ja viib meid Ida-Virumaale. Täna Põhjarannikus tunneb selle ajalehe peatoimetaja muret selle pärast – ka teie rääkisite siin keskkonnatasudest –, kas üldse on kavas vaadata keskkonnatasude jaotamine üle. Praegu annab see Ida-Virumaa kant keskkonnatasud Tallinnale ära ja tagasi saab neist vaid ühe kübekese. Aastaid on olnud juttu, et sealsele piirkonnale oleks väga suureks abiks, kui keskkonnatasud sinna jääksid. Kas see oli jutuks või pole see siinkohal kohane teema?

17:06 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Ka täna, sõites kahe lugupeetud asutuse, Keskkonnaministeeriumi ja Riigikogu vahel, kuulasin ma Erik Gamzejevi arutelu. Eks see ole tulenenud ühe minu kolleegi, Urve Palo ettepanekutest, kuidas Keskkonnainvesteeringute Keskuses olevat saastetasude raha võiks kasutada kuidagi teistmoodi. Ma pean keskkonnaministrina teie kurvastuseks ütleva, et ma ei toeta seda ettepanekut. Arvan, et Keskkonnainvesteeringute Keskus saab keskkonnaprobleemide lahendamisega keskkonnatasude abil hakkama. Aga kindlasti peaks võtma arvesse, et suured infrastruktuuriprobleemid, mis seni on Ida-Virumaal olnud, oleksid lahendamata, kui oleks jäänud ainult keskkonnatasudest tulenevate lahenduste juurde. Narva linna joogivesi on selline näide, ka Sillamäe linna joogivesi on selline näide ja nii võiks jätkata. Tegelikult on see rahahulk, mis on keskkonnaprojektidesse jõudnud ja jõuab ka edaspidi, tunduvalt suurem kui see, mida keskkonnatasude ja Eesti ettevõtete maksete kujul oleks piirkonnal võimalik tagasi saada.

17:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud minister, teile praegu rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandeks saab nüüd sõna keskkonnaministri liige Terje Trei. Palun!

17:07 Terje Trei

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnaministri komisjon arutas keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu oma 7. märtsi istungil. Arutelul osalesid keskkonnaminister Marko Pomerants ja Keskkonnaministeeriumi keskkonnaministri osakonna nõunik Aivi Aolaid-Aas. Nii nagu täna siin saalis, andis minister ka komisjonis eelnõust põhjaliku ülevaate. Ma ei pea vajalikuks selle sisu põhjalikult üle korrata. Lühidalt öeldes oodatakse meilt väikeseid muudatusi mitmes seaduses, et oleks võimalik moodustada andmebaas ja – kasutan ka seda väljendit – KOTKAS lendu lasta.

Arutelu komisjonis oli konstruktiivne ja eriarvamusi esile ei kerkinud. Peale ministri põhjalikku selgitust esitas kokkuvõtliku selgituse ministeeriumi keskkonnaministri osakonna nõunik Aivi Aolaid-Aas, kes märkis, et ettevõtjad on andnud positiivset tagasisidet eeldatavate aruannete kohta, mida infosüsteem suudab ise valmis teha, ettevõtjal on vaja vaid andmed üle vaadata ning aruanne digiallkirjastada. Ainsa küsimuse, mis komisjonis tõstati, esitas Valeri Korb. Ta tundis huvi, miks tehakse infosüsteemi kahes etapis. Minister vastas, et etappideks jagamise on põhjendanud nii rahaliste võimaluste nappus kui ka soov alustada kõige keerulisematest ja mahukamatest komplekslubadest. Esmalt tuleb aga luua seaduslik alus. Arendustöödega jõutakse lõpule alles 2019. aastal. Aivi Aolaid-Aas lisas, et arendustöödega kaasnevad jäätmeseaduse ja atmosfääriõhu kaitse seaduse muudatused, kuid nendega tegeldakse edaspidi.

Täielikus üksmeeles tehti eelnõu edasiseks menetlemiseks vajalikud otsused. Esiteks otsustati määrata eelnõu 397 ettekandjaks keskkonnaministri liige Terje Trei, teiseks otsustati teha ettepanek saata eelnõu 397 täiskogu päevakorda 22. märtsiks 2017, kolmandaks otsustati teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja neljandaks otsustati teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprill kell 16. Täna tähelepanu eest!

17:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna ettekandjat! Teile küsimusi ei ole. Nüüd on fraktsioonidel võimalik pidada üldpõhimõtete aruteluks läbirääkimisi. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 397 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 397 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprilli kell 16.

9. 17:11 Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu (381 SE) esimene lugemine

17:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu 381 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski!

17:11 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Tutvustan teile Vabariigi Valitsuse algatatud seaduseelnõu nr 381, alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu, nagu öeldud. See eelnõu on enne tänast päeva käinud läbi kahtlemata väga pika ja üsna värvika tee, mida on kujundanud kümned Eesti kodanikuühendused, teadlased, arstid ja tervishoiuspetsialistid ning jälginud ja tunnustanud paljud rahvusvahelised organisatsioonid, sh Euroopa alkoholipoliitika allianss Eurocare, Põhjamaade alkoholipoliitika võrgustik NordAN, Leedu tubaka ja alkoholi kontrolli liit, Euroopa alkoholireklaami seire keskus EUCAM ning Prantsuse alkoholi- ja sõltuvusennetuse üleriiklik assotsiatsioon.

Eks omal moel ole selle teekonna kulgu püüdnud mõjutada needki, kelle meelest on nende isiklikud alkoholiga seotud ärihuvid tähtsamad ühiskonna huvidest. Selles pole loomulikult midagi uut. Samamoodi on ju teadlasi, terviseedendajaid ja poliitikuid aastakümneid rünnanud tubakatöösturid, kes on Euroopas ja kogu maailmas jõuliselt pidanud võitlust tubakapoliitika karmistamise vastu. Nüüd peavad sellist võitlust loomulikult ka alkoholitöösturid ja nendega seotud äriühingud. Eesti ettevõtjad, kelle ärihuvid need ettepanekud, mille eesmärk on kaitsta rahvatervist, negatiivselt mõjutavad, on oma iseenesest legitiimsete huvide kaitseks kasutanud nii advokaadibüroosid kui ka oma poliitikute sõpru, rääkimata mainekujunduslikust kampaaniast, mida on selles eelnõus ettenähtud meetmete diskrediteerimiseks üsna jõuliselt ja edukalt kasutatud.

Võin teile rahuliku südamega kinnitada, et jutud kuivast seadusest ja keeluajast ei vasta ühestki otsast tõele. Kui kellelgi selline hirm tõepoolest on, siis võime sellele siinkohal joone alla tõmmata. Ossinovski ei keela alkoholi ära, ta ei keela selle müüki, veel vähem keelab või piirab ta selle tarbimist. Need inimesed, kes teevad teadliku otsuse, et nad tahavad alkoholi tarbida, saavad seda tarbida ka edaspidi. Vastupidi, ma ütlesin, et tegemist ei ole keelupoliitikaga. Sellega, et me piirame ühe kitsa äri sektori tegevusvabadust, me anname inimestele vabaduse – vabaduse teha oma igapäevaseid tarbimisotsuseid ilma nutikalt ja professionaalselt suunatud mõjutustegevuseta, mida müügiedendus kindlasti on. Selle eelnõu kõige olulisem eesmärk on loomulikult see, et uued põlvkonnad, meie lapsed, saaksid üles kasvada ilma jõulise alkoholipropagandata, mille sõnum on ilmselge ja lihtne: alkohol on ühiskondlik normaalsus, see on Eestis täisväärtusliku elu lahutamatu osa. Ma arvan, et see ei ole selline sotsiaalne norm, mida tasuks noortes kujundada. Me peaksime pingutama hoopis vastupidises suunas.

Aga ma alustan majandusest. Loomulikult, selles kontekstis on vastandatud rahvatervise ja majanduse huvid, mis siin omavahel võistlevad. Õige on see, et selles eelnõus on sees huvide konflikt. See on loomulik, see peabki niimoodi olema. Nagu õiguskantsler Ülle Madise on korduvalt ja õigesti märkinud, kui ühiskonnas on huvide kokkulangevus, st huvid kattuvad, siis ei ole vaja reguleerida, reguleerimist on vaja siis, kui erinevad huvid omavahel võistlevad. Siis peavadki valitsus ja Riigikogu tegema kaalutusotsuse, milline huvi esiplaanile seada. On loomulik, et ettevõtjad, kes selles sektoris toimetavad, ajavad taga oma legitiimset omaniku huvi, et suurendada tootmismahтусid ja kasvatada selle kaudu kasumit. See puudutab nii alkoholitootjaid kui ka reklaamifirmasid. Samas on olemas põhiseaduslik rahvatervise kaitse nõue. On selge, et need kaks on alkoholi-, aga ka näiteks tubakapoliitika puhul omavahel vastuolus. Selles olukorras tuleb seadusandjal langetada koos valitsusega otsus, millist huvi eelistada.

Olulisem on see, et pikemas vaates ei ole väiksem alkoholitarbimine mitte ainult ühiskondlikult kasulik, vaid see on kasulik ka majandusele. Väga konservatiivsetel hinnangutel on alkoholiga seotud tervisekahjude suurus umbes 2% SKT-st (sinna hulka on arvestatud ka alkoholist tingitud suremus ja alkoholist tingitud haiguste tõttu kaotatud tervelt elatud eluaastad). 2015. aastal oli see kahju vähemalt 440 miljonit eurot. See arvestusmetoodika aga alahindab alkoholi osatähtsust teatud haigusgruppides, seega me teame, et tegelik kahju on suurem. Samuti ei ole sinna sisse arvestatud alkoholist tingitud kuritegevust, õnnetusi ega sotsiaalseid kahjusid ei rahastata ega inimeludes arvestatuna. On veel üks moodus kahjude arvutamiseks. Keskkonnaministeeriumi avaldatud õhusaaste tervisemõjude raportis kasutati metoodikat, mille järgi loeti 2011. aastal statistilise inimese kaotuse rahaliseks väärtuseks umbes 1,5 miljonit eurot. Võttes arvesse, et me kaotame otseselt alkoholi tõttu aastas üle 1000 inimese – Sotsiaalministeeriumi arvutus aastast 2011 ütleb isegi, et alkoholi tõttu on aastas 1400 surma –, on rahaline kaotus üle 1,5 miljardi euro.

Peale selle, et me saame hinnanguliselt arvutada kulusid, mis tekivad Eesti ühiskonnale ja majandusele, oskame hinnata otseselt ravikulusid. Võiks öelda, et kogu Eesti rahvas on alkoholitööstuse suursponsor, kuna alkoholitarbimisega kaasnevad ravikulud kaetakse meie ühisest solidaarsest ravikindlustusest, sotsiaalmaksust. Teame, et see eelarve on niigi pingeline ja aastal 2015 kulus ainuüksi ravile umbes 50 miljonit eurot. Peamine koormus haigekassa eelarvele tuleneb sellistest haigustest, mis võivad tabada igaühte meist, nagu vähk või südamehaigused, mille riski alkohol suurendab, ent mida ei ole võimalik otseselt alkoholitarbimisega siduda, kuid me teame, et alkoholi kantserogeenne roll on väga suur ja südame-veresoonkonna haiguste riskitegurina on ta samuti oluline.

Aga tervisekulud on loomulikult ainult väike osa kõikidest kuludest. Meil pole täpseid arvutusi selle kohta, kui palju alkoholi liigtarbimine toob kaasa kulusid politseile või vanglasüsteemile. Ammugi ei oska me lõpuni hinnata seda, kui palju jääb Eestis loomata lisandväärtust ja saamata tulu seetõttu, et alkoholi liigtarvitav inimene ei realiseeri oma potentsiaali.

Me saame nendest proportsioonidest aimu, kui vaatame teiste riikide sarnaseid uuringuid. Soome, mis on meiega väga sarnane riik alkoholikultuuri mõttes, on oma alkoholikahjusid seiranud juba aastaid. Seal on hinnatud, et kõigist otseselt alkoholist tingitud kuludest moodustavad kulutused tervishoiule ainult 9%. Suurimad kulud tekivad hoopis õnnetuste ja vägivalla ning korrakaitsele ning sotsiaalsüsteemile langeva lisakoormuse tõttu. Just korrakaitse- ja õigussüsteem on kindlasti see valdkond, mis alkoholile enim lõivu maksab. Ka Eestis on politsei teinud ühe hinnangulise kampaania, mille ajal vaadati, kui palju tuli ühe ööpäeva jooksul just alkoholiga seotud väljakutseid, ja pandi need kõik tänuväärselt kokku ühte sõnapilve. Need on siis kõik ühe päeva jooksul Eestis olnud politseiväljakutsed ja see pilt tuli välja selline. (Näitab pilti.) Siit paistab silma kolm sõna: "joobes mees Tallinnas". Läheme faktide juurde. Eelmisel aastal sai politsei 37 000 väljakutset ja teadeti, mis olid seotud alkoholi tarvitamisega, 11 500 inimest viidi kainenema, joobes juhid põhjustasid 165 inimkannatanuga liiklusõnnetust, milles sai surma 7 ja vigastada üle 200 inimese, roolist tabati üle 7000 joobes juhi ning alkoholi tarvitanud alaealistega seotud juhtumeid oli üle 3000. Purjutajad ei tee ka Päästeameti tööd kergemaks: ligi pooled uppunutest olid alkoholijoobes ning inimese hukkamisega päädinud tulekahjudes oli alkohol enamikul juhtudel asjaosaline.

Ilmselt mõistate, et samamoodi jätkata pole mõeldav. Alkoholitootjate agressiivseid turundusvõtteid võib õigustada argumentidega, et nii on meie kultuuriruumis kombeks või et alkohol on meie igapäevaelu vääramatu osa. Me ei saa endale lihtsalt lubada seda, et peame aastast aastasse nägema alkoholismuure nii suurt arvu. Olukorra oluliseks parandamiseks pole õnniks vaja jalgratast leiutada ja seda pole ka tehtud. Peaaegu kümnend tagasi, aastal 2008, koondas WHO ehk Maailma Terviseorganisatsioon ühtseks alkoholistrateegiaks kõik alkoholipoliitika meetmed, mille toimimise kohta oli toona olemas teaduslik tõestus. Kõik WHO riigid, sh Eesti, kiitsid selle heaks ja lubasid ellu viia. Strateegias on loetletud kümme tegevusvaldkonda ning ette on nähtud tegevused paralleelselt nende kõigi jaoks. Paralleelsus on väga oluline. Meetmeid, nagu teadus kinnitab, tuleb võtta komplekselt. Ei saa võtta üht väikest osa nendest, rakendada seda ja mõõta siis, kui palju see täpselt alkoholitarbimist mõjutab. Kuna küsimus on alkoholikultuuri ja ühiskondliku normi kujundamises laiemalt, siis on oluline, et meetmeid võetaks komplekselt. See tähendab, et tegeldakse teavitusega, raviga, hinnapoliitikaga, aga ka müügienduse, müügingimuste ja kõikide teiste valdkondadega paralleelselt. Just see annab tulemust. Üksikud meetmed, mis selles eelnõus on, võivad eraldiseisvana tunduda mitte kõige tõhusamana, aga oluline on vaadata just nimelt tervikut, seda, missugust sotsiaalset alkoholikultuuri me püüame kõigi nende muudatustega kujundada.

WHO ei ole piirdunud vaid meetmete reastamisega. Andmete kogumine jätkub ning aastate jooksul on peale meetmete tõhususe analüüsitud ka nende kulutõhusust. Näiteks on alkoholiravi kindlasti väga tõhus, selleks et ennetada kahjusid, aga see on väga kallis. Kõige kulutõhusamad meetmed, millest enamikku see seaduseelnõu reguleerib, on alkoholi kättesaadavuse piiramine ning reklaami keeld või piiramine, peale selle riigi üldine aktsiisipoliitika, mis jääb väljapoole selle elnõu raame ja millega on juba tegeldud.

Eesti alkoholipoliitika roheline raamat lähtub oma ülesehituses WHO globaalsest alkoholistrateegiast ja näeb ette tegevusi kõigis globaalse strateegia kümnes valdkonnas. Vaatame, mida me oleme teinud alates rohelise raamatu vastuvõtmisest aastal 2014. Me oleme ühte- või teistpidi katnud kõik valdkonnad peale kättesaadavuse ja müügiedenduse. Aktsiisid on tõusnud ja on piiratud võimalust alkoholi legaalselt üle Vene piiri tuua. Joobekahjude vähendamiseks on korraldatud kampaaniaid ja töötatud välja põhimõtteid, kuidas koolitada müüjaid, et nad joobes inimesele alkoholi ei müüks. Joobes juhtimise ennetamise näidetena võib tuua nii kontrollide enam kui kahekordistamist kui ka juhtide koolitamise pilootprojekte. Tervise Arengu Instituudi abiga on valminud juhend kohalikele omavalitsustele ning pilootprojekt KOV-ide võimestamiseks. Igal aastal on toimunud kaks Tervise Arengu Instituudi kampaaniat, 2015. aastal oli ka veel projekt "Joome poole vähem!", toimunud on karskusliidu kampaaniad teadlikkuse parandamiseks. Alanud on ravi ja nõustamise arendamise suurprojekt "Kainem ja tervem Eesti", toimub ka järjepidev seire. Need valdkonnad, kus seni ei ole midagi toimunud, on alkoholi kättesaadavuse ja reklaami piiramine. Kõnealune elnõu täidab selle lünga ja viib Eesti alkoholipoliitika kooskõlla WHO globaalse alkoholistrateegiaga.

Nüüd lähen elnõus ettenähtud muudatuste juurde. Esiteks muudab elnõu alkoholiseaduse sätteid, mis käsitlevad alkohoolsete jookide väljapanekut poodides ja kohaliku omavalitsuse õigust piirata alkoholiga kauplemist, lisanduvad sätted ka kontrolltehtingu kohta. Esmalt räägin kauplusi puudutavatest piirangutest. Valitsuse ühisel otsusel müügikohtade arvu selle elnõuga ei vähendata. Repliigi korras võib öelda, et Eestis on 207 alkoholi jaemüügikohta 100 000 elaniku kohta, Islandil on neid 15 ja Rootsis 80. See on kindlasti arutelu koht. Uuringute järgi jõuab umbes 90% Eesti elanikest alkoholi müügikohani vähem kui kümne minutiga, alkohol on üks kõige paremini kättesaadav kaup või teenus Eesti Vabariigis. Kas see nii peab olema, on järgmiste arutelude küsimus. Selles elnõus me müügikohtade arvu ei vähenda, küll aga vähendame alkoholi nähtavust müügipaikades. Selleks on elnõus esiteks ette nähtud, et alkohoolsed joogid tuleb kõigis poodides paigutada teistest kaupadest eraldi, sest ei ole ühtegi tõsiselt võetavat põhjust, miks peaksid esmatarbekaupad olema paigutatud kauplustesse rajatud õlle ja viina takistusrajale. Me teame väga hästi, et kaubanduskeskustes on tootepaigutus omaette teadus. Selleks et suurendada tarbimist ja just spontaansete ostude arvu, paigutatakse alkohol loomuldasa sellistesse kohtadesse, kus inimesed seda spontaanselt rohkem ostavad. Tallinnas on selline piirang, et alkohol peaks olema teistest kaupadest eraldi, kehtinud juba aastaid ja see on iseenesest väga mõistlik. Me tahame selle kehtestada kogu riigis. Teiseks tuleb kauplustes, mille müügipind ületab 450 ruutmeetrit, paigutada alkohoolsed joogid nii, et nende väljapanekut poleks müügisaalist näha. Ettepanek lähtuda müügipinna suurusel ei olnud Sotsiaalministeeriumi esialgne ettepanek. Selle lahenduse pakkus majandusministeerium oma teadmistele põhinevalt, lähtudes kaubandusettevõtete jaotamisest suuremateks ja väiksemateks poodideks, ja me oleme sellega valitsuses nõustunud. Väljapaneku mittenähtavuse nõue kohaldub umbes veerandile Eesti poodidest, enamik poode jääb selle piirangu alt välja, kuna väikestes poodides oleks see ümberkorraldus keerukam. Küll aga müüakse nendes poodides, mis selle veerandi hulka kuuluvad, Statistikaameti andmetel umbes 80% kogu Eestis müüdavast alkoholist.

Nende muudatuste tulemusena tekivad Eestis toidupood, kust on võimalik igapäevased toiduained kätte saada ilma kohustuseta alkoholiga kokku puutuda. Me ei vähenda sellega küll selles mõttes alkoholi kättesaadavust, et me ei piira nende inimeste tegevust, kes lähevad poodi teadlikku alkoholiostu tegema, nemad saavad seda rahulikult teha ka edaspidi, küll aga aitame sellega neid inimesi, kes püüavad oma sõltuvusest üle saada. Ka Eesti psühhiaatrid on tuvastanud, et ainuüksi alkoholipudeli nägemine paneb sõltlase ajus tööle mehhanismi, mis suunab teda seda toodet ostma. WHO hinnangul on Eesti tööealiste meeste hulgas sõltlasi umbes 11% ja Tervise Arengu Instituudi alkoholiravi pilootprojekti käigus selgus, et üle poole meestest tarbib alkoholi tervist ohustaval moel. Seega ei räägi me üldse mitte väikestest inimrühmadest. Samuti on muudatus muidugi teretulnud lastega perede seas. Oluline muudatus on ka see, et kohalikud omavalitsused saavad õiguse piirata alkoholiga kauplemist aega ka toidlustusasutustes, et tagada oma territooriumil öörahu.

Austatud istungi juhataja, kas ma viis minutit lisaaega võin teilt paluda?

17:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Kodu- ja töökorra seaduse § 67 väidab, et see on võimalik. Olen nõus asuma teiega läbi rääkima, et jõuda kokkuleppele. Viis minutit lisa.

17:31 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Eelnõu muudab ka neid alkoholiseaduse sätteid, mis käsitlevad alaealiste kaitset ja võitlust salakaubaga. Kehtiva korra kohaselt võib müüja küsida ostjalt dokumenti, kui tal tekib kahtlus, kas tegu ikka on täisealisega. Tulevikus me keerame selle skeemi ümber: müüja kohustub veenduma, et ostja oleks täisealine. Sisuliselt tähendab see seda, et müüja peab küsima dokumenti alati, kui ostja pole talle tuttav või tegu pole ilmselgelt vanema inimesega. Peale selle sätestab eelnõu kontrollteingu võimaluse kahe ühiskonnale väga ohtliku teo tuvastamiseks: alaealisele alkoholi müügi keelu rikkumise ja salaalkoholiga kauplemise tuvastamiseks. Oleme aastaid täheldanud statistikas mõtlemapanevaid kääre. Alaealisi, kes on alkoholi tarvitamisega vahele jäänud, on aastas neljakohaline arv, umbes 3000, aga neid, kes on alaealisele alkoholi müümisega vahele jäänud, on igal aastal vaid ühe- või kahekohaline arv. Olgu siinkohal toodud näide hiljutisest Euroopa kooliõpilaste alkoholi ja narkootikumide kasutamise uuringust ESPAD, mille tulemused näitavad, et enamik 15–16-aastastest kooliõpilastest peab alkoholi kergelt või väga kergelt kättesaadavaks.

Nüüd räägin muudatustest reklaamiseaduses. Kui esimesed eelnõus ettenähtud meetmed, mis käsitlevad alkoholi nähtavust ja kättesaadavust, aitavad kaasa enda alkoholitarbimist piirata soovijate ja alkoholisoõtlaste käitumisharjumuste muutmisele ning takistavad alaealistel alkoholi kätte saada, siis reklaamipiirangud avaldavad suuremat mõju just nimelt hoiakute kujundamisele järgmise põlvkonna seas. Alkoholireklaam on üks paljudest alkoholitarvitamist mõjutavatest teguritest. Muidugi meeldiks meile kõigile uskuda, et reklaam meid sugugi ei mõjuta ja me teeme oma ostuotsused alati ratsionaalsete olenditena. Teaduslikud uurimused kinnitavad paraku midagi muud ja eriti puudutab see noori alaealisi. Tsiteerin Euroopa Komisjoni juures tegutseva alkoholi ja tervise foorumi teadlaste grupi raporti lõppjäreldust: "Alkoholi turundus suurendab tõenäosust, et alaealised hakkavad alkoholi tarvitama ja need, kes juba tarvitavad, suurendavad joodavaid koguseid. Ökonomeetriliste uuringutega on selgitatud alkoholireklaami mõju kogutarbimisele ja on leitud, et iga 10% alkoholireklaami mahu suurenemine tõstab tarbimist 0,3% võrra. [...] Turunduse mõju näib olevat kumulatiivne: neil turgudel, kus noored näevad alkoholireklaami rohkem, hakkavad [nad] jooma suuremates kogustes." Niisamuti on kinnitust leidnud tõsiasi, et enim ahvatlevad noori nn elustiilireklaamid, kaasahaaravad lood, muusika, animatsioon ja heatujulised inimesed, mida ja keda reklaamides alati on. Teadusprojektidega on tõendatud, et noortele mõjuvad enim just neis elustiilireklaamides kasutatud võtted: lugude jutustamine, muusika, animatsioon, lõbus meeleolu. Eestis domineerivad just sellised reklaamid. Uuringute järgi ei räägi enamik alkoholireklaame mitte tootest, vaid loob üldist ilusat ja sotsiaalset atmosfääri ning head meeleolu, et näidata, nagu alkoholitarbimine ei oleks mitte ainult normaalne nähtus, vaid ka osa heast elust. Alternatiiv alkoholireklaamide üldisele keelustamisele – mida me selle eelnõuga ei tee – ongi nende muutmine vähem atraktiivseks, nagu me oleme siin eelnõus pakkunud. Peale selle, et alkoholireklaam peab tulevikus eelnõu kohaselt olema neutraalse sisuga, pikeneb alkoholi reklaamimise keeld teles ja raadios (seni oli see keelatud kella 21-ni, edaspidi on keelatud kella 22-ni) ning keelatakse alkoholi välireklaam. Niisamuti keelatakse reklaam sotsiaalmeedias, mis on olnud üks aruteluteemasid pärast eelnõu esimest kooskõlastamist. Väga paljud organisatsioonid, sh meediaorganisatsioonid, on juhtinud tähelepanu sellele, et noorte kaitseks on oluline astuda samme ka sel teel, et piirata alkoholireklaami levimist uutes meediakanalites.

Lõpetuseks räägin veel laiemast filosoofilisest vaatest selles eelnõus, välja saab tuua kaks punkti. Nimelt, alkoholi ei tohiks üldiselt saada tasuta ja alkoholi ei tohiks soodsama hinnaga saada siis, kui seda ostetakse rohkem, sest see motiveerib inimesi tarbima alkoholi rohkem, kui nad seda muidu teeksid. Need muudatused puudutavad *happy hour*'it, muude toodete ja alkoholi koosmüüki odavama hinnaga jne.

Lõpetuseks lubage mul öelda, et igaüks, kes seda eelnõu loeb, saab õige ruttu aru selle tegelikust eesmärgist. Me ei taha keelata alkoholi müüki, vaid vähendada alkoholi nähtavust avalikus ruumis ning piirata alkoholi kättesaadavust ja reklaami. Me teeme seda tõenduspõhiselt, tuginedes maailma parimatele teadusuuringutele. Pikemas vaates vähendab see Eestis oluliselt alkoholitarbimist ja ka

alkoholi liigtarbimist, samuti alaealiste kokkupuudet alkoholiga, tagab turvalise keskkonna ja vähendab alkoholist tingitud kahjusid. (Juhataja helistab kella.) Täna teid tähelepanu eest!

17:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud minister, tekkinud olukorda kainelt hinnates peab ütlema, et teile on palju küsimusi. Nendest esimese esitab Martin Helme. Palun!

17:37 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! No see jutt, et te ei keela siin asju ära ... Teie erakonna endine liige keelab veegi siin saalis ära. Nii et see keelamine on ikka päris masendavaks läinud. Ma tahaksin küsida hästi paljusid asju, aga eelkõige soovin küsida järgmist. Küllap te olete kursis, et juba varem kehtestati piirang suurtele kauplustele, kes peavad alkoholi jaoks tegema eraldi ruumi ja ehitama sinna seinad vahele. Aga kas te olete kursis, et selle tagajärjel ei muutunud alkoholi läbimüük seal üldse mitte? Kulused oli küll. Praeguse seadusmuudatuse tagajärjel peavad ka väiksemad poed hakkama seinu ehitama. Varasemate kogemuste põhjal on väga küsitav, kas see müügikoguseid muudab või mitte, aga poodide elu teeb see keerulisemaks. Miks te seda poliitikat ajate, sellel ei ole ju efekti?

17:38 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kui te eelnõu tähelepanelikult loete, siis te näete kahte asja. Esiteks, me ei nõua seinte ehitamist, me ei nõua ühtegi kapitaalehitust. Me oleme eelnõus seda väga selgelt öelnud ja sellega on võimalik Riigikogu liikmel kenasti tutvuda. Eelnõu § 1 lõige 3 ütleb, et alkohoolse joogi väljapanek ei tohi olla ülejäänud müügisaalist nähtav. See on kaupmeeste endi otsustada, mida nad selleks teevad, kas nad panevad sinna üles rullo või kardina või ehitavad seinu. Tõepoolest, kui Tallinn arutas niisuguseid piiranguid, siis tegi näiteks Prisma kett alkoholiosakondadele lihtsad plastkonstruktsioonid ümber. See on üks viis, kuidas seda võib teha. Võib teha ka teistmoodi, meie seda ette ei kirjuta. Teiseks, samast sättest võite lugeda, et see piirang kehtib ainult üle 450-ruutmeetrise müügipinnaga poodide kohta. Nagu ma oma ettekandes ütlesin, tähendab see seda, et kolm neljandikku Eesti poodidest selle piirangu alla ei lähe. Selle alla läheb ainult veerand poodidest ehk selle alla lähevad vaid suuremad kauplused. Kolmandaks, mis puudutab nende muudatuste mõju, siis nagu öeldud, ühtegi nendest muudatustest ei tohiks vaadata eraldiseisva meetmena, vaid see on teatud komplekslahendus, kuidas vähendada alkoholi nähtavust, sh müügikohtades. Komplekslahendusena muudab see kindlasti Eesti sotsiaalset alkoholitarbimise normi pikemas vaates ja vähendab alkoholitarbimist. Ma rääkisin ka sellest, kuidas see mõjutab neid inimesi, kes püüavad oma sõltuvusest üle saada. Ma loodan, et ma vastasin kõikidele teie küsimustele.

17:40 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison.

17:40 Jaak Madison

Aitäh, hea juhataja! Ma tuletan teile meelde, et siin laudade peal on veepudelid, mis pidid olema keelatud. Võib-olla Maria Alajõe saab tulla ja need ära koristada? Kuid, hea minister, ma lähen küsimuse juurde. Te keelate ka ära ka *happy hour*i ehk n-ö soodusmüügi, mida alkoholi puhul on kasutatud. Te käite päris tihti Brüsselis nõukogu istungitel, Euroopa Liidu ministrite kohtumistel. Kas te olete selle küsimuse tõstatanud ka Euroopa Liidu tasandil? Kui mina olen käinud Brüsselis ja üldse Lääne-Euroopas, siis olen ma väga tihti näinud näiteks bussijaamades suurtel plakatitel *happy hour*i reklaame ja alkoholireklaame. Kas teil on olemas analüüse, kuidas on selline reklaam teistes riikides mõjutanud alkoholitarbimist ja terviseriske? Kas te plaanite meie eesistumise ajal õpetada Belgia ja Prantsusmaad, kuidas tuleb alkoholi tarbida, ja selgitada neile, et alkoholireklaami nähtaval kohal peaks ära keelama?

17:41 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, mis puudutab *happy hour*it, siis nagu ma oma ettekandes ütlesin, see on ainult üks nendest muudatustest, mille üldine filosoofia on see, et alkoholi ei tohiks saada soodushinnaga ja inimesi ei või sel viisil kutsuda üles rohkem alkoholi tarbima, et kui sa ostad rohkem alkoholi, siis sa saad selle soodsamalt. Sellest tulenevalt on see ettepanek eelnõus sees. Tasub märkida, et

soodushinnaga alkoholi pakkumine on Eesti Vabariigis juba ammu keelatud, kuigi tihti seda ei teata. Kui te lähete kaubanduskeskusesse, siis te mahatõmmatud alkoholi hindu seal ei näe. See põhimõte, et alkoholi ei tohiks saada odavamalt, on Eesti õigusruumis väga ammu olnud. Nüüd me astume lihtsalt järgmise sammu ja kehtestame regulatsiooni ka nendes kohtades, kus see on seni puudu olnud, selleks et vähendada, ütleme, motivaatoreid, mida kaupmehed hea meelega kasutavad, et inimesed rohkem alkoholi tarbiksid.

Mis puudutab Euroopa Liitu, siis esmaspäeval tulin ma tagasi Maltalt terviseministrite mitteametlikult nõupidamiselt, kus väga arvestatav hulk liikmesriike, kui mitte öelda, et enamik liikmesriike, väga toetas seda, et Euroopa Liidu alkoholiregulatsioonid võimaldaksid riikidel kehtestada oma rahva tervisekaitse eesmärkidest tulenevalt piiranguid alkoholi müügile ning reklaamile ja muudele tarbimist soodustavatele teguritele. Kindlasti ei ole meie eesmärk kehtestada selles küsimuses üleeuroopalisi reegleid, see ei oleks realistlik ega mõistlik, sest iga riik peab ise saama selles osas oma alkoholipoliitikat kujundada. Aga kindlasti ei tohiks Euroopa Liit – ma usun, et te olete sellega nõus – piirata liikmesriigi õigust astuda soovi korral jõulisemaid samme kui mõni teine liikmesriik.

17:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Mart Helme.

17:44 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Eelnõus on mõningaid reklaamiga seotud piiranguid ja ümberkorraldusi, aga ma ütleksin, et need on üsna kosmeetilised. Minu arvates on reklaam just üks nendest komponentidest, mis väga selgelt viib eriti noori (ja ka naisi) alkoholi juurde ja võib aidata kaasa alkoholismi tekkele. Miks ei ole seaduseelnõus seda valdkonda tunduvalt karmimalt käsitletud?

17:44 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Ma olen öelnud seda varem ja ütlen veel kord, et see eelnõu on iseenesest üsna suur kompromiss alkoholiga seotud majandusringkondadega. Tõepoolest, nad olid rohelise raamatu väljatöötamisse kaasatud. Tõsi on see, et rohelise raamatu väljatöötamisel alkoholireklaami täiskeelu kokkulepet ei sündinud ja seda ei ole me ka siin pakkunud. Küll aga ma väidan, et alkoholireklaami sätetes on tehtud väga märkimisväärsed muudatused. Need muudavad alkoholireklaami regulatsiooni põhimõtteliselt. Praegu ütleb reklaamiseadus alkoholireklaami kohta, milline see reklaam ei tohi olla ja missugustele tingimustele see ei tohi vastata. Seetõttu ongi lõputud vaidlused Tarbijakaitseamet ja reklaamiärimeeste vahel, kas näiteks mõni reklaam suurendab seksuaalset või sotsiaalset edukust või mitte. (Selline on lihtsalt reklaamiseaduse sõnastus, ütlen selleks juhuks, kui kellelgi tekkis küsimus, miks ma sellise näite tõin.) Me võtame nüüd üle Prantsuse alkoholireklaami regulatsiooni mudeli. Selle asemel, et öelda, milline alkoholireklaam ei tohiks olla, ütleme nüüd, milline alkoholireklaam peaks olema ja mis seal tohib olla. See, mida pole lubatavaks loetud, on siis keelatud. See on Prantsuse kuulus Loi Evini nimeline seadus, mis on mitu korda ka Euroopa Kohtus edukalt ära kaitstud. Vaadake meie eelnõu § 2 lõiget 2. Seal öeldakse, et alkoholireklaam võib sisaldada üksnes üheksat tootekategooriat: nimi, liik, tootja nimi, kaubamärk, päritolumaa, geograafiline piirkond, etanoolisisaldus, müügipakendi kujutis ja omadused. Edasi on öeldud, et ka see teave (peale selle teabe ei tohi reklaam üldse midagi sisaldada) peab olema esitatud positiivse õhkkonna kirjeldamiseta, selle heliline ja visuaalne kujundus peab olema sisuliselt neutraalne. Ära on toodud nende tingimuste nimekiri, mis seda neutraalsust tagavad. Siia juurde tuleb arvestada ka see, et keelustatakse alkoholireklaam välireklaamina ja alkoholireklaam sotsiaalse meedias. Ma arvan, et need on tuumakad ettepanekud, mis alkoholireklaami oluliselt piiravad ja kindlasti vähendavad nii alkoholireklaami mahtu kui ka selle atraktiivsust. Kui Riigikogu liikmed soovivad teha ettepanekut alkoholireklaami täielikuks keelustamiseks, siis te olete loomulikult vabad seda tegema.

17:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas, palun!

17:48 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister, palun ette vabandust, et küsin kärsitusest kahte asja korraga, ja olen tänulik, kui te peate võimalikuks mõlemale küsimusele vastata. "Eraldi teistest kaupadest" – palun mõtestage see natuke lahti. Mulle tuleb silme ette pilt väikesest maapoest, kus üks inimene on korraga müüja, juhataja, koristaja ja turvamees. Tema selja taga on tavaliselt üks lett alkoholipudelitega. Kas sel juhul on alkohol eraldi teistest kaupadest? Teiseks, kust ikkagi tuleb see 450 ruutmeetrit ja miks mitte 500 või 400, miks 450 ruutmeetrit?

17:48 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Esimene küsimus oli, mida tähendab laias laastus "eraldi teistest kaupadest". Käige Tallinna kauplustes ja näiteks Viimsis või kuskil mujal ning võrrelge, kuidas see asi nendes kohtades toimub. Tallinna kaubanduskeskustes on alkohol pandud eraldi nurka. Väiksemates poodides on selles kontekstis loomulikult oma eripära. Me oleme juba kaupmeeste liiduga kohtunud ja seda arutanud. Mitte ainult selle punkti, vaid ka paljude teiste punktide reaalseks rakendamiseks töötatakse koos Tarbijakaitseametiga välja juhend, et neid mõisteid osataks mõistlikul viisil tõlgendada. Kindlasti ei ole meie eesmärk nõuda selliseid asju, mida ei ole praktiliselt võimalik teha või mis käivad ühes või teises poes põhimõtteliselt üle jõu. Nii et neid küsimusi juba arutatakse ja me jõuame selles kaupmeestega kindlasti kokkuleppele.

Teine küsimus oli 450 ruutmeetri kohta. Seda saab tõenäoliselt kõige paremini selgitada nii, et ma räägin ära selle tekkelo. Sotsiaalministeeriumi esialgses eelnõus, mida kõik võivad näha eelnõude infosüsteemis, oli Sotsiaalministeeriumil ettepanek seda nõuet ruutmeetritega mitte siduda. Me nägime algusest peale, et väikepoodides ei ole eraldi n-ö alkoholiosakondi luua võimalik ega mõistlik. Me tõmbasime joone oma nägemuses sinna, et kui alkohol on iseteeninduse korras ostetav ehk inimene ise paneb selle endale korvi, siis peaks see väljapanek olema eraldatud, aga kui alkoholi müüakse letist, siis seda nõuet ei ole vaja täita. Poed oleksid saanud ise otsustada, kas alkoholi on mõistlik müüa letist või iseteeninduse korras, sel juhul siis eraldi väljapanekuna. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tahtis *expressis verbis* kaitsta väikepoode, sest ühiskondlik arutelu sellel teemal on tõepoolest olnud väga aktiivne ja selle kohta on olnud ka pöördumisi. Kuna meie eesmärk ei olnud tegelikult väikepoodides eraldi osakondi nõuda, siis me ei olnud sellele vastu. Me palusime majandusministeeriumil öelda, milline see mõistlik ruutmeetrite arv võiks olla. Selleks arvuks pakuti kaupmeeste endi mingisuguse poodide klassifikaatori alusel umbes 400 ruutmeetrit. Kuna mitmed poed on 400 ruutmeetri piiri peal, siis arvati, et võiks seda piiri natuke ülespoole tõsta, 450-ni. Selline on see valitsuse arusaam. Minu arvates on oluline, et laias laastus kolm neljandikku poodidest ehk väiksemad poed jäävad selle nõude alt välja, neil seda koormust ei teki. Loomulikult meeldis meile Sotsiaalministeeriumis meie endi ettepanek rohkem, aga me oleme ka majandusministeeriumi ettepanekuga nõus.

17:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid, tuletan teile meelde, et esimesel lugemisel on igal Riigikogu liikmel võimalik esitada ettekandjatele kaks suulist küsimust. Kuna Andres Ammas esitas vormiliselt kaks küsimust, sisuliselt aga ühe kaheosalise küsimuse, siis on tal kindlasti võimalik ka teiselt ettekandjalt küsida üks küsimus, minu pärast võib ta selle esitada ka esimesele ettekandjale. Henn Põlluaas, palun!

17:52 Henn Põlluaas

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus on laiemal, inimlikul tasandil. Ma teen ka mõnikord suitsu ja teinekord võtan napsugi. Aga iialgi ei taba mind vastupandamatu iha suitsu või alkoholi järele, kui ma näen seda kuskil poelettidel, ja kindlasti ei teki see ühelgi normaalsel inimesel. Neid, kellel see tekib, selline keelamine ja ärapeitmine ei aita. Kuidas on lood teie endaga, et teil sellised pehmelt öeldes rumalad mõtted pähe tulevad?

17:53 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Selles eelnõus ei ole ühtegi minu mõtet. Tegemist on parimatel rahvusvahelistel teadmistel põhinevate ettepanekutega, mida Sotsiaalministeeriumi eksperdid on peaaegu viimase kümne aasta jooksul välja töötanud, nad tegid seda juba rohelist raamatut koostades. Mis puudutab teie väidet, et alkoholi nägemine ei mõjuta selle tarbimist, siis emotsionaalselt võib see tunduda õige, aga faktide

põhjal otsustades on see väär. Seda on muu hulgas kinnitanud ka ... Palun vabandust, mul on selle psühhiaatri nimi meelest ära läinud, aga see on ka Eesti ajakirjandusest läbi käinud. Ta tegeleb alkoholisõltlastega ja on kinnitanud, et ainuüksi alkoholipudeli nägemine paneb sõltlase ajus liikuma protsessid, mis mõjutavad teda alkoholi ostma. Kui teie ütlete, et neid inimesi ei peaks aitama, siis sellega ma ei nõustu. Neid inimesi on Eestis hinnanguliselt – väga konservatiivsetel hinnangutel – üle 60 000. Ma arvan, et see on väga suur rühm ja kindlasti on oluline aidata neil sõltuvusest üle saada. Seda ei maksa naeruvääristada.

17:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Oudekki Loone!

17:55 Oudekki Loone

Aitäh! Härra minister! Minu küsimus on täpsustavat laadi. Ma küsin reklaamiseaduse muudatuste kohta, mille järgi on alkoholireklaam keelatud ajalehe ja ajakirja ning nende lisaväljaannete esi- ja tagaküljel ning sotsiaalmeedia võrgustikes, välja arvatud alkoholikäitleja veebilehel. Kas siin on mõeldud kõiki ajalehti ja ajakirju? Näiteks on Eestis olemas spetsiaalne õlletootmisele pühendatud ajakiri nimega Pruul, aga on ka palju teisi väga spetsiifilisi, spetsialistidele mõeldud ajakirju. Kas see kehtib ka nende väljaannete kohta? Teiseks, mida tähendab alkoholireklaam sotsiaalmeedia võrgustikes? On väga mitmeid alkoholiblogisid, kus kirjeldatakse jookide maitset, ja seal juures on toodete hinnad kaubandusvõrgus. Kas see on ka alkoholireklaam ja kuidas siin seda piiri tõmmata?

17:56 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esimesele küsimusele vastuseks ütlen, et me tegelikult laiendame olemasolevat nõuet. See nõue näeb ette, et ajalehtede ja ajakirjade esi- ja tagakaanel alkoholireklaami ei tohi olla. Selle mõte on selles, et ajalehtede ja ajakirjade esi- ja tagakaaned toimivad reklaami mõttes tugevamini kui muud leheküljed, kuna need väljaanded võivad pikemat aega kuskil lebada ning nende esi- või tagaküljed võivad olla näiteks müügipunktides nähtaval. Kuid ajalehtede lisaväljaannetele – kas või neile, mis nädalavahetusel ilmuvad – olemasolev piirang praegu ei kohaldu, kuigi neid saab selle põhiväljaande vahelt välja võtta ja siis nad võivad samamoodi kuskil laudadel lebada ja neil on seetõttu sama mõju. See on põhimõtteliselt juba olemasoleva sätte täpsustamine ning see kehtib nende ajalehtede ja ajakirjade kohta, mis on mõeldud avalikuks levitamiseks.

Mis puudutab reklaami sotsiaalmeedias, siis selle jaoks, et oleks selge, kuidas neid muudatusi täpselt rakendada hakata – see jätkab natuke seda vastust, mille ma andsin Andres Ammase küsimusele –, luuakse koostöös Tarbijakaitseametiga juhend. Sotsiaalmeedias ilmuva reklaami üle me oleme juba arutelusid pidanud. Praegu peab Tarbijakaitseamet ka näiteks alkoholitootja enda Facebooki lehte reklaamiks. Meie ütleme, et oma lehel võib teha mida iganes. Kui inimene tahab teada midagi ühe või teise õlletootja uue toodangu või mille tahes kohta, siis ta läheb teadlikult sellele lehele. Seal on sellise info avaldamine lubatud, siin ei ole küsimust. Aga kuna praegu on Tarbijakaitseameti definitsioon teistsugune, siis me lepime juhendis selles täpselt kokku.

Mismoodi see rakendub sotsiaalmeedia muudes võimalikes kanalites? Eks see ole samamoodi juhendite teema. Küll aga peame silmas pidama, mis asi on reklaam. Reklaam on reklaamiseaduses defineeritud mõiste ja see, mida me sotsiaalmeedias reguleerime, on alkoholikäitlejate – olgu nad siis müüjad, tootjad või kes tahes, kes seda reklaami teevad – teadlik turundustegevus, selleks et suurendada oma toodete läbimüüki. Ehk me ei piira seda, kui keegi tahab panna näiteks sotsiaalmeedia võrgustikku üles pildi endast õllepurgiga. Seda me ei piira, seda on võimalik teha. Aga me ei luba näiteks õlletootjal öelda, et saada mulle pilt endast õllekastiga, siis võidad salli. Selliseid kampaaniaid tehakse, see võib naljakas tunduda, aga need on olemas. Ehk eraisikute väljendusvabadust sotsiaalmeedias me kuidagi ei piira, inimesed võivad seal teha, mis nad tahavad, sh alkoholiga, aga me piirame alkoholikäitlejate tegevust, mille eesmärk on tarbijat mõjutada.

18:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

18:00 Jürgen Ligi

Aitäh! Härra minister! Ka mina suhtun alkoholi hävitavalt, aga ainult lahjasse, kanget ei võta ma üldse. Kuid kuidas on Eestis tarbimisega üldiselt lood? Mulle on jäänud mulje, et valitsus vihkab lahjat alkoholi. Millised Eesti tarbija riskid on, kas juuakse pigem viina või pigem veini ja õlut? Kuidas me suhestume Euroopa üldise pildiga, kas me oleme pigem viinarahvas või veini- ja õllerahvas?

18:00 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud Jürgen Ligi! Loomulikult on eri alkoholiliikide tarbimisel tarbimiskäitumine eri riikides erinev. Arusaadavalt tarbitakse Lõuna-Euroopa riikides rohkem veini, kanget alkoholi aga üsna vähe. Põhjamaine alkoholikultuur on rohkem kange alkoholi keskne. On ka riike, kus on väga levinud just õlletarbimine.

On olnud aegu, kui maailmas on teaduslikul tasandil ja veel enam riikliku poliitika tasandil arvatud, et lahja alkohol on kas rahvatervisele või laiemalt ühiskonnale vähem kahjulik kui kange alkohol. Selle põhjal on tehtud ka poliitikat, näiteks on aktsiisipoliitikas eelistatud lahjat alkoholi, paljudes Euroopa riikides tehakse seda siiani. Poliitikat on tehtud ka sel kombel, et näiteks kange alkoholi müügile on kehtestatud ühed tingimused ja lahja alkoholi müügile teised tingimused. Selliseid riike on maailmas siiani, näiteks Põhjamaad kasutavad seda varianti, Soome kõige rohkem. On näiteks arvatud, et lahja alkoholi reklaam on kuidagi vähem ohtlik kui kange alkoholi reklaam. Eesti Vabariigis on kange alkoholi välireklaam siiani keelatud, aga lahja alkoholi välireklaam on lubatud. Selle eelnõuga me võrdsustame selle kohtlemise. Tervisekaitse ja ühiskondlike kahjude vähendamise mõttes ei ole mitte mingit põhjust lahjat alkoholi kangele eelistada. Etanool on etanool, nagu ütlevad teadlased. Küll on tõsi see, et Eestis tarbitakse kanget alkoholi rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt, aga see tarbimine on vähenenud seetõttu, et valitsused on olnud kange alkoholi vastu põhjendatult kurjad, seda eeskätt aktsiisipoliitika mõttes. Nüüd me astume järgmise sammu ja oleme ka lahja alkoholi vastu õiglaselt kurjemad, kui siiani on oldud.

18:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Kivimägi.

18:03 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Reformierakonna fraktsioon toetab igati seaduse üldist eesmärki vähendada alkoholitarbimist, muu hulgas toetame ka seda sätet, et alkohol peaks olema paigutatud teistest kaupadest eraldi. Aga me ei saa mitte kuidagi toetada seda nõuet, et kauplustes, kus on müügipinda üle 450 ruutmeetri, peaks alkohol olema peidetud, nii et see ei oleks mujalt müügisaalist nähtav. Seda kolmel põhjusel. Esiteks, puudub igasugune mõjuanalüüs, kui palju selle tõttu alkoholi vähem tarvitama hakatakse. Teiseks, see on äärmiselt kulukas. Ma arvan, et kardinad ei ole väga tõsiselt võetavad, see nõue eeldab ikkagi statsionaarseid ehitisi. Turuosalisel hindaval selle maksumuseks 10 miljonit eurot, mis lõppkokkuvõttes tuleb tarbijate taskust, sh nende taskust, kes vanuse või tervislike eluviiside tõttu viinariivulite vahele ei satu. Kolmandaks, see on ebavõrdne kohtlemine. Te just kasutasite sõnapaari "ebavõrdne kohtlemine". Kuidas te põhjendate seda, et võib ebavõrdselt kohelda suuremaid ja väiksemaid poode?

18:04 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kahju, et te seda ei toeta. See on mõistlik ettepanek. Tõesti, nagu öeldud, see tugineb primale rahvusvahelisele teadusele. On kindlasti olemas veel mõjusamaid meetmeid, aga nagu ma ütlesin, selle eelnõuga me alkoholi müügikohtade üldarvu ei vähenda. Kuid see, mis siin kirjas on, on hea ja põhjendatud. Te mainisite oma küsimuses seda, mida on argumendina esile toonud huvirühmad, keda need muudatused negatiivselt mõjutavad. Ütlen seda täiesti objektiivselt, see on fakt ja siin ei ole midagi vaielda. Inimesed vaidlevad nende ettepanekute vastu, mis neile ei meeldi. Nende argument on olnud, et me ei ole protsendipunkti kesena välja arvutanud, kui palju selle tõttu alkoholitarbimine väheneb. Nagu ma ütlesin, me ei ole seda tegemata jätnud mitte sellepärast, nagu me ei tahaks seda teha, vaid sellepärast, et alkoholipoliitika meetmed, mis on kirjas WHO globaalses alkoholistrateegias, ja nende aluseks olev teadus ütlevad, et meetmed mõjuvad kompleksina, kujundades koos laiemat ühiskondlikku alkoholikultuuri ja selle sotsiaalse normi aktsepteeritavust. Nende abil hoiakud järkjärgult muutuvad, kui muutuvad hoiakud, siis väheneb ka tarbimine.

Ma olen siin juba toonud paralleeli ja toon veel kord paralleeli tubakapoliitikaga. 15 aastat tagasi oli

suitsetamine Eestis aktsepteeritav sotsiaalne norm. Inimesed, kes tahtsid minna näiteks lastega restorani sööma, pidid nõustuma sellega, et nad hingavad mürki sisse. Kui neile see ei meeldinud, siis see oli nende probleem, mitte suitsetaja probleem, sest temal oli vaja suitsetada. Me suutsime seda normi järk-järgult muuta. Tehti kolme asja: täielik tubakareklaami keeld aastast 1998, siseruumides suitsetamise keeld ja järjepidev aktsiisi tõstmine. Selle tulemusi me oleme hakanud nägema nüüd, aastaid hiljem. Noorte seas ei ole suitsetamine enam populaarne või vähemasti mitte nii populaarne, kui see kunagi oli. Suitsetamine ei ole enam ühiskondlikult aktsepteeritav tegevus. Üldine sotsiaalne hoiak on see, et teised inimesed ei pea kannatama, kui keegi tahab suitsetada. See on tema probleem, kus ta seda teeb või kus ta selleks koha leiab ja kas tal on suitsetades parasjagu soe või külm. Selle tulemusena me oleme järk-järgult hakanud nägema, et suitsetamise levimus väheneb.

Alkoholiga on sama lugu. Me peame murdma üldise sotsiaalse normi, et kõikidel – ma utreerin praegu – ühiskondlikel koosviibimistel on alkoholitarbimine norm. Need, kes alkoholi ei tarbi, peavad seda põhjendama, et kas nad võtavad parasjagu antibiootikume, juhivad autot või on rasedad. See ei ole normaalne. Seda hoiakut kujundatakse miljonite eurode eest igal aastal, seda kujundavad alkoholitootjad teadlikult reklaami abil. Sellepärast tuleb seda piirata, tehes seda komplektis teiste meetmetega, mis vähendavad alkoholi kättesaadavust alaealistele ja vähendavad alkoholi kui sellise nähtavust avalikus ruumis. Kauplused on selles mõttes avalik ruum, et inimesed peavad seal käima, selleks et esmatarbekaupu osta.

Mis puudutab väiksemate ja suuremate poodide eristamist, siis need piirangud peavad loomulikult olema proportsionaalsed. See on põhiseaduse nõue. Selle eelnõu kohta on koostatud ka põhiseadusele vastavuse analüüs, mis on seletuskirjas ära toodud. Seal on leitud, et need piirangud on proportsionaalsed, vajalikud ja põhjendatud. Mina, olemata küll jurist, ütlen, et kui me käsiksime 50-ruutmeetrise müügipinnaga poel ehitada eraldi alkoholiosakonna, siis oleks väga keeruline selgitada, kuidas see praktikas võimalik peaks olema. Ma arvan, et ega ei olekski. Sisuliselt me peaksime siis ütleva neile poodidele, mille pind on väiksem kui teatud arv ruutmeetreid, et nad ei tohi alkoholi müüa. Seetõttu meie sellist ettepanekut teinud ei ole. Me oleme teinud, nagu öeldud, esialgse ettepaneku, mille järgi saaks valida, kas alkoholi saab osta iseteeninduse korras või müüakse seda letist, ja väiksemad poed saaks lisanõuete koormusest vabastada. Majandusministeeriumi arvates võiks liikuda selles suunas, et ruutmeetripiirangu abil väiksemad poed selle nõude alt välja jätta. Me ei põhjenda seda mitte suurte ja väikeste poodide erinevate kuludega, vaid sellega, et neid tehnilisi muudatusi ei ole väiksemas poes füüsiliselt võimalik teha.

18:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

18:10 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kehtivas seaduses on peatükk "Piirangud alkoholse joogi jaemüügil". Seal on tehtud mõned erandid rahvusvaheliseks liikluseks avatud lennujaamadele ja sadamatele, samuti laevadele. Kuidas see eelnõu mõjutab neid valdkondi? Mõtleme Tallinna lennujaama peale. Suveniiripoest ja ajalehekioskist saame mööda minna, aga radadega meid justkui suunatakse täpselt alkoholiriivide vahele. Kas nendele nn ettevõtjatele säilitatakse soodustused, erandid, või kehtestatakse kõigile ühesugune lähenemine? Mis hakkab saama lennujaamades ja sadamates?

18:11 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Siin oli ministeeriumidel erinevaid arvamusi. Loomulikult on ka meie poole selles küsimuses pöördutud. Täna teie ees olevas eelnõus on regulatsioon kõigile võrdne, st ka lennujaamas peaks alkohol paiknema teistest kaupadest eraldi. Kui seal oleksid piisavalt suured poed, mida küll ei ole, aga kui oleksid, siis kehtiks seal seesama nõue. Küll on tõsi – ma tean, et majanduskomisjoni poole on selles asjas pöördutud –, et on ka argumente selle kasuks, et need selle nõude alt välja jätta. Eriti puudutab see laevandust, ühed laevad sõidavad ühe lipu all ja teised teise lipu all ning tuleks tagada laevafirmade võrdne kohtlemine. On nimetatud argumenti, et kuna lennujaamad ja sadamad teenindavad üldjoontes rahvusvahelisi reisijaid, siis on see vähem Eesti rahva tervise kaitse küsimus, ütleva niimoodi. Eelnõus

seda ei ole, aga Sotsiaalministeerium on selles küsimuses valmis kokkuleppeks mõlema sektoriga. Mahtusid arvestades ei ole see meie eelnõu mõttes võtmeküsimus ja teatud tugevad ratsionaalsed argumendid on ka olemas.

18:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

18:12 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kooskõlastusringis nimetasid õige mitmed kaasatud pooled seda, et eelnõule ei olnud koostatud väljatöötamiskavatsust. Vastuseks on Sotsiaalministeerium öelnud, et on olemas roheline raamat, kus kogu see poliitika on läbi kirjutatud ja ka läbi arutatud. Roheline raamat hakkas kehtima vist veebruaris 2014. Kas ministeerium on jõudnud põhjalikult ja teaduslikult analüüsida rohelistes raamatus sätestatud eesmärkide paikapidavust või on korralikud analüüsid veel tegemata?

18:13 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Esiteks sellest, mis puudutab väljatöötamiskavatsust. Väljatöötamiskavatsuse üldine mõte on enne konkreetse seadusmuudatuse tegemise ettepaneku koostamist arutada läbi erinevad võimalused, tuua kokku osapooled, sh spetsialistid ja teadlased, selleks et hinnata olemasolevate poliitikainstrumentide valikut. See on väljatöötamiskavatsuse mõte. Kui me vaatame seda, missugune oli nii kaasamisprotsess kui ka sisulise analüüsi protsess rohelse raamatu koostamisel ja kui pikalt seda kõike tehti, siis ma ütleksin, et nii põhjalikku ja head väljatöötamiskavatsust, nagu on alkoholi roheline raamat, ei ole olnud mitte ühelgi teisel eelnõul Eesti riigis. Võib-olla teen ma nüüd mõnele eelnõule liiga, sest eks mõni põhjalikult ettevalmistatud eelnõu ole veel olnud. Aga ei ole ju mõistlik teha eraldi väljatöötamiskavatsust olukorras, kus kõik poliitikavalikud on läbi arutatud ja läbi hinnatud ning huvid on kindlaks tehtud, need loomulikult ei ühti, aga need on põhimõtteliselt kindlaks tehtud, st me teame, missugustel põhjustel osapooled üht- või teistmoodi arvavad. On ju mõistlik, et me teist korda sedasama protsessi läbi ei tee, sellepärast tuginesime meie rohelse raamatu kokkulepetele. Mis puudutab rohelist raamatut ennast, siis selle meetmete hulgast, nagu öeldud, on hulk asju juba rakendamisel. Rakendamisel on näiteks alkoholiravi tõhusam korraldus. Me oleme teinud mitmeid teavitusprojekte, millest ma oma ettekandes ka rääkisin. On korrigeeritud aktsiisipoliitikat. Kaks olulist plokki, mis tänase seisuga puudu on, ongi müügiedendus ehk reklaam ja müügitingimused. Seda lünka me täidame selle eelnõuga.

Üks nõrk koht rohelistes raamatus on muidugi üldeesmärgi väga väike ambitsioonikus ehk eesmärk on, et tarbitaks alla kaheksa liitri absoluutalkoholi aastas elaniku kohta. Sellel ei ole tegelikult muud põhjendust kui see, et see on 20% väiksem, kui oli tarbimine tollel hetkel, kui rohelist raamatut välja töötama hakati. Teaduspõhine eesmärk on kirjas sellesamas WHO globaalses strateegias: ühiskondades, kus tarbitakse üle kuue liitri absoluutalkoholi elaniku kohta aastas, on alkoholist tingitud ühiskondlikud ja majanduslikud kulud alati suuremad kui selle sektori panus majandusse. Ehk see on see koht, kus argumendid hakkavad väga ühele poole kalduma: rahvatervise kaitseks tuleb samme astuda.

Ma arvan, et ambitsioonitaset tuleks tulevikus tõsta. Tõsi on see, et viimastel aastatel on alkoholitarbimine Eestis järk-järgult vähenenud ja see on kindlasti positiivne trend. Teadlikkuse parandamine näib olevat üks olulisi põhjusi, miks see on niimoodi läinud. Loomulikult on ka aktsiisipoliitika oma tulemuse andnud. Me näeme aga seda, et paraku ei ole alkoholikahjud paralleelselt vähenenud ehk alkoholisurmad on peaaegu endisel tasemel, vaatamata sellele, et mitu aastat on alkoholitarbimine natuke vähenenud. See viib mõttele, et viimaste aastate jooksul on oma alkoholitarbimist eeskätt teadlikkuse suurenemise tõttu vähendanud pigem mõõdukad tarbijad. See väga suur osa Eesti inimestest, kes tarbib ülemäära, ohtlikes kogustes, nende teavituskampaaniatega aga tavaliselt kokku ei puutu. See on terviseedenduse ja ennetustegevuse üks üldisi paradokse: nendeni, kes vajavad kõige rohkem kaitset ja abi, pehmete meetmetega tavaliselt ei jõuta, selleks on vaja võtta tugevamaid regulatiivseid meetmeid, mida me selle eelnõuga ka teeme.

18:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Urve Tiidus!

18:18 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Raske on vastu vaielda sellele, et alkoholireklaam võib muuta alkoholitarbimise väljakujunemata noorele inimesele atraktiivsemaks. Nagu seletuskirjas on välja toodud, on veenvaid tõendeid ja teadusuuringuid selle kohta piisavalt. Kummalisel kombel ei tehta Eestis ega ka paljudes teistes riikides narkootikumidele üldse reklaami, aga sellest hoolimata ei ole nende tarbimine ja müük kahanenud, pigem vastupidi. Kuidas te seda paradoksi seletate? Üks väike lisaküsimus: kas te olete mõelnud äkki ka sellele, et oleks vaja kunstiloomingut tsenseerida? On ju selliseid filme ja saateid, kus napsivõtmist näidatakse veel atraktiivsemal moel kui mõnes reklaamklipis.

18:18 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Viimasele küsimusele on vastus ei. Aga ma räägin ühe loo, mille kõiki detaile ma enam kahjuks ei mäleta. See on aga väga kõnekas ja sellepärast ma siiski seda räägin. Üks Eesti stsenaarist kirjutas stsenaariumi sarjale, mille üks peategelasi, kes oli väga äge ja vahva mees, võib-olla isegi politseinik, ma täpselt ei mäleta, oli ahelsuitsetaja. Juhtumisi oli see stsenaarist ka väikese poisi isa. Ühel päeval läks ta oma lapsele lasteaeda järele ja avastas, et tema poeg mängib koos teiste lastega sedasama seriaali. Võib-olla oli poiss veidi vanem, sest kolmeaastane seda seriaali vaevast vaatas. Tema poeg mängis liivakastimängus seda peategelast ja suitsetas, oks suus, ohjeldamatult. Järgmises jaos jättis peategelane suitsetamise maha. Nii et kahtlemata mõjutavad need kultuurilised taiesed ka ühiskonna hoiakuid. Aga vastus küsimusele, kas me oleme plaaninud seda seadusega piirata, on eitav. Küsimusele narkootikumide kohta vastan, et narkootikumid on kahtlemata väga eripärane asi, eriti pean ma siin silmas kangeid narkootilisi aineid. Nende levik on eeskätt tingitud sellest, et nad tekitavad väga tugevat sõltuvust. See, kas sa fentanüülsõltlasele näitad fentanüülireklaami või mitte, mõjutab tema tarbimist kaunis vähe. Kui me räägime noorte narkootikumitarbimisest, siis me räägime eeskätt kanepist. Hea uudis on see, et viimase kümne aasta jooksul kanepi tarvitamine Eesti koolinoorte seas suurenenud peaaegu ei ole. Kanepit küll tarvitatakse ja see on loomulikult probleem, aga see tarvitamine on jäänud stabiilseks ja seda tehakse vähem kui mõnes teises riigis.

18:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Martin Helme, teine küsimus.

18:21 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud asespriker! Lugupeetud minister! Ma pean ütlema, et rumaluse kõige sümpaatsem omadus on see, et talle meeldib ennast kõigile näidata. Teie olete muidugi sots. Teie sõnadest tuli täna selgesti välja, et te ei tea, kuidas majandus toimib, ja teid ka ei huvita, kuidas see toimib. Vaadates ka teie aetavat aktsiisipoliitikat, on täiesti selge, et kogu teie alkoholivastase poliitika tegelik tulemus on väikepoodide ja maapoodide kinnipanek ning Läti riigieelarve täitmine. Kogu teie alkoholipoliitika on nagu elevant portselanipoes. Ma küsin teilt, kas te ei tahaks ümber mõelda ja oma rumalat poliitikat muuta.

18:22 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Aktsiisid ei ole selle eelnõu osa.

18:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Tiit Terik.

18:22 Tiit Terik

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Alkoholireklaam jõuab meieni ka kaudselt. Meist paljudel on meeles üks tore uusaastakontsert, üks jalgpalliareen, üks suurhall ja kindlasti ka üks rokkiv korvpalliklubi. Võib küll vaielda selle üle, kas on ka sarnaste kaubamärkidega mittealkohoolseid jooke, aga mulle jääb vägisi tunne, et üritustele, ettevõtmistele ja ehitistele selliste nimede andmine, mida on väga selgelt võimalik alkoholiga seostada, toimub ikkagi reklaami eesmärgil. Mis on teil plaanis selliste kaudsete reklaamidega?

18:22 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Väga õige küsimus. Näiteks on tubaka puhul selline asi keelatud, Philip Morris suurhalli või jalgpalliklubi olla ei saa. Alkoholi kohta tõstatus see küsimus rohelise raamatu kokkupanemise kontekstis, aga seda ettepanekut praegu siin eelnõus ei ole. Juhul kui kaubamärk ei viita otseselt alkoholitootele endale ehk ei sisalda näiteks alkoholitoote kujutist või midagi sellist, on kaubamärgi kasutamine müügiedenduse mõttes lubatud. Ma arvan, et see küsimus vääraks kindlasti arutamist.

18:23 Aseesimees Enn Eesmaa

Lauri Luik.

18:23 Lauri Luik

Aitäh! Hea minister! Samuti nagu teie olen ma seisukohal, et eelnõu eesmärk on igati üllas, kuid ma ei jaga teie seisukohta pakutud lahenduste suhtes. Minu arvates on need lahendused lühinägelikud ega lahenda probleemi. Läbiv suund on taas, ka selles eelnõus, käsud ja keelud. Ma olen alati olnud seda meelt, et need ei tööta, pigem töötab inimeste harimine ja teavitustöö. Mul ei ole sellesse seadusesse sellisel kujul küll väga usku. Aga minu küsimus on sotsiaalmeedia ja internetireklaami kohta. Te ütlesite, et kõike täpselt veel ei tea. Enne seaduse vastuvõtmist võiks siiski teada olla, kuidas see regulatsioon toimima hakkab. Näiteks, te ütlete, et sotsiaalmeedias ei tohi ettevõtte ise reklaami teha. Aga kui ta värbab tuhat inimest, kes jagavad tema lehekülge, kas see on okei? Kas on okei see, kui näiteks e-Selveris, kust ma saan osta toidukaupu, mulle ka alkoholi näidatakse?

18:25 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Esiteks, vastus teie esimesele remargile. See ei ole usuküsimus, lõpetame selle jutu ära. Tuhanded teadlased on pikki aastaid tööd teinud. Ma võin teile ette lugeda – ma olen seda siin kõnepuldis juba teinud – kõik uuringud, mis kinnitavad nende meetmete tõhusust. Neid uuringuid on kümneid ja kümneid. On tehtud pikki longituuduuringuid, on tehtud eksperimentaaluuringuid ja ökonomeetrilisi uuringuid, on tehtud metauuringuid. Need kõik kinnitavad seda, millest tulenevalt on WHO alkoholistrateegias kulutõhususe meetmed välja pakutud. Riigid on nende meetmetega nõustunud. Need asjad toimivad, aga see ei ole usuküsimus. See ei ole usuküsimus, kas alkoholil on seos suurema surmade arvuga või ei ole. See ei ole ju usuküsimus, see on faktiküsimus. Täpselt samamoodi on ka siin, see on faktiküsimus. Loomulikult, mõni üksik meede võib tunduda inimestele imelik, kuna nad ei tea, mis on selle teaduslik taust. On kindlasti inimesi, kes on ühe või teise meetme vastu – iseenesest on arusaadav, kui inimene on mingil põhjusel ühe või teise meetme vastu –, aga ei ole adekvaatne öelda, et need meetmed ei tööta, sest mulle nii tundub. On olemas teaduspõhise poliitika väljatöötamise üldine loogika ja mina lähtun sellest.

Kui rääkida veel käskudest ja keeldudest, siis võib öelda, et see on ilus propagandistlik väljend, aga niisama hästi võiks öelda, et ka joobes juhtimise keelamine on käskude ja keeldude poliitika. Tõepoolest, nendel juhtudel, kui tekivad konfliktid huvid, kui eri osapoolte huvid ühiskonnas erinevad, on vaja regulatsiooni. Regulatsioon seab loomulikult raamid. Ma olen öelnud ja ütlen veel kord, et me ei piira inimeste õigust teadlikult alkoholitooteid osta ja neid tarbida. Nad võivad seda teha piiramatult, nii palju kui tahavad. Me piirame ettevõtete õigust ja võimalust suruda inimestele neid tooteid peale eesmärgiga, et need tarbiks rohkem. Me teeme seda seetõttu, et need kulud, mis ühiskonnal seetõttu tekivad, on väga suured. Alkohol on uimasti, mille tekitatud ühiskondlikud kulud on palju suuremad kui üksikindiviidil tekkivad kulud. Seda suuremal määral kui näiteks tubaka puhul. Ehk kui me räägime vabaduse argumendist, siis me ei saa rääkida ainult üksikisiku vabadusest, vaid peame rääkima ka teiste ühiskonnaliikmete vabadusest. Võtame needsamad liiklussurmad, võtame perevägivalla – kõik need juhtumid on alkoholiga seotud.

Te rääkisite teavitusest. Teavitus on väga oluline ja seda on tehtud. Eesti Vabariigis on seda viimastel aastatel Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel tehtud väga-väga tugevalt ja sellega tuleb jätkata. Ka WHO globaalne strateegia ütleb, et see on üks osa komplekssest alkoholipoliitikast, mis kujundab ühiskonda. Tootjad kulutavad laias laastus kaks miljonit eurot aastas, selleks et kujundada alkoholipoliitikat nii, et alkoholitarbimine oleks normaalne nähtus, osa heast elust. Nad kujundavad seda arusaama, nad kujundavad ühiskonda, nad kujundavad inimeste hoiakuid, kulutades selle heaks kaks miljonit eurot. Loomulikult peab riik omalt poolt astuma samme, et teavitada alkoholiiga seotud riskidest. Muidugi peab seda tegema. Riik on seda siiani teinud ja jätkab selle tegemist.

Võib-olla te ei märganud, seetõttu ma kordan: probleem teavitusega on see, et need, kelleni me tahame kõige rohkem jõuda ja kellel on kõige suurem mure alkoholi liigtarbimisega, on teavitusele kõige vähem avatud, kõige vähem altid. See on laiem osa tervises esinevast ebavõrdsusest, aga mitte ainult sellest. Võtame näiteks teise valdkonna – elukestva õppe. Selles osalevad rohkem need, kelle kvalifikatsioon juba on kõrgem. Tekib küsimus, kuidas jõuda nendeni, keda on vaja kõige rohkem aidata. Seega tuleb teavitamist jätkata, aga sellest ei piisa.

Nüüd küsimus sotsiaalmeedia kohta. Tõepoolest, nagu öeldud, töö selle kallal, mismoodi seda korda täpselt rakendada, koos Tarbijakaitseametiga juba käib. Me oleme oma ettepanekutes levinumate müügiedendusvõtete reguleerimise kohta vaadanud näitena Soomet, kus on seda teemat juba mitu aastat reguleeritud ning on läbi vaadatud ja analüüsitud neid viise, mille abil tootjad siiani on müügiedendust teinud. Põhimõte on selles, et tootjad ei tohiks teha sotsiaalmeedias raha eest reklaami, nad ei tohiks inimestele põhimõtteliselt müügiedenduse abil mingisugust toodet peale suruda. Ka tasuta ei tohiks olla võimalik seda toodet saada. Kui inimene tahab aga teadlikult minna alkoholikäitleja kodulehele, siis see on lubatud. Kui üksikisik ise tahab postitada oma sotsiaalkontole ükskõik mida, siis see on tema õigus, seda mitte keegi ei piira. Kui seda postitust tahavad tema eraisikust sõbrad jagada, siis ka seda keegi ei piira. Küll piirame me selle eelnõuga näiteks selliseid tootjate kampaaniaid, mille eesmärk on kutsuda tarbijat üles selle sisu loomisele. Ma tõin näiteks kampaania, mis on realselt toimunud, kui õlletootja ütles, et postitage endast pilt õllekastiga, siis saate kingituseks salli. Edaspidi oleksid keelatud seda tüüpi kampaaniad, mille abil alkoholitootja või -käitleja püüab teadlikult müügiedendust teha ja oma sõnumeid levitada. Aga inimese enda vabadus postitada mida tahes jääb igal juhul alles.

18:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru, palun!

18:32 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Siin on tekkinud selline soov, et seadus võiks olla üheselt mõistetav. Aga küsimusi on tekitanud see reklaamis kujutatud positiivne õhkkond. See on keelatud, lubatud on aga näidata geograafilist piirkonda. Kes siis seda otsustab? Näiteks, kuidas meile, põhjamaa inimestele mõjub kena lõunamaine merekallas, kus jahedal ajal oleks hea jalad vette panna ja kus võib-olla kõlab ka veel selline ilus õllevulin? Minus kui põhjamaa inimeses tekitab selline merekallas ja ilus loodus küll positiivse meeleolu. Aga kes hindab, mis on lubatud ja mis ei ole lubatud?

18:32 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Esiteks, nagu öeldud, konkreetne juhend töötatakse välja koos Tarbijakaitseametiga. Tema hakkab menetlema (ja menetleb ka praegu) reklaamiseaduse rikkumisi. Üldine põhimõte on see, et alkoholireklaam peab olema neutraalne. See on see sõnastus. Eraldi on välja toodud, mida ei tohi sellistes reklaamides olla. Loomulikult, kui me ei keela alkoholireklaami lihtsalt ära, vaid hakkame seda ühte- või teistpidi reguleerima, siis tekivad sellised piiripealsed juhtumid, sest tootjad või reklaamitegijad püüavad kompida, kust see piir täpselt läheb. Sellepärast oligi Sotsiaalministeeriumi algses eelnõus karmim sõnastus. Oli ette nähtud, et reklaamis ei tohi kasutada helilisi ja visuaalseid kujunduselemente ning müügipakendi kujutis ja toote sõnaline kirjeldus peavad põhimõtteliselt olema ühevärvilisel taustal. Seda nõuet pidasid valitsuspartnerid natukene liiga karmiks. Kardeti, et siis ei saa üldse enam mingit reklaami teha, ja arvati, et reklaamil peaks mingisugune atraktiivsus ikkagi säilima. No me tulime vastu ja tegime sõnastuse natukene leebemaks.

18:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Madis Milling.

18:34 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Ka oma kõige äärmuslikumas fantaasias ei suuda ma ette kujutada, kuidas Eesti Vabariigi institutsioonid hakkavad kontrollima kogu sotsiaalmeediat, ega seda, mis selle kontrollimise palgakulu peaks olema. Aga tegelikult tahtsin ma rääkida reklaamist. Kujutame ette lähitulevikku, kui mõnel Eesti telekanalil näidatakse näiteks Saku õlle pudeli staatilist pilti ning

kiretu robotihääl ütleb taustal, et see on Saku õlu, 4,5%, ja kõik, aga kui ma vahetan kanalit ja hakkan vaatama Viasat Historyt või Discoveryt, siis sealt ma näen jätkuvalt kauneid noori palaval suvepäeval võtmas sillerdavate jääkuubikute seest kauni muusika saatel Carlsbergi õlle pudelit. Kas te ei arva, et lõpuks on selle reklaamipiirangu ainukene mõju konkurentsieelise tekitamine välismaisele alkoholitootjale?

18:35 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Esiteks, sotsiaalmeedias reklaamikeelu jõustamine. See on õige küsimus. See ei olnud küll küsimusena sõnastatud, aga ma siiski vastan sellele. Seda on loomulikult varemgi esitatud. Vaadake, ega lugupeetud ja austatud tootjad, kes sellel turul toimetavad, ei taha tegelikult seadust rikkuda. Meil on aastast 1998 täielik tubakareklaami keeld. Kui keegi tahaks, siis ta võiks ju Google'i serverist või mõne teise riigi serverist Google'i kaudu Eesti inimestele tubakatooteid ikkagi reklaamida. Võiks ju küsida, kuidas me siis hakkame otsima, kes seda tegi, ja kuidas me seda piirame. Sama võib küsida sotsiaalmeedia kohta. Aga mis on reaalsus? Eestis ei ole tubakareklaami, seda ei ole internetis ega sotsiaalmeedias. See annab kindlust, et samamoodi läheb ka alkoholireklaamiga. Minu arvates on mõeldamatu, et Eesti tootjad hakkaksid olukorras, kus Eestis kehtib sotsiaalmeedias alkoholireklaami keeld, seda reklaami siiski tegema. Ja seda on võimalik kontrollida, selleks on olemas järelevalvemenetlus. Kui küsida, kas mõni välismaa tootja hakkab seda tegema, siis pean ütlema, et hetkel puudub igasugune arusaam, et nad võiksid seda teha. Seda esiteks. Teiseks, kaks põhilist internetis ja sotsiaalmeedias reklaamide avaldajat, nii Google kui ka Facebook, on oma ettevõtte põhimõtetes kindlalt sätestanud, et lähtutakse riigisisestest õigusest ning seda, mida riigisisene õigus keelab, nad ei tee. See on selle regulatsiooni jõustamise ja tegeliku rakendatavuse küsimus. See tähendab seda, et töökohti sellepärast juurde ei tule.

Mul läks ausalt öeldes küsimus meelest ära. (Vahele hüüa.) Jah, mis puudutab teiste riikide kanaleid, siis loomulikult on see reklaam seal põhimõtteliselt võimalik. Võib öelda, et ka jalgpallivõistlustel näitavad õlletootjad oma logosid. Aga selle reklaami maht Eesti inimeste reaalse meediatarbimise mõttes on ikkagi marginaalne. Nii et enamik Eesti inimesi näeks selle piirangu tõttu kindlasti kas oluliselt vähem või palju neutraalsemat reklaami. Alkoholitootjad on tõepoolest väga järjepidevalt esile toonud argumenti, et kui me piirame alkoholireklaami, siis sellest võidavad välismaised alkoholibrandid. Teiste riikide kogemused seda ei kinnita. Need kogemused kinnitavad pigem seda, et oma riigi alkoholimargid on niigi hästi tuntud ja olukorras, kus alkoholireklaami on vähem, on brändi tuntuse suurendamine kõige olulisem põhjus, mille tõttu reklaami tehakse. Ehk kui öelda suvalisele Eesti inimesele, et nimetagu ta kaks õllemarki, siis arvatavasti nimetab valdav osa neist kahte Eesti põhilist õllemarki. Nii et teiste riikide kogemused kinnitavad pigem vastupidist: kohalikud tootjad võidavad sellest.

18:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Oudekki Loone.

18:39 Oudekki Loone

Aitäh! Hea ettekandja! Kui lugeda selle eelnõu seletuskirja, siis näeb siin väga palju viiteid Põhjamaade, näiteks Soome ja Norra alkoholipoliitikale. Samas on need riigid, kus alkoholi suhteliselt palju tarbitakse. Maailma Terviseorganisatsiooni 2010. aasta andmete järgi on Soome selle poolest näiteks 16. kohal. Samal ajal on näiteks Itaalia 87. kohal, aga kui vaadata sealset alkoholipoliitikat, siis selgub, et alkoholi on Itaalias ja mitmes teises Lõuna-Euroopa riigis märgatavalt kergem kätte saada. Millisel põhjusel ei ole arvestatud ka selliseid viise alkoholipoliitikat korraldada? Miks on otsustatud minna selgelt ainult Põhjamaade teed, kuigi Euroopas on tegelikult ka teisi variante kasutatud?

18:40 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! See on hea ja oluline küsimus. Esiteks, loomulikult juuakse Euroopa ühiskondades maailma konteksti vaadates palju. Euroopas lihtsalt juuakse kõige rohkem, s.o kõige rohkem alkoholi tarbib maailmajagu. Euroopa Liidu sees on tõesti päris suured alkoholikultuurilised erinevused. Eesti kuulub nende riikide hulka, kus prevaleerib väga suurte alkoholikahjudega tarbimine. Ühesõnaga, kui juuakse, siis juuakse purju ehk korraga tarbitakse suuri koguseid ja seda tehakse ka tihti. Sellise tarbimisharjumusega piirkond algab lirimaast, läheb edasi üle Suurbritannia ja Põhjamaade ning siis jõuab Balti riikideni. Lõuna-Euroopas on alkoholitarbimise kultuur teistsugune, täiesti tõsi, ja nendel on

ka teistsugused alkoholitarbimise sotsiaalse aktsepteeritavuse normid, kui on Eestis. Näiteks ei peeta tõsist purjujoomist kodus või perekonnaringis üldiselt väga aktsepteeritavaks, meil juhtub seda aga väga paljudes peredes iga päev. Selles mõttes on need kultuurid erinevad. Need meetmed, millega saab ükskõik missugusel tasemel olevat alkoholitarbimist vähendada, töötavad iseenesest ka Itaalias ja Prantsusmaal. Näiteks on Prantsusmaa, kus on teistsugune alkoholikultuur, pigem veinikultuur, muudatuste tulemusena viimastel aastakümnetel alkoholitarbimist oluliselt vähendanud. Itaalia dūnaamikat pikas vaates ma peast ei tea, aga võin öelda, et Prantsusmaal on olukord läinud palju paremaks. Ega laias laastus riigil polegi võimalust muul viisil selliseid ühiskondlikult aktsepteeritavaid hoiakuid muuta, peale selle, et me saame teha teavituskampaaniaid, mida me olemegi teinud. Ega neid meetmeid rohkem väga palju ei ole. Võtame sellesama kampaania "Joome poole vähem!". Selline piiripidamise argument, mida me oleme avalikus ruumis presenteerinud, on kindlasti hea, aga arvestades meie kultuuris levinud, ütleme, alkoholitarbimise mustreid ja seda, kui suur on meil alkoholi liigtarvitajate ja sõltlaste osakaal, on tugevamad regulatiivsed meetmed hädavajalikud. Põhjamaades on need meetmed tulemusi andnud. Eriti edukas on viimasel ajal olnud Island, nagu kõigile on hästi teada, aga ka Rootsis ja Norras on olnud päris head tulemused. Alati tuuakse põhilise vastuargumendina Soomet. Muidugi, Soomes on ka olukord kehv, see on tõsi. Aga alkoholipoliitika leevendamise otsused, mida Soome on viimasel ajal teinud, on toonud kaasa pigem alkoholitarbimise kasvu, mitte vähenemist. Teisest küljest on Soome alkoholitarbimist viimastel aastatel mõjutanud muidugi eeskätt Eestist alkoholi ostmise.

18:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Andrei Novikov.

18:44 Andrei Novikov

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te plaanite seaduseelnõuga täiendada alkoholiseaduse § 52 ja luua kontrollteingu regulatsiooni. Samas on selge, et selle seaduse nõuete rikkumise korral on suurema tõenäosusega tegu väärteoga. Kui vaadata seda kontrollteingu regulatsiooni ennast, siis jääb mulle mulje, et tegu on siiski matkimisega, mis on väärteo puhul dogmaatiliselt välistatud. Hoolimata sellest, et ma pean seda kontrollteingut õigustatuks, küsin ma, kas teile ei tundu, et siin võib tekkida probleem, just selle koha pealt, et see toiming on justkui matkimine, mis on keelatud.

18:45 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Pean tunnistama, et ma ei ole jurist. See säte on välja töötatud Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi tihedas koostöös, see on kirjas nende pakutud sõnastuses. See teema oli arutluse all ja eesmärk oli luua regulatsioon, mis ei kvalifitseeruks matkimiseks. Ka selles sättes või paragrahvis endas on ära toodud piirangud, ei tohi kasutada mitmeid konspiratsioonivõtteid jne. Aga pean ausalt tunnistama, et minu juriidiline kompetents selles küsimuses on ebapiisav, selleks et teile ammendavalt vastata. Saan öelda, et see säte siin seaduseelnõus on Justiitsministeeriumi pakutud sõnastuses. Kindlasti on justiitsminister võimeline palju täpsemalt ja ammendavalt sellele küsimusele vastama.

18:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Lauri Luik.

18:46 Lauri Luik

Aitäh! Ma tulen tagasi oma eelmise repliigi ja küsimuse juurde. Mina olen ka üldiselt teaduse usku inimene. Aga teadus väidab, et näiteks suitsetamine on tervisele kahjulik, kuid kui me vaatame reaalsel elu, siis selgub, et ka kõige parematel meist on probleeme suitsetamisega. Teadus väidab, et alkohol on tervisele kahjulik. Kui alkoholi ei joo, siis sa purju üldse ei jää, ometigi inimesed joovad. Küsimus ei ole teaduses, teadusesse ma väga usun. Küsimus on käskudes ja keeldudes, metoodikas, kuidas te seda poliitikat ellu üritate viia. Aga nüüd konkreetne näide. Te ütlesite, et sotsiaalmeedias ei tohi ettevõtte ennast reklaamida. Kui mina ettevõtjana tahaksin ennast reklaamida, siis ma värbaksin tuhat inimest, kellel ma paluksin oma Facebooki lehekülge jagada ja kirjutada sinna juurde, et sõbrad, lähme kõik koos peole ja ostame seda või teist alkoholset jooki. Kuidas te seda üritate piirata?

18:47 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Loomulikult ei ole võimalik näha seaduse koostamise ajal ette kõiki võimalikke trikke, mida on võimalik kasutada, selleks et ühest või teisest piirangust mööda minna. Ma eeldan, et selline mõte võib mõnel alkoholikäitlejal tekkida. Ma arvan, et see ei tohiks olla lubatud. Kuidas seda seaduse rakendamise mõttes tarbijakaitsejuhendis ette näha? Ma võtan selle mõtte siit kaasa ja me arutame seda.

18:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild.

18:47 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Minu arvates te jätsite ilmaasjata Martin Helme küsimusele täiesti vastamata, kinnitades, et alkoholiaktsiisipoliitika ei ole seotud täna arutatava eelnõuga. Minu arvates on vastupidi, need on omavahel väga tihedalt seotud. Kui teie siin kõrgel ja kaugel Tallinnas ei ole kursis tegeliku eluga, sellega, kuidas Lõuna-Eestis on elu praegu Läti ja Eesti erinevate aktsiisimäärade tõttu pea peale pööratud, siis on väga halvasti. Te peaksite sellesse süvenema ja endale selgeks tegema, kui palju on see mõjutanud Lõuna-Eesti elu. Näiteks ütles Varstu kaupluse juhataja mulle niimoodi, et kange alkoholi müük tema kaupluses on vähenenud 60% ning lahja alkoholi ja toiduainete müük 40%. Seda on tinginud kõik need käimised Lätimaale jne. Siin ei ole naerda midagi, kuigi mõni mees siin teises reas, ma vaatan, muigab minu jutu peale. Aga minge vaadake, kuidas tegelikult Lõuna-Eestis elu käib. Küsimus on selline. Te rääkisite enne, et hästi palju on tehtud uuringuid alkoholi tarvitamise kohta. Kas mingi konkreetne uuring on ka selle kohta olemas, kui palju tekitab Eestile kahju Läti ja Eesti erinev alkoholiaktsiis?

18:49 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Aga ma tõepoolest kordan veel: kui te seda eelnõu loete – see eelnõu on viis lehekülge pikk –, siis näete, et mitte ükski sõna seal ei puuduta alkoholiaktsiisi. Tõesti ei puuduta, ma ei valeta, te võite üle vaadata. Alkoholi kaasaostmist Lätist on konjunktuuriinstituut hiljuti uurinud – veebileheküljel www.ki.ee on võimalik sellega tutvuda – ja on leidnud, et kogu Eestist on spetsiaalselt alkoholi järel Lätis käinud 7% elanikest ja Lõuna-Eestist 15% elanikest. Mingil määral on see loomulikult vähendanud planeeritud aktsiisituluseid, aga sellega on valitsus eelarve koostamisel arvestanud. Täpseid arve oskab öelda rahandusminister.

18:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Valdo Randpere.

18:50 Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud minister! Kõigepealt üks repliik. Mulle oli sinu sõnavõttus või sõnavalikus vastukarva see, et sa kogu aeg kirusid neid pagana tootjaid, kes nagu suruks meile viinapudeli kätte ja sunniks meid jooma. Aga sa kordagi ei nimetanud isiklikku eeskujut, kaasa arvatud siin saalis viibijate isiklikku eeskujut käitumismudelite tekkimisel nii perekonnas, kus lastevanemad näitavad eeskujut, kas juua või mitte, kui ka ühiskonnas, kaasa arvatud Eesti Vabariigi aastapäeva pidustustel, kus Eesti eliit käib ringi, klaas käes. See mõjutab, ma arvan, ja sellest võiks ka natuke järeldusi teha.

Mis eelnõusse endasse puutub, siis ühest küljest on see paremaks läinud, sest sealt on välja lennanud kõige jaburamad asjad, nagu tanklates müügi keelamine ja mõned asjad veel. Sellest, mis sinna on jäänud, võib tegelikult mainida just neid poes alkoholi nähtamatuks muutmise jaoks mõeldud piiranguid. Aga selles eelnõus ei ole ühtegi sõna, mis oleks mõeldud selle problemaatilise grupi jaoks, alkohoolikute jaoks. Neid ei peleta sa joomisest eemale reklaami piiramisega või sellega, et sa peidad alkoholi poes ära. Äkki aitaks neid see, kui nad teaksid, mida teha, kelle poole ravi saamiseks pöörduda? Kas seda on ka plaanis seaduse tasemel kuidagi tõhustada?

18:51 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu, hea Valdo! Mul on hea meel, et sa nõustud minuga, et see seadus on läinud veel paremaks. Mis puudutab eeskujut andmist, siis see on loomulikult ääretult oluline. On täiesti selge, et noorte

põhilised hoiakud kujunevad vanemate eeskujul. Vanemaharidus kui selline on selles kontekstis kahtlemata väga oluline. Küsimus on lihtsalt selles, et see ei ole asi, mida oleks võimalik seaduse tasemel reguleerida. Põhimõtteliselt võib ju kirjutada seadusesse sätte, et vanemad peaksid näitama alkoholitarbimisel noortele head eeskju. Aga ma arvan, et see säte meid väga palju edasi ei aitaks. Vanemahariduse tugevdamisega, tõsi, tegeldakse nii Sotsiaalministeeriumis kui ka mõnes teises ministeeriumis.

Mis puudutab sõltlasi, siis alkoholismi ravi on siin kindlasti väga oluline märksõna. Me peame tunnistama, et varasematel aastatel ei ole selles valdkonnas piisavalt tehtud. Meil on laiemalt vaimse tervise probleemide ravi – ka sõltuvus on psühhiaatriline häire – kättesaadavus kehv. See tähendab ka personali vähesust. Olukord on viimastel aastatel natukene paremaks läinud, aga arenguruumi on veel palju. Statsionaarseid alkoholisõltuvuse ravi kohti on selgelt liiga vähe, arvestades seda, et meil on konservatiivsetel hinnangutel umbes 60 000 alkoholisõltlast. Selle probleemiga tegeldakse, ja mitte ainult seaduse abil. Seda tehakse terviseedendusprogrammiga "Kainem ja tervem Eesti". Tervise Arengu Instituudi kodulehel on võimalik põhjalikumalt sellega tutvuda. See on praegu käivitamisjärgus, kõigi aastate peale on selleks eraldatud umbes 10 miljonit eurot. See programm koosneb kahest osast. Esimene osa näeb ette alkoholisõltuvushäire esmase nõustamise, kontakti tekitamise perearsti tasandil. Otsime praegu partneriteks perearste, kes võtaksid selle teema oma esmatasandi nõustamisteenuste hulka, osaga neist on lepingud juba sõlmitud. Projekti teine osa tähendab haiglas antavat psühhiaatrilist abi, selleks et inimesi ka keerulisemate juhtude korral aidata. Mõne haiglaga on juba lepingud sõlmitud, aga neid on veel ebapiisavalt. Järgmine konkursietapp, kui ma mälu järgi õigesti ütlen, toimub veel sellel kuul. Me soovime programmi kättesaadavust oluliselt parandada. Me oleme Tervise Arengu Instituudi eestvõttel loonud inimestele, kellel on alkoholiprobleemid, sellise portaali nagu Alkoinfo.ee, selleks et informatsioon alkoholi kohta oleks paremini kättesaadav. Tegelikult on see mõeldud ka kõikidele teistele inimestele, sh lastevanematele. Võite teiegi sellega tutvuda. Nii et me oleme lõpuks asunud vajalikke samme astuma. Unustasin mainida, et ravijuhendite nõukojas on kinnitatud korralik alkoholisõltuvuse ravi ravijuhend ehk meil on olemas tervishoiu eri osapoolte kokkulepe, kuidas seda haigust käsitleda. Selle põhjal rakendatakse seda uut programmi. Nii et olukord läheb paremaks, aga sellega oleks võinud tegelda kindlasti juba viis või seitse aastat tagasi.

18:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison.

18:55 Jaak Madison

Aitäh! Austatud minister! Täna teatas Tallink, Eesti üks suurimaid tööandjaid ja üks edukaimaid ettevõtteid Skandinaavias ja Baltimaades, et kui seadus praegusel kujul vastu võetakse, siis kaaluvad nad väga tõsiselt oma reisilaevade viimist Eesti lipu alt teiste riikide lippude alla, kuna see seadus piiraks väga selgelt nende konkurentsivõimet ja nõuaks lisakulutusi. Teatavasti on Tallink ka üks suurimaid sotsiaalmaksu maksjaid, ligi 30 miljonit eurot aastas tuleb Tallinkilt. Kuidas te kaalute seda riski ning kas te olete valmis selleks, et me kaotame Eesti lipu alt reisilaevu ja sellega ligi 30 miljonit eurot sotsiaalmaksu aastas?

18:56 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Naljakas lugu on teiega, härra Madison. Ma siin juba mitmendat tundi räägin ja ka sellele küsimusele olen ma juba vastanud, aga te küsite jälle. Ma vastan siis jälle, et me oleme teadlikud sellest teemast laiemalt. Peale Tallinki on selle küsimuse tõstatanud ka lennujaam. Me oleme selle erandiga nõus. Seda eelnõus praegu ei ole. Ma olen öelnud ka majanduskomisjoni liikmetele, et Eesti inimeste tervise kaitse seisukohast ei ole see prioriteetne teema.

18:57 Aseesimees Taavi Rõivas

Madis Milling, palun!

18:57 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Alustuseks ütlen ma ka, et loomulikult olen ma nõus seaduse üllaste eesmärkidega, küll aga tekitavad minus küsimusi mõningad meetodid.

Reklaamindusega tegelnud inimesena küsin ma ikka reklaami kohta. Ma olen seda meelt, et seadus peab olema üheselt mõistetav ja jätma võimalikult vähe tõlgendamisvõimalusi. Jah, kõigile oli üheselt mõistetav – nii on ka täna – näiteks reklaami kellaajaline piirang televisioonis. Kui ikka reklaami näidati enne õiget kellaega, siis oli pahasti. Aga kes mõõdab seda, kas reklaam sisaldab positiivset emotsiooni või mitte, mida nõuab see uus seadus? See on tunnetuslik küsimus, see ei ole mõõdetav. Kas te ei karda lõputuid vaidlusi ja võib-olla ka kohtuasju?

18:58 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! No mis siis ikka, kuna minu aeg ei ole piiratud, siis ma võin ju nii olulist teemat põhjalikumalt seletada. Vaatame alkoholireklaami praegust regulatsiooni. Reklaamiseaduse § 28 lõige 3 ütleb, mida alkoholireklaam ei tohi teha või mida sisaldada. Seal on näiteks selline lause, et see ei tohi esitada teavet, sündmusi ja tegevust viisil, mis võib jätta mulje, et alkoholi tarbimine suurendab sotsiaalset ja seksuaalset edukust, parandab füüsilist võimekust või on tähtis mõnel elualal heade tulemuste saavutamiseks. Seal on öeldud, et alkoholireklaam ei tohi sisaldada väidet, et alkoholil on ergutav, rahustav või vastuolude lahendamist soodustav toime. Seal on veel mõningaid selliseid asju. Ehk need praegused sätted on oma olemuselt umbes samasugused nagu see, mida teie mainisite, ja see on muutnud nende rakendamise väga keeruliseks.

Näiteks, kas te teate Saaremaa viina? Selle kunagine tunnuslause oli "Võtame mõnuga!". Läks tükk aega, enne kui me saime alkoholitarbimise ja mõnutunde seose sealt välja. Toimus üks väga pikk vaidlus, selleks et seda saavutada. Me ei taha vaielda, loomulikult ei taha, see asi peabki olema selge. Selle vastu kaitseb meid tegelikult selle muudatusettepaneku esimene osa. Ehk kui praegu ütleb seadus, mida reklaam ei tohi teha või sisaldada, siis edaspidi annab seadus ammendava loetelu asjadest, mis alkoholireklaamis võib olla. Need ma juba loetlesin: nimi, alkoholipudeli kujutis, tootja nimi, päritolumaa, mis värvi ja kui kange see alkohol on. See piirab selle asja ära ja võimaldab seda lihtsamalt jälgida.

Kindlasti tekib mingisuguseid piiripealseid juhtumeid, kahtlemata tekib. Selle vastu saaks lõpuks ainult ühtemoodi: kui alkoholireklaam oleks üldse keelatud, nii nagu on keelatud tubakatoodete või narkootiliste ainete reklaam, siis ei oleks vaidlusi, mis on lubatud ja mis ei ole lubatud reklaam. Üldine reklaamiseaduse raam – reklaamiseadus ei ole Sotsiaalministeeriumi seadus – on paraku väga tõlgenduslik. Vaatame § 3 "Reklaami põhinõuded". Need on sellised, et reklaam ei tohi näiteks olla vastuolus heade kommetega ja tavadega. Kes seda hindab? Kes siis ikka, üks Tarbijakaitseamet hindab, kas reklaam on heade kommetega ja tavadega vastuolus või mitte.

19:01 Aseesimees Taavi Rõivas

Maris Lauri, palun!

19:01 Maris Lauri

Täna! Hea minister! Väga meeldiv oli kuulda, et lõpuks jõudis diskussioon ka sõltlaste probleemini ja et midagi on nendega plaanis. Minus tekitab küsimusi see, et need meetmed, mis eelnõus kirjas on, ei puuduta tõelisi sõltlasi, need on mõeldud eelkõige inimeste jaoks, kes võivad olla varjatud sõltlased ja kes ise seda eitavad, ja selliste inimeste jaoks, kes juba teavad, et nendel on probleemid. Aga nemad on ju vähemuses. Ma küsingi sõltlastega tehtava töö kohta. Kas on lootust, et hakatakse tegelema ka nendega, kes on n-ö lootusetus seisus ja kes tõenäoliselt veebilehti ei loe?

19:02 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Suur tänu! Nagu ma ütlesin, on uus alkoholisõltuvushäire raviprogramm töös, see juba toimib. Kuna see on oluline teema, siis ma võtsin selle kohta välja konkreetseid fakte. Eelmise aasta lõpu seisuga pakkus viis haiglat selle programmi raames alkoholisõltuvuse ravi (lähiajal me seda teenusepakkumist laiendame): Tartu Ülikooli Kliinikum, mis nelja kuu jooksul võttis vastu 260 inimest, Lõuna-Eesti Haigla ehk Võru haigla, mis nelja kuu jooksul võttis vastu 73 inimest, Pärnu Haigla, mis nelja kuu jooksul võttis vastu 26 inimest, Põhja-Eesti Regionaalhaigla, mis võttis vastu 83 inimest, ja Viljandi Haigla, mis viie kuu jooksul võttis vastu 185 inimest. Nii et 627 inimest hakkasid esimese nelja kuu jooksul alkoholismi ravi saama. Aga me tahame selle teenuse pakkumist geograafiliselt laiendada, et see teenus oleks igas maakonnas kättesaadav. Seda piirab natukene psühhiaatrilise abi laiema kättesaadavuse küsimus, aga põhimõtteliselt me sinnapoole liigume.

Mis puudutab seda, milliseid meetmeid ühe või teise sihtgrupi puhul võtta, siis esiteks on konservatiivsetel hinnangutel Eestis 60 000 alkoholisõltlast. Üldine ettekujutus alkoholisõltlastest on selline, et need on üldjuhul mehed, kes külapoe taga plastmasspudelist kanget õlut joovad. Aga tegelikult on väga suur osa alkoholisõltlastest inimesed, kes käivad iga päev tööl ja võib-olla alati ei ole isegi teada, et nad alkoholisõltuvuse all kannatavad. Peale selle on Tervise Arengu Instituudi alkoholisõltuvuse pilootuuring hinnanud, et alkoholi liigtarvitavate ehk ohtlikul tasemel tarvitavate meeste osakaal Eestis on üle poole. Ehk me räägime väga suurest hulgast inimestest, kes Eestis ülemäära alkoholi tarbivad, ja me peame tegelema nende kõikidega. Me ei saa tegeleda ainult nendega, kes külapoe taga joovad, aga peame tegelema ka nendega.

Loomulikult on siin küsimus teadlikkuse kasvatamisest, selleks et üldse oleks võimalik abi saada. Kindlasti on oluline ka hoiakute muutus ühiskonnas laiemalt, me püüame propageerida hoiakut, et sõltuvus on haigus. Paraku väga sageli – rohkem narkosõltuvuse puhul, aga siiski ka alkoholisõltuvuse puhul – küsitakse, miks peab kulutama raha selleks, et neid inimesi ravida, ise ju joovad või süstivad, ise on süüdi. Me peame ühiskonnana laiemalt aru saama, et tegemist on psühhiaatrilise haigusega. Psühhiaatrilist haigust tuleb ravida kui haigust. Paraku seda arusaama ühiskonnas väga tihti ei ole. See kindlasti takistab ka seda, et need inimesed tuleksid abi otsima. Samas on siiani olnud põhiline probleem, tunnistame ausalt, et ega abi pole olnud võimalik kätte saada. Tõenduspõhist psühhiaatrilist abi on olnud väga vähe. Nüüd on see võimekus tekkinud. Meil on koos psühhiaatrite seltsiga kinnitatud alkoholismi ravijuhend, mis ütleb ära, mismoodi neid inimesi peaks ravima. Meil on raha, programm töötab ja, nagu öeldud, me loodame, et selle aasta jooksul on võimalik seda laiendada kõikidesse maakondadesse.

19:07 Aseesimees Taavi Rõivas

Henn Põlluaas.

19:07 Henn Põlluaas

Aitäh! Kui te sellise enneolematu entusiasmi ahistate normaalseid inimesi ja ettevõtlust ning kahjustate ettevõtete konkurentsivõimet, siis te suurendate lõhet inimeste vahel. Kas te, sotsid, sellele üldse ei mõtle? Kas see ei loe teile mitte midagi?

19:07 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Esiteks pean üle kordama, et me ei piira inimeste õigust osta ja tarbida alkoholi. Me ei tee seda ei entusiastlikult ega entusiasmi puudumisega. Me ei piira. Seda piirangut selles eelnõus ei ole ja selliseid plaane Sotsiaalministeeriumil ei ole. Me tahame anda inimestele vabaduse langetada oma alkoholitarbimise otsused iseseisvalt, ühelt poolt loomulikult vabana sõltuvusest, aga teiselt poolt vabana ka sellest väga agressiivsest müügiiedendusest, mida alkoholikäitlejad inimeste vastu suunavad. Nii lihtne see ongi.

Tõsi on see, et nendele äriühingutele, kes selles valdkonnas toimetavad, on need muudatused vastumeelt. Kahtlemata on. Loomulikult palkavad nad advokaate ja PR-firmasid, nad on ka mõne poliitiku oma usku saanud. Kui me nende muudatustega isegi piirame teatud väikese hulga ettevõtete ettevõtlusvabadust – objektiivselt see nii on –, aga selle tulemusena saame tervema ühiskonna, võttes tõenduspõhiselt neid meetmeid, mida maailma parimad teadusuuringud on soovitanud, siis on see minu arvates riigi kohustus, et astuda samme alkoholipoliitika karmistamiseks.

19:09 Aseesimees Taavi Rõivas

Terje Trei.

19:09 Terje Trei

Ma tänan! Hea minister! Ma koondan asja kokku. Te olete siin tegelikult oma tööriistakasti tööriistu juurde küsinud. Aga praegu on tööriistakastis mitmeid asju, mis ei tööta, kas või alkoholi kättesaadavus alaealistele, sest igas poes see kontroll ei toimi ja ikka on kuulda, et alaealised on saanud alkoholi kätte. Kas te ei peaks selle seaduse raames mitte küsima tööriistu juurde, vaid hoopis rohkem pühendumat alaealiste huvitegevusele ja kõigele sellele? Praegu te küsite meilt hästi teravat skalpelli ja kõike muud, aga võib-olla ei saa te sellega lõpuks hakkama ja osa tööriistu jääb kasutamata.

19:10 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mis puudutab alaealisi, siis enamik neist, nagu ma ütlesin, ise kinnitab, et alkoholi kätte saada on väga lihtne. Tervise Arengu Instituudi kontrollostlemine eri tüüpi müügikohtades näitas, et kõige vähem küsiti dokumenti tanklates, vist umbes 75%-l juhtudest, aga ka suurtes poodides ehk kaubanduskeskustes umbes pooltel juhtudel dokumenti ei küsitud. Nii et see ei ole üksikute poodide probleem, vaid laialt levinud olukord: alaealisele müüakse alkoholi väga tihti dokumenti küsimata. Selle üks põhjusi on selles, et see tööriistakast, nagu te seda nimetasite, ei ole piisav. Politsei saab alatatada menetluse siis, kui keegi kaebab ja kui õnnestub tõendada, et selline asi juhtus. Seda aga juhtub väga harva, et keegi kaebab. Teiseks on see võimalik siis, kui politseinik juhtumisi ise sabas seisab ja lihtsalt näeb seda pealt. Proaktiivse menetluse, järelevalve võimalust praegu ei ole, aga kontrollteingu regulatsioon selle võimaluse loob.

19:12 Aseesimees Taavi Rõivas

Igor Kravtšenko, palun!

19:12 Igor Kravtšenko

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! See ei ole mingi saladus, et väga suur osa meie ühiskonnast elab ühe naaberriigi info- ja meediaruumis, pehmelt öeldes. Mulle ei meenu, et seelses televisioonis oleks olnud näha alkoholireklaami. Tahangi küsida teie hinnangut, kuidas on see mõjutanud selle ühiskonnaosa või nende inimeste kombeid ja tervist. Kas te olete seda uurinud?

19:12 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma pean ausalt ütleva, et ma ei oska võtta seisukohta, millised on naaberriigi televisioonikanalites alkoholireklaami mahud. Seda ma ei tea. Aga mis puudutab seda teemat laiemalt, siis hoiakute mõttes on Eesti venekeelse elanikkonna toetus Sotsiaalministeeriumi meetmetele suurem kui eestikeelse elanikkonna toetus. Miks see niimoodi on, seda võib arutada, ma ei hakka siit kõnepuldist oma interpretatsiooniteooriaid tutvustama. Aga kui laias laastus rääkida probleemist kui sellisest, siis tuleb öelda, et ega hoiakutes väga suurt erinevust rahvuste vahel ei ole. Alkoholi tarbivad nii eestlased kui ka venelased tihti ja palju.

19:13 Aseesimees Taavi Rõivas

Valdo Randpere, palun!

19:13 Valdo Randpere

Aitäh! Hea Jevgeni! Mul on tunne, et minu ja sinu vabaduse definitsioon erinevad päris oluliselt. Sina räägid vabadusest kui millestki, mis saavutatakse käskude ja keeldude abil, mina defineeriksin vabadust kui valikuvõimalust. Sina defineerid vabadust pigem George Orwelli "1984" järgi, nagu orjus oleks vabadus. Aga see oli ainult remark, tegelikult ma tahtsin sinu käest küsida. Kui sa rääkisid sõltuvusest, sõltuvusravist ja kõigest sellest, siis sa ütlesid, et seda ei saa seadusega reguleerida. Saab küll. Selle seaduse nimi on riigieelarve. Kui riigieelarves on selleks vähe raha, siis äkki oled sa mõelnud selle peale, kas mitte võtta vastu alkoholitootjate ettepanek – seda on minu teada mitu korda tehtud –, et moodustaks mingi fondi kas uuringute või ka ravi jaoks, näiteks alkoholisõltlaste ravi jaoks? Võiks teha alkoholitootjatega kokkulepped ja võtta nende käest raha, riik võiks oma osa juurde panna ja panustada ravisse, selle asemel et nipinäpitseda mingite pisikeste reklaamipiirangute ja selliste asjade kallal, mis sõltlasi absoluutselt ei huvita.

19:15 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Kallis Valdo, mul on hea meel, et me räägime vabadusest. Vabandust, aga erialalt filosoofina ei saa ma jätta sinu remarki kommenteerimata! Tõepoolest, võib-olla on meil erinev arusaam vabaduse kontseptsioonist. Mina olen johnstuartmilliliku positiivse vabaduse mõtte toetaja, et vabadus ei ole mitte lihtsalt see, kui inimese toimimisel puuduvad piirangud, vaid peab olema loodud ühiskondlik raamistik ja reaalsed võimalused, et inimene saaks oma vabadusi realiseerida. Piirangute puudumine iseenesest seda ei võimalda. Nagu klassikaline näide ütleb, vabadus osta leiba ei ole eriline vabadus, kui sul ei ole raha, selleks et seda osta. Nõnda on ka alkoholipoliitikaga. Me tõepoolest tahame, et inimestel

oleks valikuvabadus, kas juua või mitte juua, kas juua niipalju või naapalju ning kas juua seda või teist toodet. Me tahame, et nad saaksid vabalt neid otsuseid teha. Selleks, et nad saaksid neid otsuseid teha, on kindlasti oluline, et me kaitseksime sõltlasi, aga vähendaksime ka selle fondi mõju, mille eesmärk on alkoholikultuuri kujundada ja suunata inimesi rohkem alkoholi tarbima. Selle fondi maht on suurusjärgus kaks miljonit eurot. See alkoholitootjate fond on juba olemas, kaks miljonit aastas kulutatakse inimeste veenimiseks, et tuleb juua rohkem. Ma arvan, et meie huvid on teistsugused kui alkoholitootjate huvid, kardinaalselt erinevad. Alkoholitootjatel on legitiimne huvi teenida oma aktsionäridele tulu – jah, ma saan nendest aru –, aga meie kohustus on kaitsta inimesi ja seda me ka teeme.

19:17 Aseesimees Taavi Rõivas

Helir-Valdor Seeder.

19:17 Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Austatud minister! Minu küsimus on reklaami ja antireklaami kohta. Nagu me teame, on seadusest tulenev kohustus panna suitsupakkidele antireklaam. Ma pean silmas neid jubedaid siseorganite ja pealuude pilte ning üldse kõike, mis seal on. Alkoholoolsete jookide märgistamisel sellist kohustust ei ole. Kas on mingi teaduspõhine alus, miks tubakat ja alkoholi käsitletakse ja märgistatakse erinevalt? Teiseks on mul ettepanek, mille ma tegin kultuuriministrile, aga mis tema pädevusse ei kuuluvat. Mis te arvate sellest, kui asendaks suitsupakkidel need jubedad pildid tekstiga ja kohustaks ka alkoholi märgistama sellise tekstiga, et alkoholi- ja tubakaaktsiisist laekuv raha läheb Riigikogu liikmete kuluhüvitiste katteks? Võib-olla oleks sellel palju suurem efekt kui teie eelnõus esitatud piirangutel.

19:18 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Huvitav ettepanek, aga teie kurvastuseks peab ütlema, et tubakatoodete märgistamise nõuded on kirjas Euroopa Liidu tubakadirektiivis ja need on väga täpsed. Need pildid ja tekstid, mis suitsupakkidel on, tulenevad Euroopa Liidu tasandi otsustest. Oma otsusega me seda muuta ei saa. Olulisem on see, mida te endise põllumajandusministrina kindlasti väga hästi teate, et alkoholi kohta ei kehti mingid märgistamisreeglid, mis Euroopa Liidus näiteks toidu kohta kehtivad. Kui te küsite, kas selleks on mõni põhjus, siis vastus on, et ei ole. Euroopa Komisjon on seda soovinud, aga Euroopa Liidu Nõukogu on arvanud, et alkoholipudelid ei vääri kohustuslikku tervisehoiatust, koostise kirjeldust ega kalorsuse äramainimist, rääkimata sellest, et seal oleksid mingisugused rangemad ohutusteated või hoiatavad pildid. On kindlasti asjakohane küsida, miks see niimoodi on, aga ega ma muud ei oska vastusena öelda, kui et alkoholitootjate lobi on olnud peale Eesti tugev ka paljudes teistes riikides.

19:19 Aseesimees Taavi Rõivas

Marko Šorin, palun!

19:19 Marko Šorin

Aitäh, juhataja! Austatud minister! Et selle pika diskussiooni tulemusel ei jääks muljet, nagu Riigikogu liikmed tunneksid end alkoholi piiramise teemadel hirmsasti ahistatuna, siis on mul lihtne küsimus: kas te olete nõus väitega, et teie jõupingutuste positiivset mõju mõistetakse alles aastate pärast, aga siis need tänased kahtlejad teid tänama paraku enam ei tule?

19:20 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et näiteks Valdo Randpere küll tuleb.

19:20 Aseesimees Taavi Rõivas

Kristen Michal, palun!

19:20 Kristen Michal

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Kui ajas tagasi vaadata, siis võib öelda, et seda debatti on teiega peetud ja teie olete sedasama eelnõu esitanud juba umbes kaks aastat. Selle aja jooksul te olete lubanud erinevaid asju, muu hulgas üleeuroopalisi regulatsioone ja kõike muud, aga eelnõu kvaliteet ei

ole palju paranenud. Ka majanduskomisjonis vaatasime eile sellest mitmeid tükke. Need vajavad kõik parandamist, selline on minu ja mulle tundub, et ka komisjoni enamuse veendumus. Aga ma esitan küsimuse, mis oli kõne all ka meie algsetes mõttevahetustes aastake tagasi. Mis on ikkagi põhjus, et sellele eelnõule ei eelnenud mõjuanalüüsi? Miks näiteks ei ole siin põhjalikku võrdlust Soome alkoholipoliitikaga? See on olnud märksa karmim, aga inimesed ometigi kuuldavasti tarbivad seal alkoholi. Miks see ometi nii on? Mida Soome valesti on teinud?

19:21 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh, austatud härra Michal! Ma pean jälle ennast kordama. Ma olen nendele küsimustele täna juba vastanud, aga loomulikult vastan Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest tulenevalt suurima heameelega veel kord. Mis puudutab väljatöötamiskavatsust, siis selle mõte ja eesmärk on teha kindlaks, millised on võimalused, võimalikud poliitikameetmed ja üldse see n-ö tööriistakast, mida oleks võimalik rakendada ühe või teise probleemi lahendamiseks. Ma arvan, et iseenesest on see mõistlik. Küll aga ei ole juhtudel, kui see poliitikameetmete tööriistakast on juba läbi analüüsitud ja ka riiklikus dokumendis kinnitatud, teist korda seda etappi läbi teha mõistlik. Ma pean praegu silmas alkoholi rohelise raamatu väljatöötamist, kuhu olid kaasatud ka huvirühmad. Juba seal on tehtud väga palju kompromisse ja suur hulk teemasid, mis n-ö rahvusvahelise teaduse arvates oleksid olnud rahvatervise seisukohast olulised, on sealt eemaldatud. Vahepealsel ajal, poolteise aasta jooksul pärast alkoholi rohelise raamatu kinnitamist (sotsiaalminister oli siis Taavi Rõivas ja alates 2015. aasta septembrist olen tervise- ja tööminister olnud mina) ei ole Sotsiaalministeeriumil ega ka globaalselt tekkinud uut teadmust, mis oleks nõudnud selle poliitikaraamistiku ülevaatamist. Sellest tulenevalt rakendasime seal kokkulepitud suundasid ja poliitikainstrumente selles eelnõus. Loomulikult on Riigikogu liikmetel nagu kõikidel Eesti kodanikel õigus toetada ükskõik milliseid piiranguid või nende vastu olla.

Kui ma mäletaksin, mis see teine küsimus oli, siis ma vastaksin. Ah jaa, Soome, loomulikult! Mis puudutab teisi riike, siis tuleb silmas pidada, et stardipositsioon on eri riikidel olnud erinev. Põhjamaade kohta võib põhilisena välja tuua, et nende üldine alkoholitarbimise kultuur on Eesti omaga väga sarnane: prevaleerib kange alkoholi ja korraga väga suurte koguste tarbimine. Selles mõttes on need riigid paremini võrreldavad kui näiteks Eesti ja Itaalia, mille kohta võrdlust küsiti. Teine erinevus Eestiga võrreldes on see, et need riigid on saanud neid regulatsioone meist kauem rakendada. Põhjamaad rakendavad sarnast alkoholipoliitikat, millel on teatud nüansilised erinevused. Kolm Põhjamaad (Soome, Rootsi ja Norra) rakendavad alkoholimonopoli süsteemi. Seal on teatud erinevused, mida tavapoodides tohib müüa ja mida mitte, aga tugevalt on piiratud müügikohtade hulk – seda statistikat Rootsi kohta ma alguses ka nimetasin –, on tugevad reklaamipiirangud ja üsna jõuline aktsiisipoliitika, ütleme niimoodi. Loomulikult lisanduvad teavitus ja vanemaharidus ning kõik muud meetmed, ravi teiste hulgas, on kindlasti paremal tasemel, kui need Eestis siiani on olnud. Rootsi on suutnud hoida meist madalamat alkoholitarbimise taset, seda on suutnud teha ka Norra ja väga edukalt on seda teinud, eriti viimastel aastatel, noorte seas Island. Aga Soomel on tõepoolest probleeme.

Alkoholitarbimine ei ole Soomes viimase kümne aasta jooksul paraku vähenenud. Nende endi analüüs – ma arvan, et see on adekvaatne –, toob välja, et selle põhjus on Eesti, mitte see, et rakendatud piirangud ei oleks mõju avaldanud. Soome riik on oma alkoholipoliitikat leevendanud. Iga kord, kui alkoholipoliitikat on leevendatud, on sellega kaasnenum alkoholikahjude suurenemine. Üks näide on selline – ma mälu järgi ütlen, ei hakka seletuskirja lappama –, et kui nad lubasid õlut müüa kaubanduskeskustes, siis alkoholikahjude hulk suurenes hüppeliselt. Laias laastus oleme meie seda näinud ja nad ise on näinud sedasama, vähemasti rahvatervise poole pealt. Tõsi on see, et ka Soomes on alkoholitootjate lobil üsna tugev jõud. Tõsi on ka see, et Soome uuel valitsusel on olnud terviseministriga erimeelsusi selles küsimuses, mida peaks alkoholipoliitikas tegema.

19:27 Aseesimees Taavi Rõivas

Kristen Michal, teine küsimus, palun!

19:27 Kristen Michal

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Soome näite kohta ongi ju tekkinud küsimusi. Tegemist on meie lähedaste naabritega. Kui vaadata näiteks müügikohtade piiranguid, siis selgub, et seal on umbes kuus müügikohta meie 200 vastu. Ometigi, nagu te kirjeldate, on olukord sarnane Eesti omaga. Soomes on ju kaalumisel alkoholikaubanduse liberaliseerimine. Nii et mulle tundub, et analüüsi kvaliteet on eelnõus

selle koha pealt kannatanud. Te ei ole seda kirjeldanud, ehkki seda on mitu korda küsitud. Minu küsimuse teine pool puudutab roheline raamatu väiteid. Te armastate sellele raamatule toetuda. Põhilised seal käsitletud asjad on alkoholi hind ja kättesaadavus alaealistele. Kui oleks toetutud sellele, oleks see seadus vastu võetud. Kas te ei arva, et ehk oleks olnud mõistlikum alustada kaks aastat tagasi selle eelnõu puhul väljatöötamiskavatsusest ja osalistega konsulteerimisest? Võib-olla oleks soovitud tulemus meil siis juba saavutatud.

19:28 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Nagu ma ütlesin, eri osapoolte seisukohad alkoholipoliitika suhtes tehti väga põhjalikult selgeks roheline raamatu koostamise ajal. See kõik on fikseeritud, kõik osalised olid laua taga ja nende seisukohad fikseeriti. Me mõistame seda, et seisukohad alati ei kattu. See on väga loogiline ja arusaadav. Nagu korduvalt on öeldud, on alkoholiga seotud see ärihuvi, et inimesed rohkem alkoholi tarbiksid, riigi huvi on aga see, et inimesed tarbiksid seda vähem. See ongi asja tuum. Vaatame roheline raamatu meetmeid. Te mainisite hinda. Aga neid meetmeid on WHO raamistiku alusel – ma ei tea, kus te alguses olite, kui ma sellest rääkisin – kokku kümme. Roheline raamat on tehtud WHO globaalse strateegia raamistiku järgi ja kõik need kümme meetet on seal sees. Esimesed kaks meetet, 4.1 ja 4.2, on järgmised: 4.1 "Alkoholi kättesaadavuse piiramine" ja 4.2 "Alkoholoolsete jookide müügiesituse piiramine". Alles seejärel jõutakse seal hinna- ja maksupoliitika juurde. Tõsi on see, et alkoholitootjatele see eelnõu ei meeldi, ja tõsi on see, et nende argumente olete esitanud ka teie. Tõsi on seegi, et alkoholitootjad on toonud mulle paberi peal teistsuguse eelnõu ja öelnud, et võtku ma see vastu, see läheb läbi. Mina olen poliitika kujundamises lähtunud oma ametivandest ja parimatest teadmistest, mis maailmas ja Eestis alkoholikahjude vähendamise kohta on. Sellest tulenevalt on need ettepanekud tehtud, ühtegi toimivat, teaduslikult või rahvusvahelises praktikas tõendatult toimivat alternatiivettepanekut vahepeal esitatud ei ole. On lihtsalt räägitud sellest, et võiks teha rohkem reklaamplakateid. No võib teha, me oleme neid teinud, aga see meede iseseisvalt ei toimi. Mis seal muretseda, poolteist aastat on see eelnõu menetluses olnud, ühiskondlik arutelu on olnud põhjalik. Aga eks laias laastus ongi selle tõttu seaduse jõustumine poole aasta võrra edasi lükkunud. Minu arvates on oluline, et eelnõul oleks siiski reaalne, mitte kosmeetiline mõju alkoholitarbimise vähenemisele. Need kompromissid, mida teie omal ajal pakkusite, oleksid kindlasti muutnud selle eelnõu kosmeetiliseks.

19:31 Aseesimees Taavi Rõivas

Igor Gräzin.

19:31 Igor Gräzin

Me räägime väga keerulisest asjast, härra minister, sellepärast on väga tähtis, et me räägiksime selgelt ja saaksime sõnadest ühtemoodi aru. Mul on selline tunne, et mina olen teist aru saanud. Ma saan ka kõigist küsijatest aru, mul ei ole probleeme. Aga umbes kümme minutit tagasi oli üks selline koht, mis lõi pildi segaseks. Me ühest küljest kõik tunnustame, et Soomes on tegemist alkoholimonopoliga Alko, samamoodi nagu Rootsis on Systembolaget jne. Oli juttu, et Soomes on olemas alkoholitootjate lobi. Pöördume nii sinu kui ka minu armastatud Sergei Juljevitš Witte poole. Tema just rõhutas, et alkoholimonopoli üks kõige olulisemaid nüansse seisneb selles, et see võtab ära igasuguste valitsusväliste tegelaste mõju imperaatorlikule valitsusele. Tähendab, mis nüüd siis on, kas lobi või monopol? Need asjad ei jookse kokku. Kuna meil on veel palju asju, millest tulevikus on vaja rääkida, siis täpsustame ära: mis on lobi?

19:32 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Täpsustame parem selle ära, et täismonopoli ei ole, Soomes on ju õllemüük kaubanduskeskustes lubatud, täpselt samamoodi nagu Rootsis. Küll on seal kangusepiirangud jms. Aga selge, et suur osa kaupmehi tahaks müüa kaubanduskeskustes suuremat osa alkoholitoodangust ja loomulikult on ka tootjad huvitatud sellest, et kõikides poodides oleks laiem sortiment ja inimesed rohkem tarbiksid. Nii et ega ka täielik monopol ei vähenda tootjate survet, nad sooviksid, et monopol lõpetataks ja alkoholi saaks vabamalt müüa ning inimesed tarbiksid rohkem.

Aga tulen tagasi Soome juurde ja jätkan tegelikult vastust härra Michalile, kes väitis, et me ei ole seda piisavalt ära seletanud. Võtame siis pikema vaate. Vaatame Norrat ja Soomet, vaadates, kuidas on eri poliitikameetmed mõjunud. 20. sajandi alguses alustasid Norra, Rootsi ja Soome üsna sarnaselt

stardiplatvormilt nii alkoholipoliitika kui ka alkoholitarbimise mõttes. Kõik kolm on selle sajandi jooksul oma alkoholipoliitikat lõdvendanud, mis iganes põhjustel nad seda tegidki, aga nad on seda teinud väga erineval määral. Soome on liberaliseerinud kõige rohkem ja Norra kõige vähem. Sajandi jooksul on välja kujunenud selge muster, millised on nendes riikides alkoholitarbimise kogused. Soome on kõige suurem tarbija, Norra kõige väiksem, Rootsi jääb vahepeale, kusjuures vahed ei ole üldse väikesed. Soomes tarbis täiskasvanu 2015. aastal keskmiselt 10,8 liitrit absoluutset alkoholi (see sarnaneb alkoholitarbimisega Eestis), Rootsis 9,2 ja Norras 7,6 liitrit. 1975. aastal, kui Norras kehtestati alkoholireklaami keeld, oli kogutarbimine Soomega võrreldes vaid üks liiter väiksem: Norras tarbiti viis, Soomes kuus liitrit. Nüüdseks on vahe märkimisväärselt kasvanud ja praegu on see kolm liitrit. Meie alustame teisest küljest. Meil on olnud üldiselt väga liberaalne alkoholipoliitika, mida me nüüd järk-järgult karmistame, selleks et alkoholitarbimist vähendada. Nendes riikides on olnud vastupidine trend. Nad on alustanud karmist alkoholipoliitikast ja seal on olnud surve seda järk-järgult liberaliseerida. Me näeme, et sellistes riikides nagu Soome, kus seda poliitikat on rohkem liberaliseeritud, on kogutarbimine suurem ja sellest tulenevalt ka alkoholikahjud suuremad. See on reaalsus. Loomulikult teavad Soome need asutused, kes rahvatervisega tegelevad, väga hästi, et ka need liberaliseerimise plaanid, mis on küll kosmeetilised (tahetakse natukene suurendada selle ölle alkoholiprotsenti, mida tohib kaubanduskeskustes müüa), suurendavad alkoholi üldtarbimist Soomes ja on tegelikult rahvatervisele kahjulikud. Aga Soome alkoholipoliitika põhiline probleem viimase kümnendi jooksul, nagu öeldud, on olnud Eesti ehk väga suured hinnavahed Eesti ja Soome vahel, mis on võimaldanud Soome inimestel saada Eestist alkoholi odavalt kätte.

19:36 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Järgmisena palun komisjoni ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Aivar Koka!

19:36 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas seda eelnõu esmaspäeval, 13. märtsil. Komisjoni olid kutsutud tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski ning Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna nõunik Triinu Täht. Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski andis ülevaate alkoholitarbimise statistikast Eestis ja tutvustas eelnõu sisu. Komisjoni liikmed said esitada küsimusi, millele minister andis konkreetseid ja täpsed vastused. Eile arutas majanduskomisjon alkoholi müüki ja reklaami piiravat seaduseelnõu huvigruppidega, kes olid, ma pean seda rõhutama, kirjalike ettepanekutega komisjoni poole pöördunud. Täna on nii minu kui ka paljude teiste komisjoni liikmete e-postkasti potsatanud mitu pöördumist, kus taunitakse seda, et eile seda teemat arutati, aga neid ei olnud kutsutud. Ma pean ütlema, et hea komme on see, et kohale kutsutakse kõik, kes on majanduskomisjoni poole pöördunud kas suuliselt või kirjalikult sooviga teha parandusettepanekuid või osaleda eelnõu arutelul. Teisipäevaks, kui me eelnõu arutasime, oli meie poole pöördunud kokku 11 organisatsiooni ja ettevõtet ja üks eraisik ning kõik need, kes olid meie poole pöördunud, olid ka kohale kutsutud. Kui liidud, MTÜ-d ja organisatsioonid tunnevad, et nad soovivad eelnõu arutelu osaleda, oma mõtteid avaldada ja ettepanekuid teha, siis on nad alati teretulnud. Nad peaksid sel juhul pöörduma komisjoni poole, mitte kirjutama pressiteateid ja kirju, et kas komisjoni esimees või komisjon ei ole neid kohale kutsunud. Me ei osanud kutsuda, meil ei olnud avalikku istungit, kus kõik Eesti Vabariigi kodanikud saavad ennast osalejaks registreerida ja kohale tulla. Majanduskomisjon teeb ka selliseid istungeid. Kui selleks on soovi ja vajadust ning kui me näeme, et avaliku huvi künnis on ületatud, siis minul ei ole midagi selle vastu, et teha Riigikogu konverentsisaalis sellel teemal avalik istung. Kõigil komisjoni liikmetel, ma usun, on ühine arusaam, et eelnõu eesmärk on kaitsta rahva tervist ja vähendada alkoholitarbimisest tulenevaid kahjusid. Alkoholitarbimist tuleb vähendada, kuid samas tuleb ka kalkuleerida, kas seda peab tegema keeldude ja käskudega. Eelnõu menetlemise käigus on vaja kaaluda kõiki poolt- ja vastuargumente. Nagu ma enne ütlesin, oli eileks aruteluks komisjonile laekunud arvamused 11 ettevõttelt ja organisatsioonilt ning ühelt eraisikult, keda see eelnõu mõjutab. Eile arutelu mõte oli anda komisjonile infot, et ta saaks teha argumenteeritud otsuseid alkoholiseaduse muudatuste kohta. Regulatsioonid peavad olema põhjendatud ja kaalutletud ning toimima Eesti inimeste tervise hüvanguks. Eile osalesid majanduskomisjoni koosolekul Artur Puiste, Eesti Turunduskommunikatsiooni Agentuuride Liidu, Eesti Õlletootjate Liidu, Eesti Kaupmeeste Liidu, AS-i Tallinna Lennujaam, Eesti Ringhäälingute Liidu, Eesti Alkoholitootjate ja Maaletootjate Liidu, TV3, AS-i

Tallink Grupp, Eesti Väikepruulijate Liidu ja Eesti Väikekaupmeeste Liidu esindajad ning Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna nõunik Triinu Täht. Kõik osapooled said väljendada oma arvamust selle eelnõu kohta. Kõlama jäi selge arusaam, et suures osas on eelnõu hea, kuid on punkte, mis tuleks läbi arutada. Sotsiaaldemokraadist komisjoni liige Jaanus Marrandi ütles selgelt ja kõva häälega, et vähemalt üks piirang tuleb kindlasti ära jätta – see on seintega seotud piirang laevadel ja lennujaamas. Mõlemad reformierakondlasest komisjoni liikmed, kes kohal olid, väljendasid väga selgelt, et reklaamiseaduse sõnastus tuleb muuta selgeks, sest praegu võib tekkida väikseid arusaamatusi, milline taust võib olla, kas mummuline, ruuduline või triibuline ning kas toode peab rippuma või võib ka laual olla. Seal jäi ka kõlama, et võib-olla tuleks veel rohkem täpsustada ja veel rohkem reklaami koomale tõmmata, nii et reklaamis ei tohiks eksponeerida inimest, elusolendit. Samas jäi arutelu kõlama, et reklaam võib sisaldada üksnes alkohoolse joogi tootja, toote ja selle omaduste ning eksponeerimisega seotud informatsiooni. Räägiti ka degusteerimise võimalustest, mille kohta komisjoni liikmed ühtegi tõsist ettepanekut ei teinud ja lõpptulemusena ei avaldatud ka mingisugust arvamust, kas ja kuidas võiks seda teha. Oli kõne all, kas kauplustes peavad alkoholiosakonnad olema eraldatud seinaga või võib neid eraldada ka kardina või millegi muuga. Kõlama jäi nii komisjoni liikmete arvamusest kui ka ettepanekutes, et seda võiks lahendada nii, nagu on praegu eelnõus kirjas, st et kuni 450-ruutmeetrise pinna korral peaks alkohol olema kindlasti eraldi tsoonis. Selle vastu ükski kaupmees, tootja ega komisjoni liige ei vaieldanud. Kas see tsoon peaks olema märgistatud ja kas peaks olema väga täpselt reguleeritud, kus võib olla eraldi alkoholimüügi ala – need teemad jäid üles. Ma pean ütlema, et komisjon ei teinud siin mitte ühtegi otsust. Kui mõnest intervjuust on midagi kõlama jäänud, siis te ju teate, kuidas see toimub: mikrofon pannakse sulle ette ja sa räägid loo ära, aga ajakirjanikud lõikavad sealt välja täpselt selle jupi, mida nad soovivad, ja lasevad selle eetrisse. Komisjonis tundus kolme teema puhul olevat väga paljuski lähenemiskohti, kuid lõplikke otsuseid ei tehtud. Aitäh!

19:44 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh ettekandjale! Teile on ka küsimusi. Igor Gräzin, palun!

19:44 Igor Gräzin

Hea Aivar! Ma sain aru, et sa ajakirjanikke ei salli, sest sina räägid ühte asja, aga nemad lõikavad midagi muud kokku. See muidugi seletab ka kirge ajakirjanikele käru keerata. No tead, ma hoiatan: jäta ajakirjandus rahule! Aga hea küll. Me rääkisime siin teaduspõhisusest ja jooksid läbi ka võrdlused. Võrdluseks toodi Põhjamaad ja mul tekkis väike kahtlus. Island on saar, mis ei ole vaba turg. Norras domineerib teatavasti kodus kärakaajamine, mis ei lähe statistikas arvesse, nagu kinnitab ka Norra valitsus. Rootsi andmeid mul ei ole. Soome kohta ma saatsin sulle just praegu sõnumi. Vaata! Helsingi muuseum ütleb, et sel ajal, kui valitsus hakkas alkoholitarvitamist piirama, oli Helsingi kriminogeensus võrreldav punase terrori aastaga. Seal on laiba pildid ka juures, vaata! Ühesõnaga, kas Soome eeskujuleid ei hoiata? Meid ei saa võrrelda Põhjamaadega, meid ei saa võrrelda Soomega. Soomes läks ju halvasti.

19:45 Aivar Kokk

Aitäh! Hea Igor, ma palun väga vabandust, kui sulle jäi arusaam, nagu ma oleksin öelnud, et ajakirjandus midagi valesti tegi. Ei, ajakirjandus teeb alati kõike õigesti, selles suhtes ei ole mul mingit muret. Ma olen oma nahal seda aastaid tunnetanud. Ma lihtsalt ütlen, et kõik ühtemoodi aru saaksid, kõnepuldist: komisjon ei teinud mitte ühtegi otsust, vaid seal toimus kõikide huvigruppide ärakuulamine. Kui meile tuleb veel avaldusi huvigruppidele, siis me suure tõenäosusega istume veel kord koos ja räägime sellest teemast.

Aga nüüd sellest, mida sa Soome kohta ütlesid. Loomulikult, ka mina küsisin komisjoni istungil ministri käest mõne küsimuse, millele ma sain ka ammendava vastuse. Soomes on ühte asja tehtud, aga kas see kõige paremini õnnestunud on, ei tea. Eks siin olegi erinevad arusaamad. Ühtepidi mõtled sina, Igor, teistpidi arvan mina ja minister arvab võib-olla kolmandat või neljandat pidi. Meil on erinevad arusaamad ja selles ei ole midagi halba. Me peame püüdma kokku panna võimalikult hea seaduse. Meie eesmärk on ühine: et alkoholitarbimine väheneks. Aga alati tuleb läbi analüüsida kõik punktid, et teha kindlaks, milline otsus on see kõige õigem ja parem, et me tulemusele jõuaksime. See see küsimus ongi.

Prisma piirab oma territooriumi praegu seintega ja ametliku informatsiooni järgi ei ole nende alkoholimüügi käive vähenenud. Eks see ole investeringute küsimus. Kas on mõttekas seda investeringut kohustuslikuks teha või mitte, on arutelu küsimus.

19:47 Aseesimees Taavi Rõivas

Andres Herkel, palun!

19:47 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma ei saa päris täpselt aru, millistest tegemata otsustest te räägite, aga ma eeldan, et komisjon siiski tegi eelnõu kohta menetluslikud otsused. (A. Kokk: "Jajaa."). Sellest, et eelnõu on toodud saali muutmata kujul, me saame kõik aru. Edasine sõltub muudatusettepanekutest. Aga ma tulen siiski § 1 punkti 3 juurde, mis sätestab kaupluse suuruse, millest suuremas kaupluses ei tohi alkohoolse joogi väljapanek olla ülejäänud müügisaalist nähtav. See piir on 450 ruutmeetrit. Sellega on justkui defineeritud väikepoed, aga ma arvan, et nad on väga väikeseks defineeritud. Ikkagi on mure just maapoodide ja väikeste kauplusekettide pärast, mis asuvad väikestes kohtades. Neil on ellujäämisega niigi raskusi. Kas komisjon on nende probleeme laiemalt arutanud ja kas on oodata mingit initsiatiivi?

19:48 Aivar Kokk

Aitäh, Andres, väga hea küsimuse eest! Ma küll püüdsin oma ettekandes öelda, et komisjoni eilsel istungil jäi kõlama mõte, et seinte rajamist, nagu tundub, ei ole mõttekas kohustuslikuks teha. See on arutelu teema ja seda komisjonis peale parandusettepanekute esitamist kindlasti arutatakse. Alati tuleb kõike kaaluda. Selge on see, et see tsoon ei saa olla kuskil piima-, juustu- ja vorstileti vahel. See peab olema eraldi. Mulle meeldib minu kodupood Selver, kus alkohol on täiesti eraldi ühes nurgas, millest ainult üks serv on näha. Võib-olla ei peaks ka seda ühte serva nägema, see on teine teema. Aga ma olen sinuga nõus, et praegune kõige suurem probleem on see, et piirikaubandus on läinud viimastel aastatel elavalt käima ja kõik piirangud, mis me kaubanduses veel teeme, võivad põhjustada maakaupluste kinnipanekut. See mure on õigustatud.

19:49 Aseesimees Taavi Rõivas

Erki Savisaar.

19:49 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te rõhutasite korduvalt, et komisjon huvigruppe kuulates ühtegi otsust ei teinud. Kuid millised menetluslikud otsused komisjon tegi?

19:50 Aivar Kokk

Aitäh! Mul on need siin ees. Otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks (otsus oli konsensuslik), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (otsus oli konsensuslik) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 5. aprill kell 17.

19:50 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh selle väga olulise täpsustuse eest nii küsijale kui ka vastajale! Urve Tiidus.

19:50 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te peegeldasite oma ettekandes komisjonis räägitut. Mulle jäi eelmisest ettekandest meelde, et inimesi ei tohi alkoholireklaamis näidata ja nende keeldudega kaasneb mitmeid piiranguid. See on loogiline. Te nimetasite mummusid, triipusid ja ruutusid. Ma ei saanud päris täpselt aru, mida need puudutavad. Aga teatavasti on reklaamiloojad terves maailmas üks fantaasiaküllane rahvas. Nendele on reklaamikeeld, kui see kehtestub, suur väljakutse. Mul tekkis küsimus, kas loomi võib selles reklaamis kasutada, kui see seadus sellisel kujul vastu võetakse.

19:51 Aivar Kokk

Ma lugesin ette, et reklaamis ei tohi olla inimesi ega teisi elusolendeid. Loomad on kindlasti elusolendid. Elusolendeid, sh inimesi, kasutada ei tohi.

19:51 Aseesimees Taavi Rõivas

Jaanus Marrandi.

19:51 Jaanus Marrandi

Täna, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin nende Prisma vaheseinte kohta. Sa väitsid, et Prismas on vaheseintele vaatamata alkoholi ostmine kasvanud.

19:51 Aivar Kokk

Ei, ma ei öelnud, et on kasvanud. Ma ütlesin, et ei ole vähenenud.

19:51 Jaanus Marrandi

Minu küsimuse mõttes ei ole siin vahet, sest tegelikult on ju Eesti olukorras, kus siseturg on kogu aeg kasvanud. On sul siia kõrvale panna andmeid, mis näitavad, kui palju on näiteks kasvanud Prisma müügikäive? Eesti on selline riik, kus sisekäive kasvab, seetõttu ei ole ilmselt adekvaatne sellisest seisukohast järeldusi teha. Ma küsin seda sellepärast, et see oli eile jutuks ja on ka täna siin mitu korda jutuks olnud. Tegelikult puuduvad selle kohta siiski võrreldavad andmed, kui silmas pidada ka müügikäibe kasvu.

19:52 Aivar Kokk

Aitäh küsimuse eest! Me olime eile mõlemad ühes ja samas ruumis. Seal öeldi – Prismast ei räägitud –, et alkoholi müüginumbreid ei ole muutunud. Väga selgelt on Tartus, Viljandis, Pärnus, Valgas, Põlvas ja Võrus peale alkoholi ka kõikide muude kaupade müüginumbrid vähenenud, seda piirikaubanduse tõttu.

19:53 Aseesimees Taavi Rõivas

Terje Trei.

19:53 Terje Trei

Ma tänan! Hea ettekandja! Küsin hästi otse. Sa oled ise ettevõtlastaustaga inimene. Kuidas sa suhtud ettevõtluse piiramisse, kui täiesti ükshaaval kirjutatakse ette tõepoolest ka täpid ja ruudud? Kui elusolenditest rääkida, siis ma saan aru, et reklaamis ei tohi olla ka ei rohtu ega puulehti, sest need on ikkagi tõlgendatavad elusolenditena.

19:53 Aivar Kokk

Aitäh hea küsimuse eest! Selge on see, et alkoholireklaami tuleb mingil moel reguleerida. Minister tõi enne ühe näite – "Võtame mõnuga!". Ma arvan, et enamikul Eesti inimestel on see kuklasse salvestunud. Võib-olla ei peaks selliseid alkoholireklaame olema. Kas kõik reklaamid peaksid kaduma, küsis minu käest eile ka üks ajakirjanik. Ma ütlesin, et kui kõik reklaamid ära kaotada, siis ei olekski meil ajakirjandust, sest, oleme ausad, ei televisioon ega lehed – siin kõrvallauas on veel leheomanikke – ei elaks ära, kui ei oleks reklaami. Kas alkoholireklaam peaks jooksma teles ainult õhtuti, see on alati olnud küsimus. Mulle televaatajana meeldiks kindlasti, et seda reklaami üldse ei oleks, aga kui küsiti, kas siis tuleks telekanalid kinni panna, siis ma ütlesin, et natuke reklaami võiks ikka olla. Selge, et tuleb konsensuslikult kokku leppida, milline see reklaam olla võiks ja milline see välja võiks näha. Siin enne küsiti, mis täpid ja triibud need on. Ma pidasin silmas lihtsalt seda, et tausta kohta ei olnud selgelt öeldud, mis seal võib olla, võib-olla näiteks ka piirkond, kus see jook toodetud on. Selle peale on küsitud, et kui vein on Prantsusmaal toodetud, kas siis võib reklaamil olla mägi ja kas mäel võib olla näiteks lambakari või midagi muud. Need asjad peaksid olema täpselt kirjas, et ei juhtuks niimoodi, et me võtame seaduse vastu, aga siis hakkab keegi ametnik ütlema, kas peab olema nii või naa või kolmandat pidi. Ma võin teile öelda, et firmad, kes reklaamiga tegelevad, olid laua taga ja nad ise pakkusid välja sõnastuse, mis oli tunduvalt karmim kui see, mis praegu seadusesse kirjutatud on, aga oli palju selgem. Nad oleksid väga rahul, kui seadusesse tuleks selline selge tekst, kaupmehed, alkoholimüüjad ja ka reklaamiinimesed oleksid rahul.

19:55 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi teile ei ole. On näha, et fraktsioonide esindajatel on soov pidada läbirääkimisi. Esimesena Toomas Kivimägi, Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

19:56 Toomas Kivimägi

Väga lugupeetud juhataja! Oleksin tahtnud öelda ka, et austatud minister! Head Riigikogu liikmed! Parafraseerides klassikuid, võiks öelda, et kui valitsus alkoelnõuga Riigikokku jõudis, oli alkoholitarbimine juba vähenenud. Seda kinnitavad faktid: kui 2014. aastal tarbiti Eestis kümme liitrit absoluutset alkoholi inimese kohta, siis ainult aasta hiljem juba 8,7 liitrit. Alkoholipoliitika roheline raamat, mille minister peaaegu et piiblik on kuulutanud, on seadnud eesmärgiks kaheksa liitrit. Mulle tundub, et me oleme selle eesmärgi juba saavutanud ja võiksime selle eelnõu menetlemise lõpetada. Ehk alkoholitarbimine väheneb eri asjaolude tõttu niigi. Olgu siinkohal nimetatud näiteks riigi aktsiisipoliitika, inimeste muutunud väärtushinnangud, ministri nimetatud teadlikkuse paranemine või kas või poplauljatest *role model* id, kes on avalikult teatanud, et nad on alkoholitarbimisest loobunud. Ma söandan arvata, et kõik need neli meedet on tulemuslikumad kui vaheseinte ehitamine kauplustes. Seisukohta, et nii radikaalsed meetmed ei pruugi üldse olla põhjendatud, kinnitab ka verivärske avaliku arvamuse uuring. Selle uuringu kohaselt, mille tellisid Postimees ja BNS, pooldab tervelt 51,4% Eesti elanikest senise alkoholipoliitika jätkamist, 15% soovib veelgi leebemat alkoholipoliitikat ja alkoholipoliitika karmistamise poolt on üksnes kolmandik elanikest.

Samas tahan rõhutada, et Reformierakonna fraktsioon ei vaidlusta eelnõu eelduseks olnud eesmärgi vähendada alkoholitarbimist, veelgi enam, me toetame seda. Eriarvamusel oleme vaid selles, kas kavandatud meetmed on proportsionaalsed loodetavalt saavutatavate eesmärkidega. Me pooldame ka lahja alkoholi välireklaami keelustamist. Teadupärast kehtib see keeld praegu ainult kange alkoholi kohta. Samuti pooldame elustiilireklaami kaotamist ning Maksu- ja Tolliametile kontrollloostude tegemise õiguse andmist. Meie seisukoht on, et fookus peaks olema just alaealiste kaitsel ja salakaubavastasel võitlusel. Eelnõu punktid, mis käsitlevad müüja kohustust veenduda ostja täisealisuses, samuti kontrolltehingud alaealisele alkoholi müügi keelu rikkumise tuvastamiseks on igati kohased ja vajalikud. Samas jagame ettevõtjate seisukohta, et liigselt kulukas ja ilma mõõdetava eesmärgita on eelnõu säte, mille järgi ei tohi üle 450-ruutmeetrise müügisaaliga kauplustes alkoholsete jookide väljapanek olla nähtav mujalt müügisaalist. Selle nõude täitmise maksumus on turuosaliste hinnangul 10 miljonit eurot. Sellele lisanduvad iga-aastased püsikulud. See kõik vähendab taas kord meie kaupmeeste konkurentsivõimet palju räägitud lõunanaabriga võrreldes. Kusjuures pole vaja kahelda, et see 10 miljonit lisakulu korjatakse kokku kõigi tarbijate käest, ka nende käest, kellel kas vanuse või tervisliku eluviisi tõttu alkoholiriiulite juurde asja ei ole. Selle kõik maksab lõpuks kinni ikkagi tarbija. Peale selle tekitab vaheseinte nõue ebavõrdset kohtlemist, sest 75%-s kauplustes ehk seal, kus müügipind on väiksem kui 450 ruutmeetrit, see nõue ei kehti. Minister viitas sellele, et see just nagu ei ole probleem, aga mina väidan vastupidist: väiksed maakauplused on pigem suurem probleem, sest nende kogukäibest moodustab alkoholikäive 15–25%, samas suurtes kettides, à la Rimi või Selver, on alkoholi osakaal kogukäibest alla 10%. Nii et maakauplustes on alkoholi osakaal käibes suurem. Me toetame igati sektori algatatud ja eelnõus sätestatud nõuet, et alkoholi müügitsoon tuleks eraldada muude kaupade müügipindadest. Siin meil eriarvamusi ei ole, ent vaheseinad ei vähenda kuidagi alkoholi kättesaadavust. Palju on toodud Prisma näidet. Ma arvan, et kui nende vaheseinte tõttu oleks Prismas alkoholimüük oluliselt vähenenud, siis oleks need vaheseinad kindlasti ära koristatud. Tegelikult ei ole need vaheseinad mõjutanud alkoholi läbimüüki.

Ma palun kolm minutit lisaega!

20:01 Aseesimees Taavi Rõivas

Kolm minutit lisaega.

20:01 Toomas Kivimägi

Minister kinnitas ka täna siin, et on tehtud väga palju uuringuid ja analüüse. Tegelikult ei ole selle konkreetse meetme ehk vaheseinte ehitamise kohta tehtud ühtegi konkreetset uuringut. Seda kinnitas veel eile turuosalistega kohtumisel Sotsiaalministeeriumi esindaja, kes sõnas, et ei ole teada identset olukorda.

Hoopis üllatav on nõue, et alkoholiosakond peab olema vaheseintega eraldatud nii lennujaamas kui ka Eesti lipu all sõitvatel reisilaevadel. Ma pole midagi sarnast näinud ka meist palju karmima alkoholipoliitikaga riikide lennujaamades, olgu siis Oslos, Stockholmis või Helsingis. Ka Eesti rahva tervisega, nagu ministergi sõnas, on kavandataval nõudel vähe pistmist, kuna valdav osa lennujaamas ja laevadel müüdavast alkoholist viiakse riigist välja.

Nõustuda ei saa ka alkoholireklaami karmide piirangutega. On üsna pretseedenditu, et valitsus ütleb ette nii selle, mida tohib, kui ka selle, mida ei tohi. Tekib küsimus, mida saavad reklaamikujundajad veel sinna juurde mõelda. Samas toetame igati elustiilireklaami kaotamist, samuti välireklaami keelustamist ning alkoholireklaami keeldu ajalehtede lisaväljaannete esi- ja tagaküljel. Ent lauskeeld ei soodusta kindlasti tarbimiskultuuri arenemist ja tarbimisteadlikkuse kasvu, rääkimata sellest, et tegu on ettevõtlusvabaduse piiramisega.

Lõpetuseks juhin tähelepanu National Geographicu veebruarinumbrile – ma hea meelega kingiksin selle ministrile –, mille juhtlugu on pühendatud vanakurjale endale, alkoholile. Selle ajakirja kaanel on pealkiri "Kuidas sündis alkohol" ning alapealkiri "9000 aastat kestnud armulugu vägijookidega". Ei tahaks džinni pudelist välja lasta ega vanakurja välja kutsuda, aga seal on öeldud: "Alkohol ei ole üksnes meeli ülendav jook. Aegade algusest peale on see olnud inimkultuuri peamine liikumapanev jõud ning kannustanud kunsti, keele ja religiooni arengut." Ma rõhutan, et seda ei ole mina välja mõelnud ja National Geographic ei ole kindlasti ka üks odav bulvariajaleht.

Eelnevast tulenevalt teeb Reformierakonna fraktsioon ettepaneku alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, andmaks valitsusele aega muudatusi teha ja turuosalisi sisuliselt ära kuulata. Ei saa ju pidada piisavaks seda, kui turuosalisel kuulatakse ära üks päev enne eelnõu lugemist suures saalis, samal ajal kui eelnõu menetlus majanduskomisjonis on juba lõppenud. Aitäh!

20:03 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel Martin Helme, palun! Kolm minutit lisaaega.

20:04 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Hea minister! Lugupeetud kolleegid! Jevgeni Ossinovski pidas siin väga pika kõne ja rääkis meile suhteliselt ümmargust juttu, kuidas tema ja kogu valitsuse ülesanne on kaitsta Eesti inimesi. Ma pean aga ütleva, et see eelnõu ei kaitse Eesti inimesi ega Eesti inimeste tervist. Selle asemel see poliitika hoopis kahjustab Eesti ettevõtjaid, poode ja tootjaid, paneb nad ebavõrdsesse konkurentsi välismaiste tootjatega, suretab regionaalpoliitikat – ta teeb kõike seda. Ta aitab – ja see on tüüpiline sotside tegevuse tagajärg – rahvusvahelistel suurkorporatsioonidel Eestis oma tooteid müüa, pärssides samal ajal Eesti tootjate võimalusi Eestis oma tooteid müüa või neid Eestis reklaamida. Ta aitab rahvusvahelistel suurtel kauplusekettidel laiendada Eestis haaret, suretades välja väikseid poode, mis on globalismi teenistuses olev tegevus. Peale selle viib ta Eesti reklaamiturult, väljaannetelt ja reklaamiagentuuridelt ära raha. Kõik see ei vähenda aga Eesti inimeste alkoholitarbimist.

Peale selle – ma olen nõus ja saan aru, et see eelnõu ei tegele aktsiisidega, aga nagu ka minister ise korduvalt kinnitas, alkoholipoliitika on üks suur komplekt – viib ta Eesti inimeste raha Läti ja täidab Läti riigikassat. Seda kõike praeguse valitsuse alkoholipoliitika teeb, aga Eesti inimesi või Eesti inimeste tervist ta ei kaitse. Kui ta seda ei tee ega väljakuulutatud eesmärki ei täida, siis tekib küsimus, milleks kogu see kahju, mida tekitatakse ettevõtjatele ja regionaalpoliitikale, kui ta tegelikult ei täida seda eesmärki, mis on välja kuulutatud. Ehk me oleme tagasi selle juures, millega me alati silmitsi oleme: kui sotsid mingit asja ajavad, siis tegelikult tulemusel ei ole tähtsust. Tähtis on see, et saadakse võtta suur ja üllas poos. No ei, meile sellest ei piisa! Selle tõttu oleme ka meie teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

20:06 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena Vabaerakonna fraktsiooni nimel Monika Haukanõmm, palun!

20:06 Monika Haukanõmm

Härra juhataja! Hea minister! Head rahvasaadikud! Eestlased on läbi ajaloo hundijalavett tarbinud. Sellest on kujunenud, tahame seda või mitte, üldrahalik pahe, mille osa on ka ühiskondlikud hoiakud.

Need on olnud väga tolereerivad, sest alati on ju nii olnud ja alati on alkoholi tarbitud. Kahjuks kaasnevad, nagu me oleme siin eelnevate pikkade tundide jooksul kuulnud, alkoholi ja ka muude mõnuainete tarbimisega väga mitmesugused kahjud. Seda kahju on näha tänavatel ja kodudes, olgu tegemist siis füüsilise või vaimse vägivallaga. Seda ei tohi tolereerida. Sellest juhindudes on Vabariigi Valitsuse algatus justkui oluline maamärk. Ka Vabaerakond pooldab eelnõu üldist eesmärki. Samas on eelnõus kohti, mis tekitavad põhjendatud küsimusi ülereguleerimise kohta, ja on ka kohti, kus võib küsida, ega me ei ole jättnud midagi kahe silma vahele ehk reguleerimata.

Täpsemalt räägin esmalt alkoholi müügipiirangutest. Alkohoolsete jookide väljapanek peab eelnõu kohaselt olema teistest kaupadest eraldatud, see peab olema paigutatud kas eraldi sektsiooni, osakonda või riilule. Kindlasti ei ole see suurtes poodides probleem, seal on väga lihtne seada kaup välja tootegruppide kaupa ja alkohol selgelt teistest eraldi paigutada. Kahjuks on aga siinkohal küsimus väikepoodides, kus ruum on väga piiratud ja alkoholi eraldi paigutamine on keeruline või lausa võimatu ning käib majanduslikult üle jõu. Kahjuks on eelnõu seletuskiri siin väga pealiskaudne ega anna arusaama sellest, kuidas väikepoed, kes niigi võitlevad alkoholiaktsiisist tulenevate fataalsete tagajärgedega, peaksid saama olukorra lahendatud. Küsimus ei ole ju ainult alkoholi kättesaadavuses ja eksponeerimises, vaid maapiirkondades asuvate väikepoodide ellujäämises laiemalt. Kui kaob pood, ei kao mitte ainult võimalus osta alkoholi ja tubakat – mis oleks ju hea –, vaid kaob ka võimalus osta leiba, piima ja vorsti, peale selle kaovad töökohad. Pood on külas tähtsal kohal, peale selle, et seal tehakse vajalikke oste, käib seal sotsiaalne suhtlemine ja infovahetus. Kui kaob pood, kaob varsti ka küla. Seda viimast tuleb kohe kindlasti vältida. Kahjuks seda nüansikaalutlust siit ei leia.

Muudatustega kehtestatakse, et alates 450 ruutmeetri suurusest müügisaalist tuleb alkohol paigutada muust kaubast eraldi ehk nii, et seda ei oleks mujalt saalist näha. Piirikaubanduse hüppelise tõusu tõttu on juba praegu enamiku maapoodide eksistents suure küsimärgi all, nagu ma ütlesin. Kuigi paljud maakauplused on väiksemad kui 450 ruutmeetrit, on suuremate maakaupluste pindala siiski suurem kui 450 ruutmeetrit, näiteks maapiirkondades asuvad Konsumid on kuni 800-ruutmeetrise pindalaga. Tegelikult ei saanud me selget vastust, miks just 450 ruutmeetrit on see piir ning miks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium selle välja pakkus. See põhjendus jäi minule – ja ma arvan, et veel paljudele meist – arusaamatuks.

Palun lisaaega!

20:10 Aseesimees Taavi Rõivas

Kolm minutit lisaaega.

20:10 Monika Haukanõmm

Puudub igasugune põhjendus, miks seinte ehitamine peaks mingilgi moel vähendama alkoholitarbimist, küll aga on selge, et see tekitab maakauplustele veelgi rohkem kulutusi ja seda olukorras, kus nende eksistents on niigi küsimärgi all. Tahaks vägagi kuulda põhjendust, miks just 450 ruutmeetrit.

Paar sõna ka alkoholireklaamist. Selle piiramine on kaheldamatult oluline samm ning see aitab ellu kutsuda ühiskondlikke muutusi, eriti kui me tahame kaitsta lapsi ja noori nn virvatulukeste eest, mis meelitavad neid nende tervist ja toimetulekut kahjustavale teele. Elustiilireklaam on kaheldamatult vaja keelustada. Nagu me aru saime, ei vaidlusta seda keegi. Kahjuks aga on eelnõust jäänud välja alkoholireklaami piiramine internetis, seal on ära toodud ainult sotsiaalvõrgustikud. Võib öelda, et on jõutud poolele teele ja siis on tõmmatud järsku pidurit. Just lapsed ja noored veedavad virtuaalmaailmas märkimisväärse osa oma ajast. Kui eelnõu seab eesmärgiks rahvatervise kaitse ning laste ja noorte käitumise muutmise reklaamipiirangute abil, siis tuleb fookusesse võtta ka virtuaalmaailm. Sellele on juhtinud tähelepanu väga paljud eelnõu kooskõlastajad.

Olgu väga selgelt öeldud, et alkoholi kättesaadavuse teemaga peab tegelema ning tarbimiskäitumist muutma. Vaja on vähendada alkoholireklaami pakkumist. Kuid eelnõu on vaja oluliselt muuta, enne kui me saame ka Vabaerakonnas seda rahuliku südamega toetada. Nimelt tuleb leida lahendus väikepoodide küsimusele ning tegelda ka reklaami piiramisega internetis. Vabaerakond loodab, et eelnõu edasise menetlemise käigus saadakse viidatud kitsaskohtadest – või ka probleemkohtadest, ükskõik kuidas me neid nimetame – siiski üle. Aitäh!

20:13 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmisena Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel Helmen Kütt, palun! Kolm minutit lisaaega.

20:13 Helmen Kütt

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud tervise- ja tööminister! Alustan oma sõnavõttu tsitaadiga pöördumisest, mille täna hommikul sain: "Tervise- ja tööministri Jevgeni Ossinovski väike, kuid julge samm näitab kindlalt, et tuleb jõulisemalt viia sisse muutusi ühiskondlikes hoiakutes. Need sammud on vajalikud selleks, et noored saaksid kasvada tervemas ühiskonnas, kus alkoholitootjate surve ei mõjuta nende otsuseid edasiseks eluks." Nii kirjutasid Pärnu ja Saaremaa naiste tugikeskuse, MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskuse, Eesti Punase Risti Pärnumaa Seltsi, MTÜ Kodanikujulgus ja MTÜ ETNA Eestimaal inimesed, et toetada täna Riigikogu suures saalis arutelu all olevat Sotsiaalministeeriumi koostatud eelnõu, mis karmistab nii alkoholi reklaamimise kui ka kättesaadavuse piiranguid. Täna esimesel lugemisel oleva eelnõu eesmärk on laiemalt rahvatervise ja eriti meie noorte kaitse. Eesmärk on tõkestada alaealiste alkoholitarbimist (mullu tegeles politsei alaealiste alkoholitarbimisega 3327 juhul). Eesmärk on vähendada ka alkoholi kogutarbimist ja eriti liigtarbimist, tagada turvaline keskkond igäühele ning vähendada alkoholist tingitud kuritegevust, sotsiaalseid probleeme ja tervisekahjusid.

Nüüd räägin tegelikust olukorrast. Konservatiivsetel hinnangutel oli 2015. aastal Eestis üle tuhande alkoholiga seotud surma, nendest 495 juhul suri inimene otseselt alkoholist põhjustatud haigusesse, 13 korral pandi diagnoos, milles esines sõna "alkohol", 26 liiklusõnnetuses hukkunud olid joobes, 30 tuleõnnetuses hukkunud olid joobes, 15 uppunud olid joobes, 22 inimest kukkus surnuks, olles joobes, 17 inimest surid joobes olekus alajahtumise tagajärjel ning 58 enesetappu pandi toime alkoholi mõju all. Peale selle oli palju haigusi, mille tekkele oli avaldanud mõju alkoholi liigtarbimine. Rääkimata nendest inimestest, kes alkoholijoobes olevate inimeste käitumise, näiteks nende liikluses osalemise tõttu, vigastada said.

Kas me hoomame nende arvude tegelikku ja pöördumatut traagilisust? Mullu sai politsei alkoholi kuritarvitamise tõttu 37 034 väljakutset ja teadet, suur osa neist oli seotud koduvägivallaga. Uskuge, naiste tugikeskused, kelle kirja ma sõnavõtu alguses tsiteerisin, teavad seda oma igapäevastest kogemustest. Maakondade politseinikud on kohtumistel välja toonud, et väljakutsetest, mis olid tingitud lähisuhtevägivallast, olid 85% sellised, kus politseid oli vaja seetõttu, et just alkoholi tarbimine oli vallandanud või põhjustanud vägivalla. Eesti Haigekassale, mille nõukogu istungil ma täna hommikul olin, läks alkoholiga seotud haiguste ravimine 2015. aastal maksma hinnanguliselt 50,3 miljonit eurot. Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungil kiitis arstide liidu esindaja doktor Andres Kork ministrit selle eest, et see võitleb alkoholi kui tervise ja haigekassa raha vaenlasega.

Sotsiaalministeeriumi ettepanekud karmistada nii alkoholi reklaamimise kui ka kättesaadavuse piiranguid on sotsiaaldemokraatide arvates ajakohased, vajalikud ja mõistlikud. Ebamõistlik on hoopis majanduskomisjonis tehtud ettepanek see seaduseelnõu menetlusest välja lükata. Selle ettepaneku esitas Reformierakond ja seda olukorras, kus Eesti kaotab alkoholile aastas vähemalt 30 000 täisväärtuslikku eluaastat. Kui see arv ei kõneta, siis arvestagem kadu rahasse: 490 miljonit eurot igal aastal.

Võtan nüüd kõne alla eelnõus pakutud meetmetest kõige olulisema – alkoholireklaami piirangu. Eelnõuga keelatakse alkoholireklaam sotsiaalmeedias, keelustatakse välireklaam, pikendatakse reklaamipiirangut raadios ja teles tund aega ehk kuni kella 22-ni, keelustatakse alkoholireklaam ajakirjade lisaväljaannete esi- ja tagakaantel, reklaamides lubatakse edastada vaid neutraalset teavet, välistades alkoholi tarvitamisele elustiili osana positiivse kuvandi loomist. Eesti noored on alkoholireklaamidest väga teadlikud. Kui 2012. aastal paluti Emori uuringus spontaanselt reklaame nimetada, siis kõige rohkem nimetatigi alkoholireklaame. Alkoholireklaamid ei olnud vastajatele negatiivselt, vaid normaalselt ja positiivselt meelde jäänud ning mainimist leidsid klipid, mille ühine nimetaja oli seltskond, pidu ja positiivne atmosfäär. Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise Sotsiaalministeeriumi pakutud kujul tagab selle, et uued põlvkonnad saaksid kasvada ilma jõulise alkoholipropagandata. Tänan!

20:18 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Riigikogu liikmetel rohkem kõnesoove ei ole. Kutsun kõnepulti tagasi tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski. Palun!

20:19 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

Austatud Riigikogu liikmed! On kahetsusväärne, et enamikus sõnavõttudes räägiti vähe probleemidest ja sotsiaalsetest muredest ning sellest, kuidas võiks neid vähendada, küll aga räägiti väga palju sellest, millest on alkoholiga seotud ärihuvide esindajad juba pikka aega kõnelnud, selleks mitmeid lahendusi kasutades. Mõnikord tundus neid sõnavõtte kuulates, et seda eelnõu ei olegi tegelikult loetud. Härra Helme puhul ei oleks see esmakordne, aga üllatas siiski. Rääkisin ikka mitu tundi ja mulle tundus, et härra Helme kuulas, aga tundub, et ta siiski mind ei kuulnud. Seda ka mõnikord juhtub.

Suurkorporatsioonidest rääkides tuleb öelda, härra Helme, et paraku on alkoholitootmise korporatiivsus, eriti õlletootmise puhul, väga suur globaalne trend. Kas te teate, et kahest meie kallist ja nunnust kodumaisest õlletootjast kuulub üks Soome Olvi kontserni ja teine Taani Carlsbergi kontserni? Kui te räägite, et me eelistame suurkorporatsioone kodumaiste tarbijate arvel, siis ma arvan, et võiks natuke tõsisemalt mõelda sellele, kellega teil on nendest ettepanekutest juttu olnud.

Teine teema, väikepoodide väljasuretamine. Kulla sõbrad, ma kümme korda rääkisin, et 75% Eesti poodidest jäävad selle piirangu alt välja. Neil ei ole mingisuguseid väljapanekupiiranguid või nähtamatuks tegemise nõudeid. Ma kuulsin seisukohta, et seinad iseenesest ei vähenda alkoholitarbimist. Rõhutan veel kord seda, millest ma alustasin. WHO globaalses alkoholi vastu võitlemise strateegias on ette nähtud kümme liiki meetmeid, mis töötavad kompleksina, kujundades ühiskonnas alkoholikultuuri. Üks inimene, ma nime paraku ei mäleta, kirjutas täna kellelegi teist sotsiaalmeedias, et see on natukene nagu kellamehhanism: kui me paneme kõik kella sees olevad väikesed tükid laua peale laiali, siis tundub, et neist ükski ei ole eriti mõistlik, aga kui sa paned need õigesti kokku, siis on tulemuseks kell, mis näitab aega. Natuke sarnane olukord on ka siin.

Proua Haukanõmm juhtis tähelepanu internetireklaamile. Internetireklaami on selle eelnõuga piiratud täpselt samamoodi, nagu on piiratud tele-, raadio- ja trükireklaami. Üldised piirangud rakenduvad ka internetireklaami suhtes, siin ei ole mingisugust erandit. Ainuke erand on see, et välireklaam on täiesti keelatud ja eelnõu järgi on reklaam sotsiaalmeedias täiesti keelatud. Kõikide teiste reklaamiliikide suhtes rakenduvad üldised sätted.

Nüüd jõuan härra Kivimägi sõnavõtu juurde. Esiteks pean ausalt tunnistama, et need ettepanekud, mida Reformierakond on valmis toetama, on ikka väga nende ettepanekute moodi, mida alkoholitootjad mulle esimeste kuude jooksul töid. Tuleb veel kord korrata seda, mida ma juba ütlesin: kui võtta arvesse ainult neid ettepanekuid, millega alkoholitootjad on siiani nõustunud, siis see on kosmeetika, see ei anna meile head tulemust. Aga tulemust on vaja. Nüüd sellest, millised on eesmärgid tarbimise vallas. Rääkisin ka oma sõnavõtus, et rohelises raamatus äratoodud kaheksa liitrit ei põhine mitte mingisugusel teadusel.

Palun kaks minutit lisaaega!

20:23 Aseesimees Taavi Rõivas

Kaks minutit lisaaega.

20:23 Tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski

See kaheksa liitrit sai sinna kirja teatud kompromissina ja tollase alkoholitarbimise üldnumbri umbes 20% vähendamine tundus realistliku eesmärgi sõnastamisena. Me oleme tõepoolest näinud positiivse trendina järkjärgulist alkoholitarbimise väikest langust. Nagu ma ütlesin, see ei ole veel korreleerunud alkoholikahjude ja alkoholismide vähenemisega, millest me järeltame, et pigem on oma alkoholitarbimist vähendanud mõõdukad tarbijad, mis on ka väga hea. Aga nende inimeste puhul, kes on alkoholi sotsiaalsete kahjude mõttes kõige probleemsemad, ei ole me seda muutust näinud. Nende inimeste alkoholitarbimise vähendamiseks on vaja tugevamaid regulatiivseid meetmeid.

Kui rääkida teaduspõhisest eesmärgist, siis selleks on kuus liitrit absoluutalkoholi elaniku kohta. See on ka sellesama WHO globaalse alkoholistrateegia eesmärk. Kaheksa liitrit on liiga vähe ambitsioonikas. Te ütlete, et olemasolevate teavitusemeetmete ja aktsiisitõusuga me oleme juba saavutanud alkoholitarbimise vähenemise. See on väga hea, aga nende meetmetega me vähendame seda veel. Suurepärase! Siin ei ole mingisugust küsimust. Keegi ei ole vastu sellele, et alkoholitarbimist veelgi

vähendada.

Lõpetuseks, National Geographicust rääkides tuleb öelda, eks see ole üks põhilisi vastuargumente, mida tööstus alati toob, et on teatud kultuur ja alkoholitarbimine on osa rahvakultuurist, seal on seosed religiooni ja mille kõigega veel. Esiteks, alkoholi on eriti Euroopa ühiskondades – teistes ühiskondades ka, aga vähem – ajaloo jooksul üsna suures koguses tarvitatud. See vastab tõele. Meie eesmärk ei ole alkoholitarbimist ära keelata ega seda kultuurist ära kaotada. Ütlen veel kord, inimese õigus alkoholi osta ja tarbida jääb alles. Küll aga on väga suur erinevus selles, millistel ajastutel kui palju on alkoholi tarbitud. Näiteks tarbiti Eestis esimese iseseisvusperioodi jooksul palju vähem alkoholi, kui tarbitakse nüüd. Ma arvan, et on mõistlik liikuda selles suunas, et meil oleks alkoholi üldtarbimine tunduvalt väiksem. Tehtud ettepanekud meid tõenduspõhiselt sennapoole ka viivad. Aitäh!

20:26 Aseesimees Taavi Rõivas

Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 381 esimene lugemine lõpetada, aga meile on laekunud kaks ettepanekut eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Need on tulnud Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt ja Reformierakonna fraktsioonilt. Ma panen need ettepanekud hääletusele. Me alustame hääletuse ettevalmistust.

Panen hääletusele kahe fraktsiooni ettepaneku eelnõu 381 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt oli 24 Riigikogu liiget ja vastu 43. Eelnõu 381 esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 381 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprilli kell 17.

10. 20:28 Tolliseaduse eelnõu (374 SE) esimene lugemine

20:29 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tolliseaduse eelnõu 374 esimene lugemine. Palun algataja ettekandeks kõnetooli rahandusminister Sven Sesteri!

20:29 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed!

20:29 Aseesimees Taavi Rõivas

Head Riigikogu liikmed, päevakorras on veel mitu päevakorrapunkti. Ma palun saalis vaikust, et ettekandjat oleks kuulda! Aitäh teile!

20:29 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Head parlamendiliikmed! Käesolevaga annan ülevaate tolliseaduse eelnõust, mis kannab numbrit 374. Seaduseelnõu põhieesmärk on viia tolliseadus kooskõlla Euroopa Liidu tolliseadustikuga ja reguleerida liikmesriigi pädevuses olevaid teemasid. Uue seaduse eelnõu koostamise tingis tehniliste muudatuste suur maht. Terminoloogia viiakse Euroopa Liidu õigusega kooskõlla ja täpsustatakse viiteid Euroopa Liidu õigusaktidele nii tolliseaduses kui ka teistes seadustes. Olulisemad muudatused eraisikute ja ettevõtjate jaoks toimusid Euroopa Liidu tolliseadustiku jõustumisel möödunud aasta maikuu. Uues Euroopa Liidu tolliseadustikus ühtlustati tähtajad ja muud tehnilised nüansid, selleks et tollivormistus liikmesriikides oleks ühetaoline ja lihtne. Suurem eesmärk on viia kogu asjaajamine tollivaldkonnas aastaks 2020 üle ühtsesse elektroonilisse keskkonda ehk muuta see paberivabaks.

Peale Euroopa Liidu sätetega kooskõlla viimise on eelnõus ette nähtud ka muid muudatusi, näiteks lisatakse andmekaitseõuete täitmiseks tolli andmekogude regulatsioon. Eelnõuga täiendatakse tolliesinduse korda. Nimelt on tolliagentuur ettevõtja, kes esindab isikut tollitoimingute tegemisel. Tolliesindus võib olla kas otsene või kaudne, sõltuvalt sellest, kas esindaja teeb toiminguid esindatava või iseenda nimel. Tolliagentuuri tegevusloa nõutakse eelnõu kohaselt esinduse liigist sõltumata, seni nõuti seda vaid kaudse esinduse korral. Tegevusloa andmisel vaadatakse ka maksuvõla olemasolu. Kui on maksuvõlg, siis on loa saamine raskendatud. Selgemalt sätestatakse ka tegevusloa peatamise

võimalus.

Tolliseadusest jäetakse välja tollioksjoni korraldamise kord. Konfiskeeritud vara realiseerimine toimub edaspidi riigivaraseaduses sätestatud korras. Eesmärk on võimaldada paindlikke lahendusi, et vältida varade kuhjumist ja sellega kulude tekkimist riigile, ning rakendada sama korda nii tolli kui ka politsei (see praegu juba toimib) kinnipeetud vara suhtes. Muudetakse ka vabatsooni asutamise korda.

Tegevusluba antakse välja tähtajatult, taotlus vabatsooni rajamiseks esitatakse

Rahandusministeeriumile ja vabatsoon määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse otsusega. Vähendatakse ka vääртеokoosseise ja seadusest jäetakse välja kuus vääртеegu, mille karistatavus on küsitav. Näiteks ei ole enam karistust väärivaks teoks dokumendi mittesäilitamine, samuti ei nähta ette karistust vale kaubakoodiga deklareerimise eest. Samas lisatakse vääртеokatse eest karistamise võimalus, mida praegu ei ole. Karistusseadustiku kohaselt on vääртеokatse karistatav ainult seaduses sätestatud juhtudel. Kehtivas tolliseaduses ei ole katse karistatavust sätestatud. Kui toll kontrollib kaupa enne veoki ja reisija piiriületust ning Eestist väljuval suunal avastatakse salakaup, mis ei ole veel Eestist välja jõudnud, siis on tegemist vääртеokatsega. Kui seadust ei muudeta, siis karistamise võimalust tegelikult ei ole.

Seadusest jäetakse välja mitmeid sätteid, näiteks haldusmenetluse seadust kordavad sätted. Seetõttu on uus seadus vanast lühem ja selgem. Aitäh tähelepanu eest!

20:32 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh ettekandjale! Küsimusi teile ei ole. Palun kõnetooli majanduskomisjoni ettekandeks komisjoni liikme Erki Savisaare!

20:33 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas tolliseaduse eelnõu oma esmaspäeval istungil 6. märtsil. Minister põhjendas ka komisjonis selle seaduse vajalikkust, tehes seda enam-vähem samamoodi nagu hetk tagasi siin puldis. See seadus on vajalik selleks, et kohandada Eesti seadustega Euroopa Liidu uus tolliprotseduure reguleeriv tolliseadustik, mis rakendus 1. maist 2016. Seetõttu on vaja teha parandusi Eesti kehtivates seadustes. Uue tolliseadustiku peamine eesmärk on kehtestada ühetaolised nõuded ja viia tollivormistus üle uude elektroonilisse keskkonda, mis on ühetaoline kõikides Euroopa Liidu liikmesriikides. Riigikogule esitatud eelnõu sisaldab muudatusi, mis tehakse teistes seadustes, kus on kasutatud tollialaseid termineid ja viiteid tollialastele õigusaktidele, et viia need kooskõlla sellesama 1. maist 2016 rakendunud uue tolliõigusega.

Kuna muudatusi on palju, siis loetavuse huvides koostati uue seaduse eelnõu, millega ühtlasi ajakohastatakse sätteid, mis otseselt tolliseadustikust tulenevalt muutmist ei vaja. Eelnõu kohaselt jäetakse seadusest välja haldusmenetluse seadust kordavad sätted, täiendatakse esinduse regulatsiooni, muudetakse tolliteenuse kulu arvutamise korda, täiendatakse seadust andmekogude sätetega, täpsustatakse riigi omandisse ületoodud kauba sätteid ja vähendatakse vääртеokoosseisude hulka.

Komisjonis esitati mõned küsimused, mis puudutasid seaduse jõustamise tähtaegu ja seda, miks ikkagi on vaja muuta tervet seadust. Põhjendused olid sarnased nendega, mis olid eespool toodud.

Komisjonis tekitas küsimusi ka see, et meil on vaja teavitada tolliagentuure uuest tegevuslubade korrast. Kuigi kõik asjaomased on sellest teadlikud, lubas Piret Liira saata neile eraldi teavitava kirja, et kõik saaksid kindlasti litsentsid uuendatud.

Komisjon tegi mõne menetlusliku otsuse: otsustati teha ettepanek saata tolliseaduse eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 22. märtsiks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ning määrata tolliseaduse eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprill 2017 kell 17. Aitäh!

20:36 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh ettekandjale! Teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi pidada läbirääkimisi? Ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 374 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrati eelnõu 374 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprilli kell 17.

11. 20:37 Konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (386 SE) esimene lugemine

20:37 Aseesimees Taavi Rõivas

Järgmine ja ühtlasi tänane viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 386 esimene lugemine. Mul on hea meel tõdeda, et algataja ettekandeks on kõnetooli juba tulnud justiitsminister Urmas Reinsalu. Palun!

20:37 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu aseesimees! Austatud rahvaesindajad! Selle eelnõu mõte on lihtne: parandada konkurentsiolekorda üle Euroopa. Selleks on vastu võetud Euroopa direktiiv, mis on tingitud Euroopa Kohtu praktikast ja mis ütleb, et kuigi leebusprogrammid kartellikokkuleppes osalenute tuvastamiseks on olemas ja kuigi trahvid on vabaturu kaitsmiseks äärmiselt tähtsad, ei ole nendega kaitstavad õigusrikkujad vabastatud vastutusest selle kahju eest, mida nad õigusrikkumisi toime pannes turuosalistele – need on konkurendid või tarbijad – on tekitanud. Seetõttu nägi Euroopa Kohus ette, et praktika, mille kohaselt leebusprogrammi materjale kaitstakse viisil, et kannatanutel pole neile mitte mingil juhul võimalust ligi pääseda, ei ole õigustatud. Selle asemel peaks iga kaasuse puhul kaaluma selle spetsiifilisi asjaolusid ning hindama, kas selline salastusaste on mõistlik. Sellest johtuvalt ongi loodud üleeuroopaline õiguslik initsiatiiv, mis on Euroopa Liidus kehtiva menetluskorra alusel vastu võetud. Selle pinnalt ongi algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise eelnõu, mis peaks meie õiguse selles küsimuses ühildama Euroopa õiguskorraga. Konkreetsete asjad, mis selles eelnõus sisalduvad, on järgmised: üldisest deliktilisest vastutusest tuleneva kahju hüvitamise erand, otsese varalise kahju edasisuunamise eeldus, viivise arvutamise alguse erisus, aegumise erisus, piirang keelatud teo toimepanemisest tekkinud nõuete menetlemisel, tõendite lubatavuse ja kogumise erisused tsiviilkohtumenetluses, riigisiseste otsuste siduvus keelatud teo toimepanemisest tekkinud nõuet menetlevale kohtule ning viimasena – tõsi küll, riigisisese õiguse initsiatiivina – Konkurentsiameti õigus teha haldusjärelvalvet. Aitäh teile!

20:39 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh, austatud ettekandja! Küsimusi ei ole. Ma palun komisjoni ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Märt Sultsi!

20:39 Märt Sults

Lugupeetud juhataja! Kolleegid! Majanduskomisjon arutas kõnealust seaduseelnõu esmaspäeval, 13. märtsil. Arutelust võtsid osa Toomas Kivimägi, Deniss Boroditš, Erki Savisaar, Jaanus Marrandi, Kristen Michal, Märt Sults, Raivo Põldaru, Siim Kiisler, nõunik-sekretariaadijuhataja Kaido Rosin, nõunikud Marin Daniel ja Piia Schults ning konsultant Henrik Mägi. Kutsutud olid justiitsminister Urmas Reinsalu ja ministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Kädli Tammiku.

Arutasime Vabariigi Valitsuse algatatud konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 386 enne selle esimesele lugemisele saatmist. See punkt räägiti lahti, härra minister tegi konkreetse, lühikese ja väga täpse ettekande. Eriti kihvt koht, mis minule isiklikult meeldis, oli see leebusprogramm. Nimelt, selleks et kartellilepinguid takistada, võib see kartelli osapool, kes on mingil määral tunga saanud, anda riigiorganitele vihje ja see justkui vabastab ta vastutusest, kuid ei vabasta teda kahju kandmisest. Kui ta tekitab kuskil kellelegi mingisuguse kahju, siis ta saab karistusest vabaks, see on see pehme pool, aga karm pool on see, et kui on tarvis mingisuguseid kompensatsioone maksta, siis ta peab seda tegema.

Ministrile esitati mitmesuguseid küsimusi ja minister andis adekvaatsed, täpsed ja konkreetsete vastused. Märt Sults uuris naftakartellides maailmaturu hindade üles-alla nihutamise kohta, et kas see ka puutub sellesse eelnõusse. Kuid see ei puutu sellesse, see puutub Euroopa Liitu. Urmas Reinsalu selgitas väga täpselt, et riikidevahelist kokkulepet see eelnõu ei reguleeri. Komisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja Kaido Rosin soovis teada justiitsministri arvamust, kas seaduseelnõu menetlemine majanduskomisjonis on põhjendatud. Eelnõu sisaldab ka hulgaliselt tsiviilkohtumenetluslikke erinorme, mistõttu võiks seda menetleda hoopistükkis Riigikogu õiguskomisjon. Minister Urmas Reinsalu asus

seisukohale, et kuigi eelnõu menetleja otsustab Riigikogu juhatus, on konkurentsiseadus ülitähtis seadus, mis reguleerib ühtlasi turgu, seetõttu on mõistlik, et eelnõu menetleb just majanduskomisjon. Erki Savisaar soovis teada, missuguste sätete aluseks ei ole direktiivist ülevõetud sätted. Kogu selle eelnõu kõige tähtsam lause oli see, et haldusjärelevalve tegemise õigus antakse Konkurentsiametile tagasi.

Komisjon otsustas järgmist. Esiteks otsustati teha ettepanek saata konkurentsiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 386 täiskogu päevakorda 22. märtsiks (komisjoni konsensusotsus). Teiseks otsustati teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensuslik otsus). Hääletamist meil majanduskomisjonis enamasti ei toimugi, me räägime senikaua, kuni kõik asjad on selged. Kolmandaks otsustati teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute tegemise tähtajaks 5. aprill kell 17. Jälle ei olnud hääletamist vaja, nagu ikka, sest rääkisime seni, kuni kõik olid asjaga nõus. Aitäh!

20:43 Aseesimees Taavi Rõivas

Aitäh! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soovi pidada läbirääkimisi? Ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 386 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrان eelnõu 386 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 5. aprilli kell 17. Head ametikaaslased, meie tänane tööpäev siin saalis on lõppenud. Soovin teile meeldivat päeva jätku. Kohtumiseni homme hommikul!

Istungi lõpp kell 20.44.